

Komunitator

-
- **Idrijska rudarska dediščina na seznamu Unesca**
  - **Kdaj bo Sp. Idrija imela dovolj pitne vode?**
  - **Kamparetova pozabljena cesta**
  - **Kolektor stavi na kadre**

**10%
popust**
na zavarovanje,
sklenjeno preko
interneta.

Nezgodno
zavarovanje
otrok
2012/13

V sodelovanju
z Anino zvezdico
bo Zavarovalnica
Triglav donirala
500 šolskih torbic.

Idrija na seznamu Unesca

Komunitator

Vsebina

- **5 Seznam Unesca**
Idrijski živosrebrov rudnik letos vpisan na seznam svetovne dediščine Unesca
- **8 Kulturna dediščina**
Otvoritev Dnevov kulturne dediščine v Idriji
- **10 Lokalna skupnost**
Prislovična Pr'farska trma glede vsega
- **16 Varstvo starejših**
Pred skorajšnjim odprtjem novega doma upokojujencev
- **20 Pozabljena infrastruktura**
Kamparetova cesta ni bila narejena za spravilo lesa?
- **26 Gospodarstvo**
Nakup Iskre Feriti je bil prvi korak v diverzifikaciji komutatorskega programa
- **62 Obletnica**
60 let Rodu srebrnih krtov
- **68 Potopis**
Hollywood je bil in ostal mesto iluzije, želja in sanj

Predsednik države dr. Danilo Türk rad obišče Idrijo in njena podjetja

Predsednik države dr. Danilo Türk se je v zadnjih letih, odkar je na čelu Slovenije, kar nekajkrat mudil na Idrijskem. Vsakokrat je obisk občine izkoristil za ogled Kolektorja in srečanje z njegovim vodstvom. Prvič se je v Kolektorju mudil ob otvoritvi prenovljene Gimnazije Jurija Vege Idrija aprila leta 2008 in ob slavnostni otvoritvi Razvojno-tržnega centra junija lani, nazadnje pa maja letos, ko je obiskal Kolektorjevo invalidsko podjetje Ascom.

Predsednik države dr. Danilo Türk je ob vsakem obisku pohvalil tako Idrijo, ki spada med najuspešnejše občine in mesta v Sloveniji, kot Kolektor, eno najuspešnejših slovenskih industrijskih podjetij. »Kolektor je po mojem mnenju eno najuspešnejših slovenskih podjetij. Vsi bi si morali želeli, da bi bil evro tako trden, kot je Kolektor. Slovenija nedvomno potrebuje zgodbe o uspehu, kakršna je Kolektorjeva. Kolektor je zgled, kako je mogoče s proizvodnjo in tehnologijo, z znanjem, dobro tradicijo povezovanja intelektualnega dela s proizvodnjo in pa z odlično voljo, ki je v Idriji tradicionalna, doseči odlične rezultate. Kolektor je multinacionalno podjetje in je hkrati idrijsko podjetje. Želim si, da bi bilo takih podjetij v Sloveniji več. Kolektor je naš simbol globalizacije. Poleg omenjenega pa Kolektor zelo dobro skrbi za zaposlovanje invalidov. Njegovo invalidsko podjetje Ascom je primer, kako na dober način povezati tržno uspešnost s skrbjo za zaposlovanje invalidov. Takšnih podjetij potrebujemo v Sloveniji čim več.«

Slovenija v trenutnih razmerah, ki ji ne obetajo rožnate prihodnosti, na čelu države potrebuje resnega evropsko in svetovno uveljavljenega voditelja, ki se je dokazal tako doma kot v svetu. Le s takim predsednikom lahko računamo na večjo kredibilnost slovenske politike v evropskem in širšem prostoru.

Idrija na prestižnem Unescovem seznamu svetovne dediščine

30. junij je bil za Idrijo zgodovinski dan. Ta dan je namreč Unescov odbor za svetovno dediščino na 36. zasedanju v Sankt Peterburgu potrdil vpis dediščine živega srebra Idrije in španskega Almadena na prestižni Unescov seznam svetovne dediščine. Uvrstitev idrijskega rudišča med elitno svetovno dediščino je le krona vseh laskavih nazivov, s katerimi se je v zadnjih letih okitila Idrija. Po Alpskem mestu leta 2011, destinaciji odličnosti in Zlatem kamnu za najbolj prodorno slovensko občino je vpis na Unescov seznam svetovne dediščine tisto, kar so si Idrijčani močno želeli in si za to prizadevali vse od leta 2006.

V nominaciji za vpis na Unescov seznam svetovne dediščine je Idrija videla izziv in možnost, ki bo pripomogla k nadaljnjemu

razvoj občine. Idrijski župan **Bojan Sever** pravi, da uvrstitev na Unescov seznam pomeni velik izziv. »Predvsem pa je izziv za mlade, ki bodo s tem dobili službe. Upam, da bomo s tem projektom in projektom Geoparka v naslednjih petih do desetih letih prišli do 200–300 služb v storitveni dejavnosti, kar bi pomenilo nadaljnji obstoj kraja.«

Vpis pa ni pomemben samo za Idrijo in njeno okolico, pač pa za celotno Slovenijo. Kot je dejal minister za izobraževanje, znanost, kulturo in šport Žiga Turk, je ta vpis državi še dodatna spodbuda, da nadaljuje z vrednotenjem kulturne dediščine na mednarodni ravni. Občina si bo skrb za ohranjanje dediščine živega srebra, ki zajema živosrebrovo rudišče, rove, jaške, topilnico, hiše, šole in tudi čipkarstvo, rudniško pihalno godbo ter poti, po katerih se je živo srebro tovorilo v svet, delila z državo. Na pleča države tako pade skrb za znamenitosti,

ki so v njeni lasti, črpanje vode iz rudnika, monitoring, povračilo škode zaradi posledic rudarjenja, če jih naštejemo le nekaj. Ena od obvez idrijske občine v okviru Unesca pa je ureditev rudniške topilnice, za obnovo katere ima upravljalec dediščine živega srebra, to je Rudnik živega srebra Idrija v likvidaciji, pripravljeno vso potrebno dokumentacijo, a ne tudi finančnih sredstev. Vrednost projekta je namreč ocenjena na 7 milijonov evrov.

Idrija si od vpisa na Unescov seznam svetovne dediščine največ obeta na področju turizma, za katerega pa strategije razvoja še nima. Kot je pokazala anketa, ki jo je med turisti in turističnimi delavci v Idriji opravila naša sodelavka Maja Vojska, je vpis na Unescov seznam svetovne dediščine v Idriji že obrodil sadove, saj je Idrijo letos obiskalo več turistov kot leto poprej. Nekaj med njimi jih je v naše mesto prišlo izključno zaradi vpisa na Unescov seznam.

Spoštovani!

GENERALI ZAVAROVALNICA d.d. je za vas pripravila **EXTREMNO** dobro ponudbo avtomobilskih zavarovanj in zavarovanj vašega doma, ki vključujejo:

DODATNE POPUSTE ZA ZAPOSLENE V KOLEKTORJU

NAJCENEJŠE avtomobilsko zavarovanje:

- ZAMRZNITEV BONUSA
- DODATNI POPUSTI ZA UPOKOJENCE
- DODATNI POPUSTI ob predložitvi Petrolovega kupona 100 pik
- AKCIJSKA CENA ZA EKSKLUZIVNO ASISTENCO ZA VAŠE VOZILO

NAJBOLJŠE zavarovanje vašega DOMA:

- NAJCENEJŠE ZAVAROVANJE NA NOVO VREDNOST VAŠEGA DOMA brez ODBITNIH FRANŠIZ
- DODATNI POPUSTI NA OSNOVI AVTOMOBILSKEGA ZAVAROVANJA
- PODARIMO VAM ŠTIRI MESECE BREZPLAČNEGA ZAVAROVANJA ob predložitvi Petrolovega kupona 100 pik

Za INFORMACIJE in SKLENITEV ZAVAROVANJ smo vam na voljo **pri vas doma** ali v naši pisarni LOGATEC in VRHNIKA

POKLIČITE

GSM 041 492 134

Modri agenti d.o.o. Vrhnika

LOGATEC

Notranjska 14 (v centru za zdr. domom) fax 081 607555, tel. 081 607550

VRHNIKA

Pod hruševco 48c (nekdanja stara vojašnica Vrhnika) fax 01 7502765

janja.horvat@mail.generali.si ali generali.janja@gmail.si

GENERALI
Zavarovalnica

Idrija je lepo in zanimivo mesto

Maja Vojska

Poletje smo izkoristili za to, da smo preverili, zakaj se tuji turisti odločijo za ogled mesta Idrija in kaj si najraje ogledajo. Poleg tega smo jih povprašali tudi, kako so se v Idriji počutili in kaj jim je bilo najbolj všeč.

Obrnili smo se še na vodiče Mestnega muzeja Idrija in Antonijevega rova, da bi jih povprašali, kako so zadovoljni z obiskom turistov poleti in kakšno je pravzaprav razmerje med tujimi in domačimi obiskovalci.

Thijs Craeymeersch – Belgija

"V Idrijo sem prišel predvsem zato, da bi obiskal svoje prijatelje, ki sem jih spoznal na dogodku Metal camp v Tolminu. Pred prihodom nisem vedel ničesar o Idriji, ne o njeni zgodovini, ne o naravnih značilnostih, pričakoval pa sem, da bo mesto mirno, kot se mi je do sedaj zdelo vsako, ki sem ga obiskal v tej državi. Všeč mi je bilo predvsem to – dobil sem občutek – da se vsi med seboj poznajo in so prijazni, kamorkoli smo šli. Poleg tega sem

spoznal tudi nekaj novih ljudi. V muzeju na gradu sem se naučil veliko zanimivega o mestu. Žal sem bil tukaj samo dva dneva, zato upam, da bom imel naslednjič priliko ostati več časa in si ogledati še preostanek zanimivosti, ki jih mesto ponuja."

Rowan Burnstein – Velika Britanija

"Mesto Idrija je naravnost fantastično! Bili smo v rudniku živega srebra, ki je čudovit, še nikoli v življenju nisem videla oziroma doživela česa podobnega. Za obisk mesta smo se odločili zato, ker smo se srečali z dvema družinama, ki ju poznamo že dolgo časa in živimo vsak na svojem koncu Evrope. Nekako smo se to poletje vsi odločili, da počitnikujemo na različnih koncih Slovenije in Idrija je bila najboljše mesto za srečanje, nekje

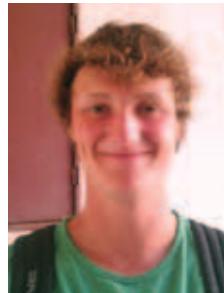
na sredi poti. Veliko je zanimivega v mestu, zato bi težko izpostavila eno stvar, ki mi je bila najbolj všeč. Danes smo tudi izvedeli, da je Idrija na Unescovem seznamu, kar je pohvale vredno."

Clara Gene – Španija

"Moja mama prihaja iz Slovenije in to poletje smo bili na počitnicah tukaj. Prav ona je priporočila, da si moramo ogledati Idrijo, saj je zanimiva zaradi svoje rudarske zgodovine. Najbolj mi je bil všeč rudnik, saj imaš tisti zanimiv občutek, ko greš v podzemlje, mešanico strahu in obenem navdušenja. Predvsem je zanimivo, da se podučimo, kako so ljudje včasih delali tam. Ko sem videla mesto, nisem bila presenečena nad mamino

informacijo, da je na Unescovem seznamu. Bilo je zelo zanimivo in prav gotovo bom prijateljem priporočila obisk Slovenije, prav tako mesta Idrija."

Bob Verbeure – Belgija

"Prijatelji so mi pripovedovali o Sloveniji, zato sem se odločil, da jo obiščem. V mojem spoznavanju države je prišla na vrsto tudi Idrija, hotel sem si ogledati mesto, okolico, hiše in predvsem spoznati ljudi. Najbolj mi je bilo všeč mesto na splošno; lepo je, zelo mirno in ljudje so neverjetno prijazni. Zelo se mi je zdelo zanimivo to, da skoraj vsi govorijo angleško. Nedvomno se bom še kdaj vrnil v Idrijo."

Nejc Sedej – vodič Mestnega muzeja Idrija

"Med poletjem sem delal predvsem med vikendi in takrat je muzej obiskalo veliko tujcev. Naj naštejemo nekaj posameznih narodnosti; veliko je bilo Italijanov, katerih je že od nekdaj toliko, nekaj Nemcev, vodil sem tudi Izraelce, Američane, nekaj Kanadčanov in Francozov. Osebo sem dobil občutek, da je bilo v poletnem času, predvsem med vikendi, več tujcev kot Slovencev. Toda to so le moja opažanja, za točne podatke bi si morali ogledati statistiko obiska. Prav gotovo je nekaj izmed obiskovalcev prišlo tudi na račun Unesca. Par tujih turistov je celo omenilo, da so si prišli Idrijo ogledat prav zato, ker spremljajo Unescov seznam. Med poletjem so obiski predvsem posamezni, ni veliko skupin, ki so med letom zaradi obiskov šolarjev zelo pogoste. Vsi turisti, tako tuji kot slovenski, so zelo navdušeni nad mestom in vsem, kar jim ponuja."

Davor Vodopija – vodič v Antonijevelem rovu

"Obisk Antonijevega rova je v letošnjem letu boljši kot lani, predvsem število turistov v avgustu je bilo večje. Na splošno, tudi ob ogledu statistike, smo presegli lanskoletno številko turističnega obiska. Čez poletje prevladujejo slovenski turisti, toda iz leta v leto se tudi število tujcev povečuje, a še vedno v prid domačih obiskovalcev. Nekaj slednjih je prav gotovo prišlo tudi na račun Unesca, saj se je veliko oglaševalo, medijska prisotnost je informacijo ponesla k širšemu krogu ljudi. Tujce pa predvsem mi informiramo, da sodimo na Unescov seznam, večina namreč tega še ne ve. Na splošno so turisti zelo zadovoljni z ogledom Antonijevega rova, s samo organizacijo, vodiči ter prikazom stvari."

Za vsak okus se prireditev najde

Dogajanje v Idrijsko-Cerkljanski regiji v poletju 2012

Maja Vojska

Za nami je vroče poletje, ki v našo regijo ni prineslo le rekordno število vročih dni, ampak tudi pestro paletu poletnih prireditev in dogodkov. Nekateri so postali že tradicionalni, spet drugi so letos prvič razveseljevali udeležence, a z gotovostjo lahko trdimo, da so organizatorji prav zares poskrbeli za vse starosti in okuse.

Idrijska Bela, ki ponuja prijetno ohladitev v poletnih dneh, je gostila prireditev Poletje v Beli, ki je še dodatno popestrila dogajanje. Že drugo leto so organizatorji ponudili glasbeno-zabavno prireditev, ki so ji letos prvič dodali še rekreativni program. V sklopu zabavnega programa so se zvrstili brazilske plesalke, skupini Prizma in HALP! A Beatels tribut in čarovnik Grega. Vodja Letnega vrta Lajšt, **Irena Mihelj**, je poudarila, da so vsi dogodki namenjeni celotni družini. Zabavno-rekreativni program, ki je bil sofinanciran iz projekta NATURA, katerega nosilec je Občina Idrija, pa je velik poudarek dajal tudi otroškemu programu in na animiranju upokoencev, katerim so bili namenjeni tudi Petkovi popoldnevi v Beli. Z okolico so se udeleženci lahko seznanjali na Turistično-rekreativnih pohodih in se športno udeleževali v aktivnostih, kot je pilates, zumba, kajak itd. v sklopu Športno-nedeljskih popoldnevov. S sodelovanjem in udeležbo so bili, kot pravi Irena, izjemno zadovoljni. Dodaja pa še, da brez podpore Občine in Krajevne skupnosti Idrija ter dobrega vremena, organizacija ne bi bila tako uspešna.

PGD Črni Vrh pa že tradicionalno na Marjetno nedeljo prireja veselico, s katero praznujejo god svete Marjete in se s tem spomnijo na posvečenje njihove cerkve. Poleg veselice že nekaj let organizirajo tudi krajevni praznik, kjer podelijo priznanje tistim, ki so kakorkoli pripomogli k dobremu v skupnosti. Poleg tega pa skušajo v praznovanje vključiti tudi mlade, zato že pet let v soboto pred veselico organizirajo zabavo zanje. Organizatorji so zadovoljni z udeležbo tako na zabavi za mlade, ki je poleg lokalne mladine privabila tudi tiste iz okoliških krajev. **Emil Rudolf**, predsednik PGD Črni Vrh, komentira: »S potekom prireditve in z udeležbo smo zadovoljni, saj Marjetna sobota vsako leto privabi več obiskovalcev.«

Festival Čipkarija že 17. leto zapored navdušuje vse mlade glasbene navdušence in je letos svoje dogajanje še podaljšala za en dan. Predsednica KIŠ-a **Sabina Carli** pa poudarja, da festival ni namenjen le mladim. »Z izbiro programa in dogajanja smo v letošnjo Čipkarijo poskušali vključiti prav vse – od najmlajših, še predšolskih otrok, do najstarejših, predvsem glasbenih sladokuscev – in prav to nam je tudi uspelo.« Novosti na festivalu v letošnjem letu so bili trije dodatni glasbeni večeri, s katerimi so skušali resnično ponuditi glasbo za vse okuse, ustvarjalne delavnice in zanimiv športni dogodek Tek iz klanca v Swenak, za katerega upajo, da bo postal tradicija.

V poletnih mesecih se je na območju občin Cerklje, Idrija, Gorenja Vas-Poljane in Tolmin odvijal že 5. mednarodni festival uličnih dogodkov, festival ALA. Predstavili so 11 predstav, 7 delavnic za malčke in delavnico za amaterske gledališčišnike. »V tem delu Slovenije je gledališče manj prisotno, kot bi

lahko bilo, zato Festival ALA želi obogatiti ponudbo z uličnim gledališčem, ki ima predvsem te prednosti, da je dostopno vsem, brezplačno, primerno za vse starosti in nadvse atraktivno,« pravi programska vodja **Livija Rojc Štremfelj**. Organizatorji so zelo zadovoljni z udeležbo, pove, saj so v Cerklnem, Idriji, Dolenji Trebuši in na Sovodnju beležili več kot 1500 obiskovalcev. Livija za konec doda le: »ALA, GREMO NA ULICE tudi prihodnje poletje!«

Prvič pa se je v letošnjem poletju odvijal tudi Praznik žlikrofov, ki je domačinom in obiskovalcem od drugod na različne načine predstavil to kulinarčno značilnost Idrije. Organizatorji so ponudili pester izbor delavnic izdelovanja žlikrofov, kombiniranja z drugimi omakami, ne le tradicionalnimi, predstavitve izdelave, ljubiteljskega ocenjevanja izdelanih žlikrofov in še mnogo drugih aktivnosti za vse udeležene. Kot pravi direktorica ICRE, soorganizatorja dogodka, **Jožica Lazar**, so obiskovalci in vsi udeleženci ta praznik vzeli za svojega. Obiskovalci od drugje so imeli lepo priložnost pokušine žlikrofov in obenem ogleda znamenitosti mesta. Organizatorji so bili zelo zadovoljni tudi z obiskom v času kosila, ko je vrsta obiskovalcev hotela poskusiti žlikrofe. Jožica pravi, da so bili zelo zadovoljni s pozitivnimi odzivi domačinov, ki so si ogledali tudi izdelavo žlikrofov in „kot doma, ko so bili majhni, skušali izmakniti kroglice in poskušali, kateri okusi so tisti pravi, saj vemo, da vsaka gospodinja kroglice naredi malo drugače“.

Omenjena je bila le peščica prireditev, iz katerih je lepo razvidno, kako pestra je bila paleta dogodkov v letošnjem poletju. Organizatorjem vseh dogodkov, ne le omenjenim, čestitam za uspešno organizacijo in upam, da bo poletje 2013 še bolj pestro.

Dnevi evropske kulturne dediščine v Idriji

Ivana Leskovec

Dnevi evropske kulturne dediščine (DEKD) so vsakoletna vseevropska akcija, ki že od leta 1984 uspešno povezuje muzeje, galerije, arhive, zavode za varstvo kulturne dediščine, društva, vzgojno-izobraževalne ustanove, turistične organizacije in posameznike z namenom, da:

- se javnosti pokažejo spomeniki, ki so sicer težko dostopni oz. večino časa zaprti z ogledi,
- se čim več spomenikov v teh dnevih predstavi s posebnimi dejavnostmi, kot so vodeni ogledi, razstave, koncerti, predavanja, delavnice ...,
- se v pripravo prireditev poleg strokovnjakov s področja varovanja dediščine pritegne tudi širšo javnost,
- se s tovrstnimi prireditvami zvišuje zavest o bogastvu in kulturni raznolikosti,
- se krepi občutek pripadnosti določenemu prostoru,
- se seznanja javnost o nujnosti varovanja kulturne dediščine.

V Sloveniji je pobudnik in organizator DEKD na nivoju države Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije.

Tema letošnjih Dnevov evropske kulturne dediščine, ki so potekali v času od 22. do 29. septembra, je bila »Izkušnja dediščine«, s katero so želeli prispevati

tudi k obeležitvi evropskega leta aktivnega staranja in solidarnosti med generacijami. Povezujemo vsebine, ki jih preteklost lahko ponudi sodobnosti, ki jih starost lahko ponudi mladosti. Življenjske izkušnje si delimo preko zgodb dediščine, znanja, modrosti, preko zgodb, ki so zaznamovale

posameznika in našo družbo v celoti. Idrija je znana prav po tem, da je na dediščini rudarjenja zrasla sodobna Idrija – Idrija z modernim in naprednim gospodarstvom in z bogato kulturno dediščino, ki smo jo uspeli ohraniti in predstaviti javnosti, dediščino, na katero smo vsi ponosni. Idrija je konec junija letos z vpisom na prestižni Unescov seznam svetovne dediščine prejela največji poklon svoji 500-letni rudarski tradiciji in priznanje za skrbno in strokovno ravnanje z dediščino.

Tudi zato smo dobili priložnost, da slovenski Dnevi evropske kulturne dediščine 2012 pot začnejo prav v Idriji. Na otvoritveni dan, v soboto 22. septembra 2012, so v mestu potekale številne prireditve. Na različne načine in na različnih zgodovinskih lokacijah smo obudili spomin na mejnike zgodovinskega dogajanja v 500-letni zgodovini Idrije: na leto 1490, ko je škafar odkril živo srebro, na leto 1508, ko so rudarji na dan sv. Ahaca našli bogato cinabaritno rudo, ki je pomenila dejanski začetek razvoja rudarjenja v Idriji, v spremstvu današnjih rudarjev smo se spustili v idrijsko podzemlje, spoznavali izjemne tehnične dosežke v zgodovini delovanja rudnika, kot sta Kleyeva parna črpalka, izvozni stroj Siemens-Schuckert. Na več razstavah so bile predstavljene bogate tradicionalne in sodobne zbirke čipk, srečali pa smo se tudi s hudomušnimi spomini na klekljanje. Pokukali smo v realni hram učenosti in v bližnji cerkvi Sv. trojice spoznavali sakralno dediščino. Na Mestnem trgu pa so se predstavili tudi okoliški kraji in prebivalci s kulinarčno ponudbo in rokodelskimi veččinami.

Muzeji in muzejske zbirke so na ta dan na široko odprli svoja vrata in obiskovalcem ponudili brezplačne vodene ogledi. Prireditveni krog se je zaključil pozno popoldne v Mestnem muzeju Idrija na gradu Gewerkenegg, kjer smo na pot pospremili novo razstavo Idrija – zibelka naravoslovja in uradno odprli Dneve evropske kulturne dediščine 2012.

Več kot 400 sodelujočih, mladih in malo manj mladih, je sooblikovalo pester enotedenski kulturni program, ki je vključeval tudi predstavitev dediščine v Spodnji Idriji, Kanomlji, Idrijskih Krnicah, Ledinah pa tudi na Cerkljanskem – v Cerknem in Zakojci.

Idrija – zibelka naravoslovja

Martina Peljhan

V razstavišču Nikolaja Pirnata na gradu Gewerkenegg bo od 22. septembra do 25. novembra na ogled nova občasna razstava Idrija – zibelka naravoslovja, ki je nastala v sodelovanju med Rudnikom živega srebra Idrija, Mestnim Muzejem Idrija in Prirodoslovnim muzejem Slovenije.

Na njej predstavljamo izbrane predmete iz zakladnice geološke dediščine in biotske raznovrstnosti poimenovane po Idriji in idrijskih naravoslovcih. V Idrijo so prav zaradi znamenitega rudnika živega srebra skozi stoletja prihajali številni naravoslovci, ki so ob svojem rednem delu raziskovali tudi živo in neživo naravo na celotnem območju Kranjske. Pionirji evropskega in slovenskega naravoslovja so tako že v 18. stoletju postavili temelje geologiji, metalurgiji, kemiji, botaniki, etnologiji in medicini dela. Predstavljene so njihove življenjske zgodbe in najpomembnejša dela, prenekatera so nastala prav v času službovanja v Idriji.

Naše raziskovanje in predstavitev na razstavi pričnemo z velikimi tektonskimi dogodki pred 237 milijoni leti, ko je nastalo idrijsko živosrebrovo rudišče ter z njim povezane izjemno bogate cinabaritne rude v plasteh skonca. Prav te rude so bile odkrite davnega leta 1508 pod današnjim Ahacijevim trgov in so pomenile temelj nadaljnjemu petstoletnemu rudarjenju. Razstavljeni vzorci so edinstveni v svetovnem pomenu.

Prava redkost v jami pa so bili kristali cinabarita in metacinabarita ter rumenozeleni idrialit, ki je bil v Idriji tudi prvič opisan. Predstavljeni barviti podzemni svet nam bo približal danes že potopljeni del idrijskega rudnika.

Zanimivo je srečanje z nenavadnim svetom triasnih fosilov najdenih na Idrijskem. Pred 241 milijoni let je morje pokrivalo velik del območja, iz katerih so kamnine na površju današnje Slovenije. V tem času so se razvila mnoga nova bitja. Med njimi tudi različne školjke, polži, ramenonožci, morski ježki. Med redkimi morskimi lilijami so se po dnu morja plazili kačjerepi, v globljih delih pa so plavali amoniti. Sredi triasa se je okolje spremenilo, saj so se v bližnji okolici pojavili vulkani in posamezni otoki, kjer so uspevale kopenske rastline, ki jih danes

najdemo v plasteh pri Idriji. Dvonožni plazilci so se sprehajali po okolju, ki je bilo podobno sedanjim morskim lagunam s toplim morjem in pustili svoje odtise na Medvedjem Brdu. Vse te kamnine, ki so danes v Idriji in njeni okolici, so bile pred 200 milijoni let mnogo južneje in na današnje mesto so jih pripeljale sile iz zemljinih globin.

Spoznali bomo oba fosila imenovana po Idriji, amonit *Tirolites idrianus* in megalodontidne školjke *Triadomegalodon idrianus* ter rastlinske odtise praprotnic v skonca plasteh.

Razstava se zaključi z izborom rastlin, ki so najtesneje povezane z Idrijo in naravoslovci. Tudi poznavanje rastlinstva na Slovenskem je v veliki meri izšlo prav iz Idrije. Prav tu so bile prvič odkrite in opisane številne rastline in živali. Zato lahko s ponosom dodamo, da imamo v Idriji slovenske botanične Atene.

Sočasno z razstavo so organizirane tudi muzejske delavnice, tematska predavanja in aktivna vodenja, s katerimi želimo vzbuditi zanimanje za izjemno bogastvo idrijskega naravoslovja.

Da bi Spodnja Idrija žeje ne trpela

Marija Benčina

Da so Prfarci ljudje z železno voljo, vztrajni in odločni doseči zastavljene cilje, vemo vsi, ki se z njimi srečujemo bodisi zasebno ali poslovno. Glede na to, da so taki že od nekdaj in so prav zaradi tega uresničili že marsikatero idejo, lahko z gotovostjo trdimo, da železa njihovi volji ni dodala vodna vrtina na Poklonu. Leta je bila zgrajena z namenom razrešitve problema vodooskrbe Spodnje Idrije, a se je izkazalo, da je voda oplemenitena z železovimi oksidi in zato za uživanje neprimerna. Zato to črpališče ni prav dolgo služilo svoji funkciji in po njegovem zaprtju se je problem znova aktualiziral in polnemu sodu prfarske pitne vode izbil dno ter ga skoraj popolnoma izpraznil.

Malo za šalo malo za res so se zapisale uvodne misli, čeprav se vsi dobro zavedamo, da je zagotavljanje kakovostne pitne vode resen problem in dolžnost občine je, da to dobrino zagotovi vsem občankam in občanom. Idrijska občina se te dolžnosti zaveda in sedanjí župan je prav vodooskrbo postavil kot glavno prioriteto svojih dveh mandatov. Žal zaradi omejenih sredstev problema ni možno rešiti hkrati na celotnem območju občine, pač pa se je pristopilo k postopnemu reševanju začetnega stanja, ki ni prav nič rožnato. Poleg nezadostnih oz. neustreznih vodnih virov, se naša pitna voda še vedno v nekaterih delih vodovodnega sistema pretaka po starih azbestnih cevah. Te niso le živim organizmom neprijazne, za nameček v sušnih obdobjih, ko niso popolnoma napolnjene, zaradi dotrajanosti materiala postanejo kot nekakšna cedila, iz katerih voda uhaja iz sistema in tako povzroča velike izgube. Nekatera območja pa, žal, še vedno nimajo javnega vodovoda in so prebivalci prisiljeni sami poskrbeti za to, da njihove pipe niso suhe in zgolj okras nad pomivalnim koritom.

Če se omejimo na območje Sp. Idrije, inventura pokaže, da je bilo za njeno oskrbo z vodo zgrajenih osem zajetij na treh lokacijah – Lepejžarca, Mokraška grapa in Jeprže (to lokacijo se zaradi občasnih problemov z motnostjo vode predvideva opustiti) ter vodna vrtina na Poklonu, ki pa, kot že rečeno, zaradi vsebnosti železovih oksidov ne obratuje.

Analize dosedanje porabe pitne vode, trend rasti prebivalstva v Sp. Idriji in demografski podatki so pokazali, da so prej navedene kapacitete za normalno oskrbo prebivalcev Sp. Idrije ter njihovih večjih ali manjših domačih štirinožnih ali pernatih prijateljev, nezadostne. Če bi morda v to ugotovitev kdo še utegnil podvomiti, je dvome dokončno razblinila letošnja suša, ki je prve telefonske klice za dostavo vode sprožila že konec julija. Marljivi gasilci so skozi cel avgust Prfarcem lajšali sušno gorje z redno dostavo vode v vodohran na Rupnikovem

griču, v katerega so zvozili preko 1000 m³ vode.

Ker pa gasiti požara na ta način na dolgi rok ne gre (zlasti, ker je za gašenje potrebna velika količina vode), se je Občina Idrija, skupaj z upravljavcem vodovodnega sistema podjetjem Komunala, odločila za gradnjo povezovalnega cevovoda med Idrijo in Sp. Idrijo, s katerim se bodo nadomestili rizični viri ter izboljšala vodooskrba, pa tudi požarna varnost. V ta namen je že izdelana novelacija vodovodnega sistema Sp. Idrije, na njeni podlagi je naročen projekt za izdelavo gradbenega dovoljenja (PGD), ki naj bi bilo pridobljeno še letos, ter projekt za izvedbo investicije (PZI). Investicija naj bi potekala v naslednjih dveh letih. Cevovod se navezuje na vodovod v Arkovi ulici, ki je bil v preteklih letih že obnovljen. Poteka po dovozni cesti do centralne čistilne naprave v Idriji, od tu naprej do Marofa pa se bodo cevi s soglasjem Soških elektrarn montirale pod strop vodnega rova. Na Marofu bo izvedena priključitev na že zgrajen cevovod v Mokraški vasi, od tu dalje pa bo cevovod potekal v sklopu kolesarske poti med Idrijo in Sp. Idrijo ter se priključil na vodohran na Rupnikovem griču. Tu je predvidena novogradnja vodohrana na višji koti z volumnom 250 m³ (obstoječi vodohran ima volumen 220 m³).

Navezava na vodovod, katerega vodni vir se rojeva v osrčju krajinskega parka v Idrijski Beli, bo pomenila varno in kakovostno vodooskrbo Sp. Idrije. Toda to še ne bo jutri, niti ne pojutrišnjem, treba bo počakati vsaj še dve leti. Da bi dotlej problem vsaj omilili, se je letos saniralo zajetja v Lepejžarcah. Za nepoznavalce občinskih mikrolokacij naj povemo, da se ta vodni vir nahaja nad Mokraško vasjo. To je razpršen vir z več manjšimi zajetji, na strmeh in zlasti v zimskem času in ob večjem deževju težko dostopnem terenu. Voda iz teh zajetij odteka preko raztežilnika v rezervoar pri Rupniku, iz katerega se s pitno vodo oskrbuje del naselja Sp. Idrija in Mokraška vas.

Tudi zato, ker se je računalo na zadostne količine vode iz vrtine na Poklonu, zajetja niso bila ustrezno vzdrževana, zato ne čudi, da je inšpekcijski ogled odredil izdelavo sanacijskega programa, ki je luč sveta ugledal oktobra 2011.

Sama sanacija se je pričela marca letos z izvedbo pripravljanih del, ki so vključevala ureditev dostopnih poti do zajetij v levi in desni grapi ter platojev začasne deponije gradbenega materiala. Po majskem obilnejšem deževju pa so bila izvedena sanacijska dela na nekaterih obstoječih zajetjih. Tista, ki jih ni bilo mogoče kontrolirati oz. so bila zaradi obremenjenosti z dotokom površinske vode vzrok občasni motnosti, pa se je opustilo. Zgrajenih je bilo nekaj novih infrastrukturnih objektov ter ustrezno obnovljenih nekaj že obstoječih. Po izvedeni sanaciji je v največji možni meri preprečen vdor površinskih vod ter omogočena ustrezna kontrola vodnih virov. S tem je zagotovljena boljša kakovost vode ter večja izdatnost dotokov, saj se je kljub hudi suši v avgustu pridobilo do 50 m³ vode na dan.

Med čakanjem na glavno vodovodno žilo za Sp. Idrijo pa ne potekajo le dela na dodatnih vodnih virih, temveč se tudi obnavlja obstoječa vodovodna infrastruktura in dograjuje nova.

Tako je bilo na novo zgrajeno vodovodno omrežje na Apurnu. V začetku letošnjega leta je bila po nekajletnem premoru izvedena tretja faza investicije, v sklopu katere so bile napeljene litoželezne cevi (take, kot so speljane na relaciji novega vodovoda Idrijska Bela – Idrija in bodo v naslednjih dveh letih vodile še naprej do Sp. Idrije), ki zagotavljajo zdravju prijazno oskrbo z vodo. V okviru te investicije pa so bili sanirani tudi podporni zidovi in robniki ob cesti na Apurnu, ki je dobila novo asfaltno prevleko. V tla je položena tudi infrastruktura za javno razsvetljava. Da so prebivalci Apurna nove pridobitve veseli, zgovorno priča likof, ki so ga organizirali konec poletja.

Tudi na območju Koreje se je v letu 2011 uredila komunalna in vodovodna infrastruktura. Salonitne cevi so dale prostor litoželeznim, ločeno se je uredil sistem fekalne in meteorne kanalizacije. Urejajo se le še posamezni kraki in sicer tam, kjer infrastruktura ne poteka po cestišču.

Ustrezno je urejeno tudi vodovodno omrežje starega dela vasi, kjer pa ostaja še problem dograditve kanalizacije in njene priključitve na čistilno napravo. Za slednjo

bo treba naročiti projekte in rešiti problem prečrpavanja preko Idrijce.

Za območje Pustote je v sklopu izvajanja projekta izgradnje kanalizacijskega omrežja, katerega dolžina znaša 600 m, predvidena obnova vodovodnega omrežja v dolžini 230 m. Tudi tu se bo salonitne cevi zamenjalo z litoželeznimi. Letos se bodo izvajala dela na kraku od centra vasi do Rupnika, v letu 2013 pa bo na vrsti krak v Trnje, kjer bo na koncu ulice zgrajena tudi nekaj novega omrežja. Kdor se je že kdaj podal na območje Pustote, pozna problem prometne povezave že v normalnih okoliščinah, zato verjetno tamkajšnje prebivalce že sedaj skrbi, kako bo z dostopom v času investicije.

Ne da bi sadili rožice (saj jih treba zalivati – pa čeprav naskrivaj – tudi tedaj, ko vode manjka), naj povemo, da problemi bodo, da pa se bodo s potrpljenjem, strpnostjo in dobro voljo izvajalcev in domačinov premostili. Ko bo znan podroben terminski plan izvajalca, bodo organizirani sestanki s prebivalci Pustote in se bodo dogovorili in uskladile najboljše možne rešitve. Skoraj zagotovo pa bo zaradi širine izkopa (polaganje dveh cevovodov – za kanalizacijo in vodovod) potrebna popolna zapora ceste vsaj v delovnem času, močno vprašljiva pa je tudi možnost ureditve obvoza. Bo pa zato ob zaključku investicije cesta dobila novo asfaltno prevleko.

Žal je tako, da se ponekod del ne da izvesti brez neugodnih vplivov na prebivalce. Tako je bilo tudi na trasi vodovoda Idrijska Bela – Idrija, kjer so prebivalci Idrijske Bele pokazali veliko mero strpnosti, morebitna slaba volja pa se je ohladila, ko so se do svojih domov zapeljali po lepo urejeni cesti, njihovim gospodinjstvom pa je zagotovljen priključek na javno vodovodno omrežje.

Kdaj bo priključek na javni vodovod in kanalizacijo zagotovljen tudi prebivalcem Mandžurije, ki se ga na sprehodu po Sp. Idriji še edinega nismo dotaknili, pa žal ne moremo zatrdno obljubiti. Izvedba investicije se namreč predvideva istočasno s sanacijo državne ceste Sp. Kanomlja – Oblakov vrh. Občina Idrija bo skušala sredstva za izdelavo projektov zagotoviti v proračunih 2013/14, da bi bila izvedba možna leta 2015. Ker pa je, kot že zapisano, to odvisno tudi od denarja, ki ga bo za dolino Kanomljice namenila država, je v sedanjih kriznih časih, leto gospodovo, ko bodo stroji brneli v Mandžurji, težko napovedati.

Upati pa je, da bomo z železno voljo, ki je Prfarcem doslej tudi ob velikih ujmah vsake sorte ni načela rja, ter sveto potrpežljivostjo, za katero je znano, da je sicer božja mast, da pa je revež tisti, ki se z njo maže, uspeli Spodnji Idriji v bližnji prihodnosti zagotoviti zadostne količine zdrave pitne vode.

Spodobilo bi se in pravično bi bilo!

Strokovno urejena zajetja in obnovljeni zbirni jaški v Lepejžarцах zagotavljajo kakovostno vodooskrbo

Z novim vodovodom so prebivalci Apurna dobili še lepo urejeno cesto z novo asfaltno prevleko, novimi robniki in podpornimi zidovi

Sanacija zbirnega jaška Lepejžarce

Junij, julij, avgust 2012

Junij

2. junij – Ta dan je bil prvi pohod med turistično kmetijo Pr' Želincu in Ravnam nad Cerknim. Pohodnikov je bilo zaenkrat še malo, toda uživali so, saj so se srečali z apiterapijo, kar je pri nas zaenkrat še novost.

4. junij – V Galeriji Črni orel v Idriji je bila tik pred tradicionalnim Festivalom idrijske čipke na ogled avtorska razstava Zinke Pečelin z naslovom Pogrinjki v soju sveč. Avtorica kleklja že od šestega leta. Najprej je klekljala za kupce v Italiji, zdaj pa svoje stvaritve s klekljano idrijsko čipko podarja. Za svojo prvo samostojno razstavo je Zinka Pečelin vložila ogromno ur trdega dela, vztrajnosti in prefinjenosti.

5. junij – Pri RŽS v likvidaciji bi radi obnovili oziroma pripravili za ogled nekdanjo rudniško topilnico. Tega pa ne morejo storiti, ker nimajo denarja in ker morajo prej urediti še svoj status.

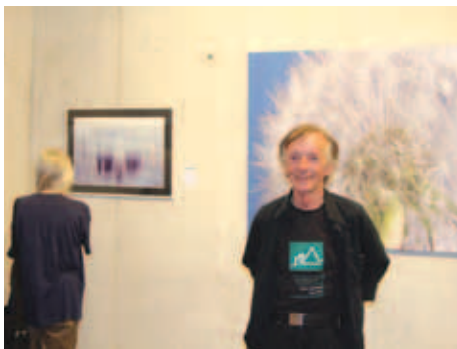
5. junij – Po enem letu, toliko časa je namreč v središču Idrije veljal nov prometni režim, so se na podlagi dosedanjih izkušenj in mnenj prizadetih prebivalcev na občinski upravi odločili, da vanj vnesejo popravke. Ker med prireditvami na Mestnem trgu prebivalci dela Idrije ne morejo na svoje domove in se pojavljajo prometni zamaški, so se odločili, da bodo na cesti med odcepom za Vojsko in idrijskim akvarijem spet vzpostavili dvosmerni promet.

6. junij – Da bi popestrili dogajanje na črnovrški planoti, so v zadloškem društvu za trajnostni razvoj Trma organizirali kolesarski vzpon na Špičasti vrh.

7. junij – V cerkljanski občini so končali dve pomembni naložbi. Pod poslopjem nove Ete so sanirali plaz ter uredili odvodnjavanje in zavarovali tamkajšnji vodohram.

11. junij – Fotograf Gerhard Leeb se je Idrijčanom predstavil z motivi iz narave, ki jih še prej eksperimentalno obdela. Tokratna razstava je nosila naslov Lepote narave in naša odgovornost. Kot je bilo slišati na otvoritvi v Galeriji sv. Barbare, je njegova umetniška fotografija pokrajine zelo družbeno kritična. Razstava je bila odprta do konca Festivala idrijskih čipk, nato je avtor z njo gostoval na Nizozemskem.

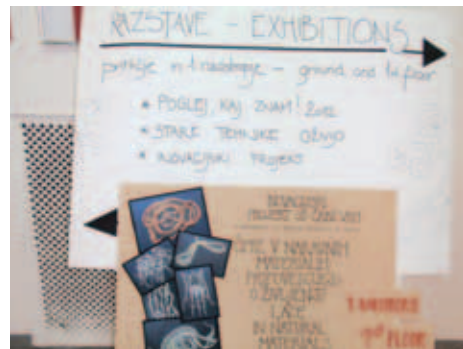

11. junij – Obisk Idrije in Mežice sta končala geološka izvedenca francoski profesor dr. Jacques Charvet in podpredsednik mednarodnega združenja geoloških

znanosti Malezijec profesor dr. Ibrahim bin Komoo. K nam sta prišla na ogled za vključitev omenjenih krajev v evropsko in s tem v globalno mrežo geoparkov. Njun gostitelj v Idriji je bil podžupan Bojan Režun.

17. junij – Z državnim tekmovanjem otrok in odraslih v klekljanju za priznanje Ivanke Ferjančič se je zaključil 31. Festival idrijske čipke. Številni obiskovalci so prišli v Idrijo tudi zaradi lepega vremena.

22. junij – V pritličju Pagonove hiše v Črnem Vrhu nad Idrijo so odprli nove prostore krajevne knjižnice, ki je enota Mestne knjižnice in čitalnice Idrija. To je tudi najpomembnejša naložba idrijske občine na področju družbenih dejavnosti na črnovrškem območju v zadnjem obdobju.

30. junij – Na 36. zasedanju odbora za svetovno dediščino ICOMOS v Sankt Peterburgu so dediščino živega srebra španskega Almadena in Idrije uvrstili na Unescov seznam svetovne dediščine.

Julij

10. julij – Godovič je eno najbolj prometnih in obremenjenih križišč. V tem kraju se namreč križata dve državni cesti. Zato je takratno ministrstvo za promet leta 2009 na ministrstvo za okolje in prostor vložilo pobudo za pripravo državnega prostorskega načrta tudi na odseku glavne ceste v Godoviču. Gre za študijo o dveh različicah. Po prvi različici bi bila obvoznica dolga 770 metrov, po drugi pa prav toliko, le da bi se na glavno cesto ne priključili na istem mestu.

16. julij – Na Gimnaziji Jurija Vege je maturo v spomladanskem roku opravljalo 84 dijakov. Ravnatelj Borut Hvalec je povedal, da je bilo 93 % dijakov uspešnih, kar je nad državnim povprečjem. Imeli so tudi tri zlate maturantke, in sicer Tino Lapajne iz Idrije ter Patricijo Čelik in Polono Klavžar iz Cerknega.

17. julij – Na obisku v Idriji se je mudila šestčlanska delegacija kitajskega mesta Wuxi, ki jo je vodil predsednik glavnega odbora ljudskega kongresa mesta Zhou Jie Quing. Goste je uvodoma sprejel idrijski župan Bojan Sever, ki jim je predstavil zgodovino rudnika živega srebra, zatem pa je kitajska delegacija obiskal koncern Kolektor, ki ima v Wuxiju podjetje za proizvodnjo komutatorjev.

20. julij – KS Kanomlja je praznovala. Ob tej priložnosti so si lahko zbrani ogledali avtorsko delo Cveta Svetlika S Kanumlci na murje in film o Kanomlji. Kanomeljci pa so ponosni, da so lahko praznovanje pripravili pred šolo v Kanomlji, ki jo je začetek leta prizadel požar. S skupnimi močmi skupnosti, krajanov in idrijske občine, so stavbo popravili do te mere, da se bo lahko vanjo kmalu vrnilo društveno življenje.

25. julij – Z otvoritvijo razstave Nekoč so klekljale tako je Cerkljanska klekljarska sekcija otvorila letošnje Poletje v Cerknem. Voditeljica omenjene sekcije Marija Dolenc Obid je povedala, da so za razstavo pripravile čipke na temo kulturne dediščine. Vse so bile izdelane v starih tehnikah in jih ni bilo mogoče kupiti. Sklekljale so jih na papircih, ki so nastali v začetku 20. stoletja.

Avgust

6. avgust – Obiskali smo tritedenski tabor francoskih skavtov, ki so se za nekaj dni ustavili na Ledinskem Razpotju. V Penzionu Fortuna so jim odstopili prostor za avtobus in šotore ter kuhinjo, ki so jo postavili kar na prosto. Bilo jih je 16 in trije spremljevalci. Največ jih je bilo iz Bretanije in so bili prvič pri nas. Na obisku v Sloveniji jih je vodila organizatorica tabora Maya Avrila, ki je med vsemi za silo znala tudi angleško.

8. avgust – V cerkljanski osnovni šoli so začeli pričakovano gradnjo kotlovnice na lesno biomaso, ki bo že to zimo zagotavljala toplotno energijo za ogrevanje celotnega šolskega kompleksa. Tako se je začela uresničevati obveza, ki so jo v prvi polovici leta podpisali Goriška lokalna energetska agencija Golea, švicarski sklad, Občina Cerkno in Osnovna šola Cerkno. Prenova kurilnice v Cerknem bo stala 400.000 evrov.

12. avgust – Marjan Lapanja, ki je bil prejšnji mandat tudi predsednik cerkljanskega čebelarstva društva, v katerega je včlanjenih 34 čebelarjev, je še vedno največji pridelovalec medu na Cerkljanskem. Leta 2008, ko je bil Lapanja še predsednik društva, je bilo na Cerkljanskem 650 čebeljih družin. Na panj so pridelali po 25 litrov medu. Letos ga bo manj, toda ne povsod. Kot kaže je količina pridelka medu zelo odvisna od skrbi za čebele.

18. avgust – KD Sloga 1902 je pripravilo državno prvenstvo v gorski vožnji na Vojsko. Šlo je za vzpon, ki je bil vpisan tudi v koledarju Kolesarske zveze Slovenije.

19. avgust – Cerkljansko PD je spet pripravilo letno srečanje planincev in ljubiteljev gora na Poreznu. Poletni pohod pripravljajo ob zimskem, saj se slednjega zaradi starosti borci ne morejo več udeleževati.

Iz naših krajev

19. avgust – Gostilna Pod lipami na Reki je pripravila tekmovanje v kuhanju pasulja, ki vsako leto privabi več ekip. Letos jih je bilo kar 14. Komisija zaradi izenačenosti ekip ni imela lahkega dela, saj je izstopalo le malo vzorcev. Pasulj so v nadaljevanju prireditve pojedli do zadnjega obroka.

21. avgust – Na novinarski konferenci so napovedali skorajšnji prvi festival idrijskih žlikrofov. Gre za popestritev avgustovsko-septembrskega dogajanja v Idriji, ki je združeno z dnevom KS mesto Idrija. Po novinarski je bila tudi pokušina idrijskih žlikrofov, ki jih je od leta 2006 do lani šest certificiranih proizvajalcev skupaj proizvedlo več kot 320 ton. Vsaj tolikšna pa je še zasebna proizvodnja. Okušali smo Kosove žlikrofe v treh različnih omakah.

26. avgust – Končal se je eden največjih projektov Kluba idrijskih študentov – festival Čipkarija. Letos je prvič potekal cel teden, in organizatorji v Kišu so bili z njim zadovoljni. Zaradi dobre udeležbe, tudi starejših, kar je bilo nad njihovimi pričakovanji, bo prihodnja Čipkarija še daljša.

45 let Zveze lovskih družin Idrija in 20 let idrijskih rogistov

Zveza lovskih družin Idrija, v katero je včlanjenih sedem lovskih družin, in sicer Idrija, Krekovše, Javornik, Jelenk, Dole, Porezen in Otavnik ter idrijski rogisti, ki tudi delujejo pod okriljem Zveze, so jubileja proslavili s posebno prireditvijo na idrijskem gradu Gewerkenegg.

»Lovske družine na tem koncu se ukvarjajo z najrazličnejšimi stvarmi: s kinologijo, lokostrelstvom, izobraževanji,« je povedal **Marjan Brus**, član izvršnega odbora Zveze lovskih družin Idrija, in dodal, da je med divjadjo na območju Zveze lovskih družin Idrija najštevilčnejša srnjad, v velikem porastu je jelenjad, zelo ekspanzivno pa se v lovišča širi divji prašič. V idrijski lovski zvezi, ki šteje skoraj 400 članov, so ponosni, ker k lovcem pristopajo tudi mladi, ki si želijo pristnega stika z naravo.

Idrijske rogistice je v sodelovanju z Godbenim društvom rudarjev Idrija leta 1992 ustanovila prav Zveza lovskih družin Idrija. Njen namen je bil popestriti lovske prireditve ob občnih zborih, obletnicah lovskih družin, igrali pa so tudi na pogrebih in različnih otvoritvah ter se kasneje začeli udeleževati še revij lovskih rogistov in pevskih zborov Slovenije.

Dobro smo začeli

Barometer idrijskega občinskega gospodarstva so tri industrijska podjetja, Rudnik, lesna industrija in Eta, saj je v teh treh podjetjih zaposlena pretežna večina delovne sile v občini, ustvarjajo največ narodnega dohodka in izplačujejo največ osebnih dohodkov.

Kako so ta tri podjetja izpolnila svoje naloge v letošnjem prvem tromesečju. Rudarji so izkopal za 25% več rude kot lani in iztisnili iz nje za 23% več srebra. Tudi iztržili so ga za 4,9% več kot lani. Tako so realizirali že za 27,5% letnega plana. Število zaposlenih je v tem tromesečju za 3,5% večje, osebni dohodki pa so na ravni lanskoletnih.

V Eti se je realizacija dvignila za 93% nad lanskoletno, vendar so dosegli le 18% letnega plana, to pa zato, ker jim podjetje Keramika ni dobavilo polizdelkov. Eta je začela letos svoje izdelke izvažati. To je skromen začetek, vendar upamo, da se bo v prihodnje uvrstila med redne izvoznike.

Nekoliko slabše so se v tem času odrezali v lesni industriji. Četrletna realizacija je bila za 11,8% nižja od lanske, letni plan so pa realizirali le 18,8%. Vzrok temu pripisujejo vsakoletni pomladanski krizi na tržišču pohištva. Razen tega je žaga zaradi pomanjkanja hlodovine delala več časa samo v eni izmeni in tudi izvoz pohištva je nekoliko zaostal. Število zaposlenih je podjetje zmanjšalo za 5%, osebni dohodki na zaposlenega pa so bili za 12% večji kot lani.

L. B., Primorske novice, 27. 4. 1962

Načrti kmetijske zadruga Idrija

Gospodarjenje v privatnih gozdovih je bilo doslej prepuščeno lastnikom, kar je povzročalo težave lesni industriji in gospodarstvu sploh. Dovoljenja za posek so občine izdajale bolj z vidika socialnih in gospodarskih potreb lastnikov gozdov, kot s stališča širše družbene koristi.

Privatni gozdovi v idrijski občini so zelo razdrobljeni, zato dosedanje parcelno gospodarjenje v gozdovih ne more zajeti vsega lesa, ki ga zahteva tržišče, stroški spravila pa so zelo visoki.

Z novim, že uzakonjenim načinom gospodarjenja v privatnih gozdovih pa težimo za tem, da zagotovimo skupnosti za njene potrebe čimvečje količine dobrih gozdnih proizvodov.

Gozdarski obrat kmetijske zadruga Idrija je sedaj razdelil vsa območja občine na gospodarske okolišje, v katerih bo postopoma zadruga prevzela vso proizvodnjo v privatnih gozdovih

in to od pogozdovanja, varstva, nege, poseke in spravila do prodaje lesa.

Ta območja so: Črni Vrh, Idrija, Sp. Idrija in Cerčno. V vsakem izmed teh okolišev bo gozdarski obrat organiziral skupine po deset do petnajst strokovnih gozdnih delavcev in z njimi na podlagi kooperacijskih pogodb vključil privatne lastnike gozdov v načrtno gozdno proizvodnjo.

Kako bomo torej gospodarili? Prav tako kot v kmetijstvu – na čimveč površinah. Namen novega gospodarjenja je povečati lesno zalogo in izboljšati kakovost gozdnih sortimentov. To pa je mogoče doseči le s pravilno nego in varstvom, s smotno sečnjo na večjih in sklenjenih gozdnih površinah.

Gozdarski strokovnjaki bodo izračunali gozdno maso za vsako parcelo, o tem obvestili lastnike parcel in se z njimi pogovorili za izkoriščanje gozdov. Z njimi se bodo tudi pogovorili, katera dela lahko opravijo na sečišču sami lastniki. Le-ti pa imajo prednost tudi, če se prijavijo za delo, za katero bodo prejeli plačilo in bodo zavarovani. Kar ne bodo mogli opraviti lastniki, bo pa opravil gozdni obrat zadruga.

Za delo pri sečnji, spravilu in prevozu lesa bodo lastniki nagrajeni. Razen tega jim zadruga priznava za izplačilo še najmanj polovico vrednosti na panju stoječega lesa. Tega dohodka bodo deležni tudi lastniki, ki ne morejo sodelovati pri poseku in spravilu lesa iz gozdov.

Kakšne načrte ima gozdarski obrat kmetijske zadruga Idrija? Zadruga bo sklepala pogodbe z lastniki gozdov in jim opravljala vse usluge. Take pogodbe bodo najprej sklepali za posek in spravilo lesa iz odročnih gozdov, iz katerih ni mogoče drugačno spravilo kot s sodobno mehanizacijo in v nekaterih že doslej lastniki niso sekali in spravljali lesa, ker se jim posel ni izplačal. To so področja okoli Javornika, v Kanomlji pod Vojskim, v Zakojški grapi itd. Letos naj bi posekali na teh področjih 10.000 kubičnih metrov lesa, kar je 35% celotne za posek predvidene lesne mase v privatnih gozdovih.

Za zaključek pa še tole. Nekateri si zakon o gozdovih napačno tolmačijo. Dejansko imamo družbeno gospodarjenje v privatnih gozdovih že več let in to prek gozdnih skladov, ki skrbne za pogozdovanje, čiščenje in nego gozdov, za gradnjo in vzdrževanje gozdnih poti v privatnih gozdovih itd. Namen novega zakona je, da zagotovimo industriji dobre in dovolj lesnih proizvodov. Na dobrem gospodarjenju v privatnih gozdovih pa je najbolj zainteresiran sam lastnik. Razumeti mora, da se bo le s pravilnim gospodarjenjem tudi v privatnih gozdovih njegov dohodek neprestano večal.

L. B., Primorske novice, 30. 5. 1962

Proizvodno delo dijakov je uspelo

Letos so dijaki idrijske gimnazije šli prvič v podjetja, kjer so se vključili v proizvodno delo, ki ga narekuje program reformirane gimnazije. Določeno je bilo, da se dijaki drugega in tretjega razreda gimnazije v dveh izmenah zvrstijo, v rudniku, lesni industriji in Simplexu. Še prej pa so imeli za te dijake teoretični tečaj, ki ga je vodil ing. Uroš Bajželj. Seminar je trajal mesec dni po štiri ure tedensko. Predavatelj je obravnaval ekonomiko podjetja, družbeno upravljanje, uporabo orodij, strojev itd.

15. maja so dijaki prve izmene odložili šolske knjige in oblekli delovne obleke. Prvič v življenju so se srečali z organiziranim proizvodnim delom. Vsa podjetja so jih z razumevanjem sprejela, čeprav je bilo v začetku tudi precej skeptičnosti in nezaupanja.

Najprej so morali dijaki izvedeti kaj več o podjetjih, v katera so prišli. Zato so podjetja prvi dan organizirala razgovore dijakov z vodilnimi ljudmi. Govorili so jim o podjetju, o njegovi organizaciji in strukturi, o delu samoupravnih organov in drugih družbenih organizacijah v podjetju, o zakonu o delovnih razmerjih, o higiensko tehnični zaščiti itd. Sledil je še ogled podjetja in celotnega proizvodnega procesa. Nato pa so jih razporedili na delovna mesta med ostale delavce.

V »Simplexu« so prišli dijaki v delavnico gradbene opreme in v mizarsko delavnico. Dela so se resnično oprijeli in po nekaj dneh so ga že tudi dobro opravljali. Ocena: marljivi in disciplinirani.

V lesni industriji so šli skozi vse faze proizvodnje. Dekleta, ki so delala v obratu pohištva pri pripravah površin za lakiranje, so kaj kmalu prekoračevala normo. Imeli smo primer dijakinje, ki je prekoračila normo za 47,6%. V počitnicah si dijaki delavcev in vodilni ljudje želijo, da bi jih prihodnje leto prišlo v podjetje še več. V počitnicah so dijakom vrata v podjetju odprta, in kdor si želi zasluzka, mu je delo na razpolago.

V mehanični delavnici rudnika pa so bili dijaki dodeljeni posameznim delovnim ekipam pri remontu v topilnici pri remontih večjih strojev. Tudi tu jih sedaj pogrešajo, saj so svoje delo uspešno opravljali.

V vseh podjetjih so si edini v tem, da je proizvodno delo dijakov uspešno. To pa je ponoven dokaz za to, da delavec z večjim splošnim znanjem in izobrazbo laže in uspešneje opravlja tudi fizično delo.

L. B., Primorske novice, 27. 6. 1962

Skorajšnja otvoritev Doma upokoјencev Idrija

Samo Beričič

V Domu upokoјencev Idrija smo se s preoblikovanjem v okviru javno-zasebnega partnerstva ob izteku lanskega leta vključili v koncern Kolektor in s tem uspešno prebrodili predzadnjo stopnico v že desetletje trajajočem postopku gradnje nove enote doma v Idriji. Čez slab mesec dni pa bomo z otvoritvijo nove stavbe slovesno stopili na konec te poti in celotno novogradnjo vključili v sistem institucionalnega varstva starejših na območju občin Idrija in Cerklno. Kaj bo to pomenilo za nas in kaj bo to prineslo starejšim, bom poskušal pojasniti v nadaljevanju tega zapisa.

Enota Idrija je v okviru družbe Dom upokoјencev Idrija, oskrba in varstvo starostnikov d.o.o., namenjena institucionalnemu varstvu starejših od 65 let, pri čemer je bilo v stari, zdaj že leto dni bivši stavbi, to tudi edino, kar je bilo mogoče v praksi izvajati. Pa še pri tem je

bilo zaradi funkcionalne neprimernosti hiše potrebno kar precej improvizacije, da se je bivanje starejših pri nas približalo cilju, ki ga vseskozi zasledujemo – da so naši stanovalci pri nas doma in da se tako tudi počutijo! Velikemu prizadevanju ter trudu naših zaposlenih navkljub tega cilja ni bilo mogoče vedno in pri vseh doseči. Da o odpiranju doma navzven in širjenju ponudbe storitev drugim starostnikom v njihovem domačem okolju niti ne govorimo. Z dokončanjem II. faze gradnje doma bo to dokončno preteklost in že takoj bo mogoče za naše stanovalce urediti namestitev tako, kot bo to po veljavnih standardih in normativih v vseh domovih obvezno od leta 2021 dalje – to pomeni, da se bo tretje postelje v sicer dvoposteljnih ter druge postelje v sicer enoposteljnih sobah preselilo v nove sobe in da bo za namestitev po željah naših sedanjih stanovalcev precej več možnosti. S tem bo prostor tudi za nove stanovalce, zasnova sob pa je taka, da bo selitev zaradi spremenjenih potreb stanovalcev precej manj, kot jih je bilo doslej. Dokončanje druge polovice tudi pomeni, da smo pridobili prostore večnamenske dvorane z bifejem in teraso, kapele, jedilnice, sodobne kuhinje, velike fizioterapije, atrijske, terase v 1. nadstropju ter velikih balkonov od pritličja do 4. nadstropja. Imamo tudi vse možnosti organiziranja sodobnega oddelka za namestitev stanovalcev, ki jih pestijo težave z demenco ter seveda servisne prostore in dodatna parkirišča v kletnem delu stavbe. To prinaša udobnejše bivanje v vseh letnih časih in nove možnosti dodatnih aktivnosti ter širitev naših dejavnosti. V

prvi vrsti bomo starejše občane povabili k posameznih aktivnostim, ki jih bomo posebej za njih organizirali v domskih prostorih – razmišljamo o skupinski, fizioterapevtsko vodeni vadbi za osebe s težavami po poškodbi ali bolezni; o tečajih v okviru delovne terapije; o skupinskih dogajanjih, predavanjih za starejše in o podobnih dejavnostih, za katere bomo imeli zdaj dovolj prostora.

S preselitvijo kuhinje in jedilnic v nove prostore se bodo sprostili prostori v pritličju prve polovice stavbe, ki so po svoji zasnovi namenjeni izvajanju povsem nove storitve dnevnega varstva. Tu bo mogoče starostnikom, ki bi bili čez dan zaradi odsotnosti svojcev prepuščeni sami sebi, nuditi ustrezno pomoč pri preživljanju dneva, jim omogočiti družabno življenje, vključitev v vodene aktivnosti ter po potrebi počitek in miren dan. V te aktivnosti bomo povabili tudi ostale starejše, bodisi kot uporabnike storitev ali udeležence dogodkov, bodisi kot organizatorje dogajanj ali dejavnosti.

V 4. nadstropju nove stavbe bo z zaključkom del starejšim na voljo 8 varovanih stanovanj z lastnim vhodom, kolesarnico, prostorom za smetnjake, lastnim dvigalom, skupnimi prostori ter možnostmi koriščenja dodatnih storitev prehrane in oskrbe. V tem sklopu bomo v najem oddali eno garsonjero površine 25 m², dve enosobni stanovanji površine 38 m² ter pet dvosobnih stanovanj s površino 43 m². Vsako stanovanje ima tudi svojo shrambo, garsonjera in dvosobna stanovanja pa imajo tudi svoje balkone. Za oddajo teh stanovanj bomo po pridobitvi

vseh potrebnih dovoljenj objavili razpis, v katerem bomo podrobneje določili stroške najema in možnost dodatnih storitev.

Od začetka leta v družbi izvajamo tudi dejavnost pomoči na domu, v okviru katere po mnenju uporabnikov te pomembne storitve uspešno nadaljujemo delo, ki ga je zastavil in dolgo izvajal Center za socialno delo v Idriji. V trenutni zakonodajni okvir dejavnosti smo stopili z namenom, da jih izvajamo tako, kot to počnemo za stanovalce v domu – strokovno, zavzeto in s poslušom za osebne potrebe. Pred seboj pa vidimo tudi možnosti, ki se bodo odprle s sprejetjem zdaj že res predolgo pripravljenega Zakona o dolgotrajni oskrbi. S tem zakonom naj bi se uporabnikom poleg socialnih ponudilo tudi storitve zdravstvene nege in oskrbe, ki so jih zdaj deležni zgolj v okviru patronažne službe,

ki pa zaradi omejitve finančnih sredstev ne zmore uspešno pokrivati vseh potreb starajočega se prebivalstva. Obenem bi tako dosegli tudi tiste starejše in pomoči potrebne, ki jih obstoječe storitve v okviru ustanove ne zanimajo, na domovih pa jih ni mogoče ponuditi, ali pa je to predrago. Ker smo za celotno paleto storitev strokovnjaki in ker imamo za to tudi potreben posluš ter z dokončanjem domske stavbe tudi ustrezno tehnično podporo, se bomo z veseljem prijavi na razpis za podelitev koncesije za nadaljnje izvajanje storitev pomoči na domu, ki ga pričakujemo do konca tega leta.

Ob koncu tega zapisa je seveda primerno povedati, da bo slavnostna otvoritev celotne stavbe Enote Idrija potekala v torek, 23. oktobra 2012, ob 12. uri. V okviru otvoritve doma bomo v popoldanskem

času organizirali tudi odprti dan doma ter ogled prostorov in predstavitev dejavnosti, vam pa bomo na voljo za morebitna vprašanja in pobude. Za uspešno dokončanje tega dolgega projekta prenove se zahvaljujemo vsem, ki so nam v vseh teh letih stali ob strani in nas podpirali, pa tudi s potrpljenjem prenašali nevšečnosti gradnje, rušenja, selitev in podobne nujne težave. Posebej bi se rad za odločilen preboj pri izvedbi projekta zahvalil zasebnemu partnerju in večinskemu lastniku družbe, podjetju FMR d.d., ki se je v okviru politike socialne odgovornosti koncerna Kolektor vključil v projekt in prevzel breme izvedbe v kritičnem trenutku finančne krize ter na praktičnem primeru pokazal, da je javno-zasebno partnerstvo ne le mogoča, pač pa tudi zelo uspešna pot sodelovanja v javnem sektorju.

Idrijska godba nastopila na Alpskem tednu v Švici

V okviru vsealpskega dogodka »Alpski teden«, ki poteka v organizaciji mrež, ki se ukvarjajo s trajnostnim razvojem v Alpah in delujejo v okviru Alpske konvencije, se je ministrom alpskih držav, ki so se v Poschiavu v Švici srečali na Alpski konferenci, in drugim uglednim gostom predstavila tudi idrijska godba rudarjev pod vodstvom Domna Prezlja.

Ta je z orkestrom kljunastih flavt Tetras-Lyre iz francoskega Chamberyja, ki ga vodi Isabelle Herlin, županja Chamberyja, in v svojih vrstah združuje več kot 40

glasbenikov – oseb s posebnimi potrebami, poskrbela za izjemen koncert. Skoraj 100-članski orkester je dokazal, da glasba ne pozna meja in razlik. Mladi glasbeniki, ki

so se združili v okviru evropskega projekta Mladi v akciji, so se občinstvu predstavili z raznoraznimi popevkami, od arij iz opere Carmen do Shostakovičevega valčka. Skratka s popevkami, ki gredo hitro v uho. Kot je povedal predsednik Krajevne skupnosti Mesto Idrija **Tomaž Vencelj**, bo orkester, ki se je združil posebej za nastop v Švici, skupaj nastopil vsaj še dvakrat, in sicer v Chambeyju in Idriji.

Rudi Skočir – častni občan Občine Idrija

Janez Kavčič

Akademski slikar, grafik in ilustrator Rudi Skočir se je uveljavil kot prepoznaven slovenski likovni umetnik doma in na tujem. Njegovo prepoznavnost utemeljuje odrešujoča neobremenjenost s sodobnimi in pogosto kratkotrajnimi »trendovskimi« umetnostnimi smermi. Skočir hodi svojo lastno pot in skozi štiri desetletja ohranja trdno zvestobo osebnim izpovednim impulzom in potrebam.

Bogat in raznovrsten Skočirjev opus, ki je letos prikazan v temeljiti knjižni monografski obdelavi in slovesno promoviran tudi v ljubljanskem Cankarjevem domu, obsega slikarske stvaritve, risbe, grafike, vitraže, zidne tehnike, male plastike in knjižne ilustracije za odrasle in mladino. Skočir je doslej uspešno nastopal v dvajsetih državah, pripravil blizu 150 samostojnih razstav in se udeležil okrog 300 najrazličnejših skupinskih likovnih prireditev. Skupaj je ilustriral 55 literarnih del in drugih knjižnih izdaj ter se uveljavil na sejmu v Frankfurtu, pa tudi na Danskem, v Južni Koreji in na Japonskem.

Skočir je kot neutrudni likovni raziskovalec, kot teoretik, mislec in praktik od svojih ljubljanskih akademijskih študijskih let do danes razgrnil pred javnostjo izjemno raznovrstno in kakovostno bero svojih dosežkov. Kot slogovni perfekcionista se odlikuje z rutinirano risbo in pretanjeno žlahtnim kolorizmom, vsebinsko pa ga opredelujeta simbolika vizualnih sporočil ter prepletanje intimnih izpovedi s širšo antropološko in eksistencialno problematiko.

Temeljno upodabljačo in izrazno motiviko mu vseskozi predstavlja figuralika. V Idriji je v osemdesetih letih prejšnjega stoletja upodabljal ekspresivne in dramaturgizirane občutene ženske akte, po preselitvi v Žibrshe pa v dveh desetletjih rutinirano in izrazno poglobljeno interpretira zaokrožene cikluse, kot so Dame igralnih kart, Rojenice in Sojenice, Srčne kraljice in Izgubljeni paradizi.

Petnajstletno Skočirjevo »idrijsko« obdobje je bilo izjemno plodovito. V vlogi srednješolskega profesorja je mnogo generacij bodočih vzgojiteljic nadvse

uspešno uvajal v kreativno likovno udejstvovanje. V času praznovanja 500-letnice rudnika in mesta je ustvaril obsežen opus risb, ilustracij, slik, grafik, vitraž in stenskih poslikav. Opremljal je tudi knjige (Kavčič, Pfeifer), kataloge, revije (Idrijski razgledi), stenske koledarje in filatelistična obeležja z idrijskimi motivi. Vsebinsko kompletirana serija, koncipirana kot »posvetilo« rudarskemu mestu in njegovemu življu, obravnava zlasti rudimentarne like idrijskih rudarjev, ob njih pa še klekjarice, neveste v belem ter spremljajoče artefakte živosrebrne simbolike in atribute čipkarstva.

Skočir pravi, da je njegov »celoten idrijski opus nekakšen slikarski spomenik vsem ljudem, ki jim je na tem malem prostoru slovenske zemlje uspelo ustvariti nepozabno tehnično, kulturno, etično in sploh humano celoto«. Sprehodimo se na kratko skozi najvidnejše slikarjeve »idrijske« stvaritve.

Med najbolj uspelimi dosežki Skočirjevega zgodnjega ustvarjalnega obdobja velja posebej omeniti grafično-glasbeno mapo Tantadrujeve želje iz leta 1983, izvrsten rezultat sodelovanja s skladateljem Aldom Kumarjem.

Po odmevnih samostojnih razstavah ženske figuralike v Galeriji Idrija (1982, 1985) je v obdobju do leta 1994 težišče Skočirjevega ustvarjanja prestavljal celostno zasnovan in izjemno kakovostno realiziran ciklus Poklon vsem idrijskim rudarjem. Ob veliki jubilejni predstavitvi oljnih podob, perorib in jedkanic (1990) je kritika poročala: »Za Idrijo ostaja najdragocenejši Hommage knapom in čipkaricam, ki je monumentalne

in domala heroične moške figure združil v sožitja s poduhovljenimi in subtilnimi ženskimi liki. Skočirjeva razstava je v praznično obletnico doprinesla duhovno oplemeniten dogodek. Tudi v tem je njen pomen.« Osrednji motiv omenjenega Poklona (Posvetila), ki obsega nad 100 del, je vseskozi rudar – sam, v družbi tovarišev ali v družinskem krogu. Njemu so namenjeni zapisi, bodisi kot posvetilo ali kot »molitev« za vsakdanji kruh. Kompozicije podpirajo rudarje kot dominante, ki obvladujejo atribute sekundarnega pomena (imena, letnice, grafizmi in letrizmi, znaki Hg, čipke, kosi rude). V naslikanih čipkah se razodeva nežni »ženski« princip, ki pogosto ko »nimb« posvečuje zgubane obraze in žuljave roke.

Organsko vizualno in vsebinsko dopolnilo ali celo nadgradnjo omenjenih upodobitev idrijske ikonografije predstavljajo številna Skočirjeva dela, izvedena v različnih tehnikah. V avli Gimnazije Jurija Vege je leta 1991 izdelal izvrsten zgrafit Alma mater, ki z zgovornim in izčiščenim likovnim besednjakom izpričuje pomen in poslanstvo ustanove od nekdanje prve slovenske realke do sodobne idrijske srednje šole. Leta 1992 je v sejni dvorani mestne hiše z razsežnim zgrafitom upodobil knapovsko »tovarišijo«, spojeno v enovito monumentalno figuro, ki ji nadčasovna prerokinja podeljuje častni lororov venec. Rondel v čelnem grajskem stolpu je leta 1993 obogatil s celostno in stilizirano stensko – grafično meditacijo (reliefni zgrafit, 40 m²), Horologium – Terra magica.

Idrijsko tematiko je leta 1994 zaokrožil še z interpretacijo arhetipskega Škarfarja.

Za gostišče Škafar je izdelal živobarvno vitražo, na kateri se idrijska kotlina zgosti v liku srečnega najditelja, bregovi pa se na tektonski prelomnici spajajo v misterij odkritja živega srebra. Istega leta ja ilustriral znamenito in popularno povest Franca Jakliča Ob srebrnem studencu, kjer je s korpulentnimi postavami protagonistov ustvaril vtis, kot da gledamo prizore iz herojskega epa.

Poleg Idrije se z dvema Skočirjevima mojstrovinama ponaša tudi Spodnja Idrija. V Kendovem dvorcu je od leta 1995 na ogled alegorična »zadnja večerja« z naslovom Daj nam naš vsakdanji kruh, naslikana v oljni tehniki na velikem platnu 5 m x 1,8 m (!). Na pročelju Kulturnega doma pa je od leta 2010 nameščen krajevni znak Spodnje Idrije (reliefna risba – zlato koloriran aluminij z osvetlitvijo, 5 m x 2,8 m), izdelan po Skočirjevi avtorski kreaciji.

Rudi Skočir je nedvomno zaslužil imenovanje za častnega občana idrijske občine, saj je s svojim obsežnim in kakovostnim »idrijskim« likovnim ciklusom trajno obeležil in učinkovito promoviral kulturno dediščino najstarejšega slovenskega rudarskega mesta, in to ne le v svetu sodobne umetnosti, temveč tudi v širši slovenski in mednarodni javnosti.

**EVT
SISTEMI d. o. o.**

Ekologija, Varnost, Trgovina

**Trgovina EVT ima nov, daljši
obratovalni čas, ob sredah do 17. ure**

3,91 €

**Delovna rokavica
ATG Maxiflex**

41,06 €

**Talni nosilec za
industrijske brisače**

37,19 €

**Industrijska 1.000-listna
brisača Superblue**

Vabljeni vsak delovnik med **10:00 in 15:00**,
ob sredah odprto do 17 ure
Trgovina **EVT**, Arkova 11, Idrija. Telefon: **05 37 74 840**

e-trgovina
<http://trgovina.evt.si>

Kamparetova cesta ni bila narejena za spravilo lesa?

Aleš Lajovic

Domačini v Idrijskem Logu danes pod tem imenom razumejo tri metre široko, solidno zgrajeno in lepo speljano cesto, ki vodi izpod Klobučarja v Idrijskem Logu proti Pevcu nad Divjim jezerom. Na kartah pa jo boste iskali zaman. Vojna tajna? Kdo ve ...

Ko sem pred leti iskal traso Idrijske železnice nad Divjim jezerom, sem naletel tudi na čudovito speljano gozdno cesto, ki se odcepi s ceste Idrija–Črni Vrh, le par deset višinskih metrov pod Pevcem. Široka je kakih pet, šest metrov. Sprva vodi proti severu in se rahlo vzpenja, potem pa vijuga pretežno proti jugu in se kmalu začne rahlo spuščati. Konča se po nekaj kilometrih z obračališčem tik ob soteski Idrijce nad Strugom. Od tod naprej vodi nekaj deset metrov dolg in le tri metre širok skalnat usek prav v kanjon Idrijce. Je precej posut in zato neprevozen. In nenadoma je pod nami par sto metrov strmih bregov in mestoma previsnih sten, preko katerih je globoko spodaj speljana trasa Idrijske železnice, medtem ko trasa naše ceste zavije levo, proti jugu. Speljana je pretežno tik pod robom planote in se najprej rahlo spušča, kasneje pa zravnava. Ima dve izraziti serpentin, več usekov, nekaj zidanih nasipov in množico zidanih podpornih zidov (suhi zid). Po nekaj kilometrih pod Klobučarjem doseže cesto, ki od Tominca v Idrijskem Logu vodi mimo Majnika v Belo. Glede na način gradnje in trasiranje del te ceste med Klobučarjem in Majnikom verjetno pripada Kamparetovi, ki je bila na tem mestu seveda naknadno razširjena (tako kot odsek pod Pevcem).

Po ustnem izročilu je bila ta cesta zgrajena sredi dvajsetih let preteklega stoletja (torej pod Italijo), delovodja pa je bil menda neki Kampare iz istoimenskega zaselka nekje pri Ajdovščini. Od tod tudi ime ceste.

Ko hodimo po Kamparetovi, nehote pomislimo, da hodimo po trasi ozkotirne gozdne železnice, saj so relativno ostri ovinki lepo speljani in imajo primeren radij, nakloni so ravno pravnjani, le preširoka je. Za ozkotirno železnico namreč. Pa tudi sicer je menda služila le spravilu lesa. Poleg tega tudi ni videti, da bi imela priključek na črnovrški krak Idrijske železnice (ta je šla par sto metrov vzhodno od že omenjenega

križišča pod Pevcem, nato mimo Habečka po dolini skozi Predgriže proti Črnemu Vrhu in naprej proti Zadlogu).

Le to ni jasno – če res gre za cesto za spravilo lesa – čemu je speljana, tako kot je, če zanemarimo dejstvo, da so ovinki, zlasti v ridah, verjetno preostri za kamione tistega

časa. Speljana je namreč tik pod robom planote, že v kanjonu Idrijce. Nemara je res služila tudi transportu lesa, vendar je njen osnovni namen zelo verjetno vojaški – oskrba zadnje obrambne linije tik nad Idrijo, če bi prišlo do morebitnega preboja med Godovičem in Črnim Vrhom, kjer je

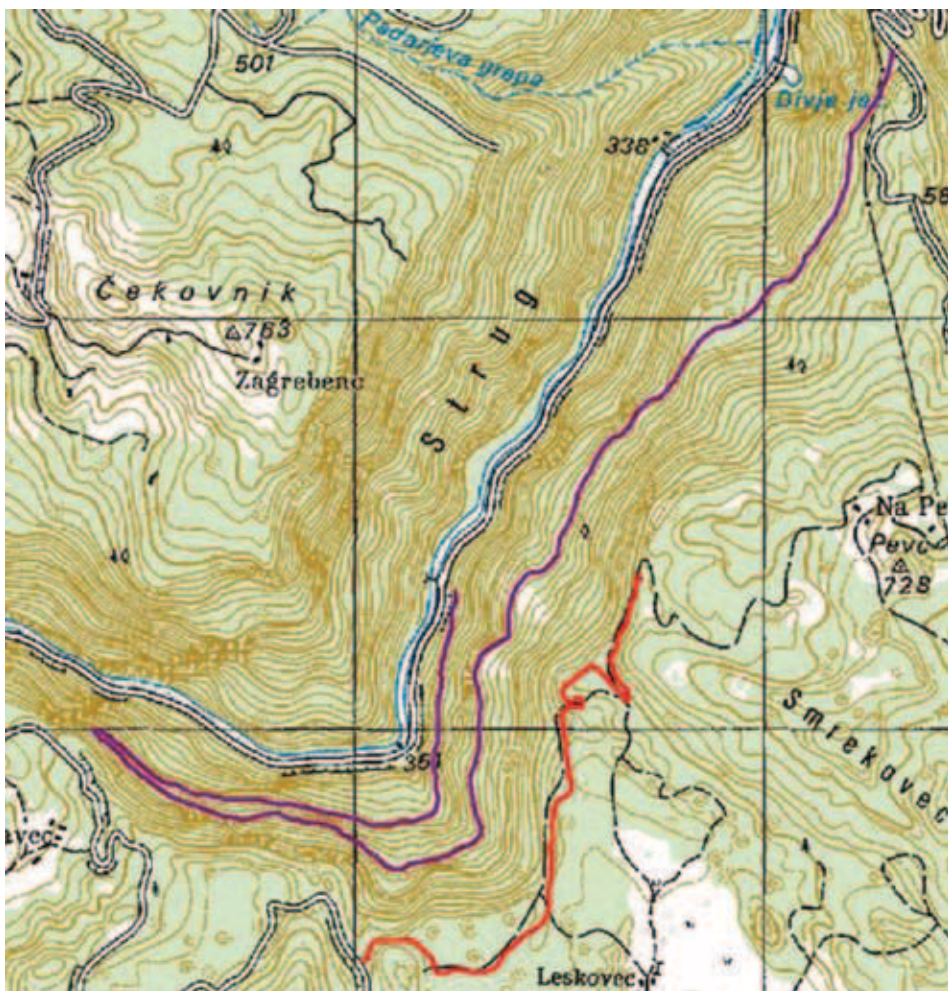
za tovrstne operacije najbolj primeren teren. Strah italijanske vojske pred tedanjo jugoslovansko je bil namreč očitno zelo velik, kar ne nazadnje kaže tudi veliko število in velikost utrdb v italijanski obrambni liniji Vallo Alpino, ki se začne na Reki in konča v Genovi, spotoma pa prečka med drugim tudi Godovič. Skratka – Kamparetova ni speljana tam, kjer bi bilo najbolj logično in primerno za spravilo lesa, temveč tam, kjer ni možno, da bi bila izpostavljena morebitnemu topovskemu ognju z vzhoda! Podobno in po isti logiki speljane vojaške ceste imamo marsikje po Sloveniji. Gradili sta jih obe vojski –

italijanska in jugoslovanska. Primer slednje, jugoslovanske namreč, je na ne tako oddaljenem Žirovskem Vrhu, le da je tam služila oskrbi utrdb Rupnikove linije, ki je bila protiutež liniji Vallo Alpino. Podobna italijanska mejaška oziroma vojaška cesta v neposrednem zaledju meje prečka glavno cesto proti Idriji na zahodni strani Godoviča.

In zakaj Kamparetove ni na nobenem zemljevidu, razen delov, ki so bili rekonstruirani? Skrivnostno! Zlasti če vemo, da je na istih zemljevidih še vedno označen severni vhod v tunnel pod Kovačevim hribom v le nekaj kilometrov

oddaljenem Godoviču, ki je bil blindiran približno v istem času (pred kakimi osemdesetimi leti), del tunela pa prezidan v eno od močnejših utrdb v liniji Vallo Alpino. So pa tisti deli Kamparetove, kljub temu da jih uradno ni, kar lepo prehodni in večinoma tudi prevozni, vsaj s kolesom. Zaradi lepih razgledov ima ta cesta mnogo obiskovalcev, čeprav je praktično znana le lokalnemu prebivalstvu.

Še vedno pa ostaja odprto vprašanje, ali ni bila Kamparetova, trasirana kot železnica, iz neznanih razlogov nikoli dokončana, kot kažejo mnogi detajli. In prav tako ni jasno, kaj in s čim naj bi povezovala ...

BRUS

TRANSPORT

BRUS d. o. o. Godovič 154, 5275 Godovič

Tel.: (05) 37 25 200, Fax: (05) 37 25 201

E-mail: info@brus.si, URL: www.brus.si

KOLEKTOR

Informator

ČASOPIS KONCERNA **KOLEKTOR** • September 2012

Osemdeseta so bila leta razvoja in znanja

Bilo je desetletje pred razpadom bivše skupne države. Kolektor se je širil, ne le po številu zaposlenih, ampak tudi programsko. Odpiral je nove obrate, tudi dislocirane, in sploh je potreboval delovno silo. Ne, ni vzel v službo vsakega, veliko pa jih je in s tem je prevzel vlogo nekdanjega prvega zaposlovalca v občini, to je Rudnika živega srebra. Bila so leta najbolj intenzivnega združevanja dela in sredstev. Samoupravne interesne skupnosti in samoupravni sporazumi so se nanašali na vsemogoče. Še dobro jim je šlo, če samo pomislimo, zakaj vse je bilo treba dajati denar. Pa so preživeli in glede tega se nihče ne pritožuje. To so bila tudi leta, ko so v kolektiv prihajali diplomanti različnih smeri in znanj. Zato je bilo vse manj po domače in njihovi solastniki so morali vedeti, da bo prej ali slej šlo drugače. Najmanj pa so mislili, da bo šel vsak svojo pot, kar se je tudi zgodilo. Ni bilo lahko in kapo dol pred vsemi, ki so imeli zasluge zato, da je Kolektor ostal samostojen in je danes tak, kot je. Kakšen pa je, je videti na vsakem koraku. Da je tak, gre zasluga vsem, ki so se ukvarjali z njim v omenjenem desetletju, kasneje so nadgrajevali zastavljeno, niso pa prerasli samega sebe, temveč konkurenco.

Bienalni Dan dobaviteljev.....

2

- Tudi na tokratnem srečanju so razglasili najboljše koncernove dobavitelje

Kolektor Magma je praznovala 60-letnico..

4

- S prevzemom omenjenega ljubljanskega podjetja je koncern storil prvi korak k diverzifikaciji komutatorskega programa

Koncern Kolektor vse stavi na izobraženost zaposlenih.....

12

- Iz gospodarske krize je izhod le v konkurenčnosti in uspešnosti, kar brez primernih kadrov ni mogoče

Bodite hitri. Bodite hitri celo še hitreje!

Polona Rupnik

Bodite hitri. Bodite hitri celo še hitreje, je bilo glavno sporočilo letošnjega Dneva dobaviteljev, ki ga koncern Kolektor bienalno pripravlja za svoje obstoječe in bodoče strateške dobavitelje. Kot je povedal vodja koncernove strateške nabave Igor Bogataj, je Dan dobaviteljev namenjen predvsem izobraževanju. Na njem analizirajo pretekli dve leti in predstavijo načrte za naslednji dve. Vsebinsko pa bi Dan dobaviteljev lahko razdelili na tri dele: nabavo, logistiko in kakovost.

»Dve leti, ki sta pretekli od našega zadnjega srečanja sta postregli z razmerami, ki do zdaj za nas nekako niso bila vsakdanja. Po letih svetovne gospodarske krize v letih 2008 in 2009 ter ponovne povečane gospodarske aktivnosti v letih 2010 in 2011 se nam verjetno ponovno obetajo nepredvidljivi časi. Tako v obdobju krize kot tudi v obdobju rasti in povečane gospodarske aktivnosti je sposobnost prilagajanja dobaviteljev ključna. Kot že ničkolikokrat poudarjeno in verjetno vsem

nam znano, sta odzivnost in prilagajanje nujno potrebna atributa vsake zmagovalne oskrbovalne verige. Dejstvo pa je, da si vsi udeleženci Dneva dobaviteljev želimo postati in tudi ostati člani zmagovalnih oskrbovalnih verig,« je v svojem nagovoru poudaril vodja koncernove strateške nabave Igor Bogataj.

Negotova gospodarska situacija na trgih narekuje povsem drugačen način poslovanja – minimalne zaloge, vitko proizvodnjo in konsignacijska skladišča zaradi skrajšanih rokov dobav. »Če hočemo uspeti moramo biti uspešnejši od drugih dobavnih verig,« je poudaril izvršni direktor za nabavo in produkcijo **Valter Leban** in dodal, da sta prav kvaliteta in fleksibilnost tisto, kar šteje.

Da bi Kolektor in njegovi dobavitelji ostali konkurenčni tudi v prihodnje, je stroškovna prilagodljivost nujna. Kolektor potrebuje dobavitelje, ki so sposobni implementirati Kolektorjevo miselnost o izgradnji zanesljivih, sposobnih in učinkovitih dobavnih verig. Kajti osnovno vodilo Kolektorja je zagotoviti tržni uspeh, s poudarkom na doseganju zadovoljstva kupcev tako, da bo z neprestanim izboljševanjem

izdelkov in storitev, izpolnjeval in presegal kupčeva pričakovanja.

Kot smo lahko slišali na Dnevu dobaviteljev, morajo biti Kolektorjevi dobavitelji učinkoviti, fleksibilni, z uporabo kratkega kontrolnega cikla in s stabilnim proizvodnim procesom, svojo storitev pa morajo opraviti v pravem času, v pravi kakovosti, v pravi količini, v kratkem dobavnem roku in za konkurenčno ceno.

Bogataj opaža, da so dobavitelji vsako leto boljši. Njihova povprečna ocena iz leta v leto raste, reklamacij je vedno manj, število standardov se povečuje, vrednost konsignacijske zaloge v nabavni

vednosti raste, kar pomeni, da je večina zaloge v dobaviteljevi in ne v Kolektorjevi lasti.

Kolektor pripravlja novo strategijo razvoja za naslednjih pet let, torej do leta 2017, ki predvideva nadaljnjo rast koncerna. Po besedah glavnega izvršnega direktorja koncerna Kolektor **Radovana Bolka** je to za dobavitelje izziv in priložnost za nadaljnje poslovanje s koncernom. Cilj koncernove strategije do leta 2017 je ustvariti od 500 do 700 milijonov evrov prodaje, zabeležiti od 3- do 5-odstotno organsko rast, nadaljevati akvizicijske aktivnosti, ki pa jih bo koncern najmanj polovično plačal z lastnimi sredstvi, povečati dodano vrednost na več kot 50 tisoč evrov na zaposlenega, ohraniti položaj svetovnega vodje na področju komutatorjev in temu dodati še dva ali tri programe, pri katerih se bodo uvrstili med prve tri ponudnike na svetu ali v Evropi. Kolektor ostaja v finančnem pogledu konservativen, kar se je do zdaj izkazalo za izjemno pameten in učinkovit pristop.

Dan dobaviteljev so sklenili s podelitvijo priznanj najboljšemu domačemu in tujemu dobavitelju. Za odlično poslovanje in partnersko sodelovanje v letih 2010 in 2011 so nagradili podjetji Iskra Sistemi d.d. PE Galvanizacija in Hoffman&Co, Elektrokohle.

Iskra Sistemi d.d. PE Galvanizacija:

Podjetje Iskra Sistemi d.d. pred tem Iskra Tela d.d. PE Galvanizacija je dobavitelj storitev galvanizacije koncernu že skoraj dve desetletji. V tem obdobju je dobavitelj stalno nadgrajeval in izboljševal kakovost svojih storitev ter sledil vsem tehničnim zahtevam koncerna Kolektor. Sodelovanje danes ocenjujemo kot zgledno, seveda pa vedno obstaja precej prostega prostora za izboljšanje.

Matjaž Markun:

»Nagrada nam pomeni priznanje za dosedanje delo, pomeni, da smo se trudili in delali dobro ter da imamo možnosti za nadaljnje izboljšanje. S Kolektorjem sodelujemo že 20 let, v zadnjem času pa vse bolj intenzivno. Vsekakor se vidimo kot Kolektorjev dolgoročni dobavitelj, zato tudi vlagamo v tehnološki razvoj in razvoj kakovosti, da lahko čim bolj sledimo potrebam Kolektorja.«

Hoffmann&Co., Elektrokohle:

Podjetje Hoffmann&Co., Elektrokohle kot dobavitelj grafitnih ploščic s koncernom Kolektor prav tako sodeluje že dobri dve desetletji. Tehnična podpora, ki jo dobavitelj tako rekoč dnevno nudi, in njegov izredno kratek reakcijski čas, zagotavljata nemoteno proizvodnjo v družbah koncerna Kolektor.

Markus Weber:

»Priznanja smo zelo veseli, ker si nenehno prizadevamo za izboljšane odnosa in sodelovanja s Kolektorjem. Vidimo, da je pot, ki smo si jo zastavili in po kateri hodimo, prava in uspešna, zato ji bomo sledili tudi v prihodnje. S Kolektorjem poslujemo že več kot 20 let, jaz osebno približno 14 let. Zavedamo se konkurence na trgu, a kljub temu se še naprej vidimo kot pomembnega Kolektorjevega dobavitelja.«

60 let Kolektor Magma

Kolektor Magma je eno od podjetji v Skupini Kolektor, ki se ukvarja z razvojem, proizvodnjo in prodajo feritnih izdelkov in induktivnih komponent. Je dobavitelj izdelkov uveljavljenim podjetjem po vsem svetu. Ob podpori slovenskih ustanov in univerz je podjetje Kolektor Magma danes sposobno razviti in proizvajati najbolj zahtevne in izpopolnjene feritne materiale. Zametki podjetja segajo v leto 1951, za nastanek podjetja pa se šteje leto 1952.

Kot je na slovesnosti ob 60. obletnici Kolektor Magma poudaril njen zdajšnji direktor **Bogo Miklavčič**, zametki raziskav o feritnih materialih segajo v leto 1951, ko je prof. dr. Bogdan Zega v kemičnem laboratoriju Inštituta za elektrovezve v Ljubljani začel s prvimi poskusi. Rezultati so bili obetajoči, zato je bila leto kasneje, torej 1952. leta, oblikovana skupina za razvoj feritov. Njihovi prvi prostori so bili v garaži v Črnučah, kjer so na zelo enostaven, rokodelski način začeli s proizvodnjo majhnih količin feritnih palčk.

Zaradi naraščajočih potreb in prostorske stiske so se leta 1956 iz Črnuč preselili v prostore nekdanjega Turboinštituta na Celovski cesti v Ljubljani. Leta 1957 je bil v okviru inštituta razglašen uradni začetek proizvodnje feritov, razvojna enota pa se je preimenovala v razvojno enoto obrat feriti. Štiri leta kasneje se je enota priključila k Iskri Kranj in se preimenovala v Iskra Feriti. Leta 1966 je podjetje dobilo povsem nove proizvodne prostore v industrijski coni Stegne. Vodja obrata **Dušan Dolničar** z ekipo je moral poskrbeti za reorganizacijo podjetja. Iskra Feriti je pod njegovim vodstvom prešla iz obrtniškega v industrijski način proizvodnje. Pod Dolničarjevim vodstvom je podjetje naredilo korak naprej; začele so se namreč aktivnosti na področju navitih komponent, ki so pomenile veliko dodano vrednost. Sledila so leta rasti in razvoja. V 70. letih je podjetje zaradi prostorske in kadrovske stiske odprlo podružnici na Ljubnem in Solčavi. Konec 80. let je imela Iskra Feriti 550 zaposlenih, kar je največ v zgodovini podjetja. Dušana Dolničarja leta 1988 na čelu podjetja zamenja **Marko Živec**.

Poslabšanje političnih in gospodarskih razmer v letu 1991 je podjetju prineslo velike finančne

Dušan Dolničar:

»Moram reči, da imam na podjetje mešane spomine. Bili so lepi in tudi zelo težki trenutki. Vam moram priznati, da odkar sem odšel iz Feritov, še vedno sanjam ferite. Podjetje spremljam tudi kot upokojenec. Ponosen sem na to, da podjetje, ki sem ga pomagal »gor spraviti«, še vedno posluje. Večina Iskrinih tovarn ne dela več. Odnosi

v podjetju so bili vedno zelo dobri. Veste, jaz sem se vsak dan sprehodil skozi proizvodnjo. To je bilo zaposlenim všeč, čeprav sem jih večinoma samo sekiral.«

Marko Živec:

»V podjetju sem bil več kot 18 let, od tega 16 let direktor. Imeli smo kar nekaj težkih trenutkov, a so minili, ker smo vztrajali in ohranjali voljo, da obdržimo pri življenju ta program. Program še danes živi in sem zelo vesel, da je podjetje dočakalo 60 let. Želim si, da bi bil priča tudi 70-letnici ali še kakšni višji obletnici. Želim si, da bi volja in elan, ki smo ju dolga leta imeli, ostala v podjetju in bi program našel svoje mesto na svetovnih trgih.«

Primož Bešter:

»Moji spomini na vodenje Kolektor Magme so lepi. Lepi spomini ostanejo. Bili so nedvomno težki časi, ki pa smo jih premagali. Mislim, da ima Kolektor Magma danes dobro osnovo za naprej. Ekipa, ki je na čelu podjetja zdaj, je sigurno porok za uspeh, sploh v sodelovanju s koncernom, saj imamo kar nekaj sinergijskih projektov.«

Dr. Tomaž Kmecl:

»Kolektor Magmo že vrsto let simbolizirajo pridevniki, kot so vztrajnost, upornost, borbenost in še kakšen bi se lahko našel, ki simbolizira preživetveni nagon. Toda na tem polju je podjetje uspešno. Navkljub številnim pretresom na trgu, navkljub surovi in brutalni konkurenci, ki je v branži feritnih materialov še posebej močna, navkljub gospodarskim krizam se je podjetju z racionalnim pristopom pri upravljanju in z optimizacijo poslovnih procesov vedno uspelo obdržati nad vodo. Z vidika vodenja podjetja se je bilo pri Kolektor Magmi kaj naučiti: od tega, kako na sto in en način varčevati, do mukotrnega iskanja in vpeljevanja novega produkta, ki bi pomenil več ustvarjenega dobička in posledično lažje preživetje podjetja. Mislim, da je upravljanje Magme koristna šola za vsakega menedžerja. Vsaj v teh časih.«

težave. S prilagoditvijo razmeram in usmeritvijo na tuje trge se je Iskra Feriti v 90. letih uspešno izvlekla iz težav in prelomno leto 2000 zabeležila kot eno najuspešnejših. Istega leta je večinski lastnik podjetja postal Kolektor.

Sledila so leta boja za obstanek. **Primož Bešter**, ki je prevzel vodenje podjetja, je bil prisiljen izvesti nekaj radikalnih ukrepov, med njimi tudi to, da so leta 2004 proizvodnjo iz Ljubnega preselili v Laktaše v Bosni in Hercegovini. Pred šestimi leti je na čelo podjetja prišel **dr. Tomaž Kmecl**. Iskra Feriti pa se je v sklopu reorganizacije Kolektorja preimenovala v Kolektor Magmo, kakršno ime nosi še danes. Njen direktor je danes Bogo Miklavčič.

Predsednik koncerna Kolektor **Stojan Petrič** se je na slovesnosti spomnil nakupa večinskega deleža v Iskri Feriti. »Za nakup se je potegovalo več slovenskih in tujih podjetij. Prevzem je za Kolektor pomenil prvi korak k diverzifikaciji osnovnega komutatorskega programa. Med našo večjo investicijo se je trg feritov praktično sesul in velika večina evropskih konkurentov je propadla. Kolektor Magma pa je vztrajala,« je dejal predsednik koncerna in dodal, da so prav zaradi vztrajanja naredili velik napredek v produktivnosti. »Danes se podjetje srečuje z močno azijsko konkurenco. Strategija Kolektor Magme je ohranjanje položaja na evropskem in ameriškem tržišču. Kratkoročni cilj je zagotavljati razvoj, dolgoročni pa v okviru koncerna Kolektor pridobivati nove projekte, ki bodo zagotavljali nadaljnjo rast podjetja.«

Bogo Miklavčič:

»Moja zgodovina v Feritih se je začela pred več kot tridesetimi leti, ko sem postal njihov študent. Po študiju sem se pri njih tudi zaposlil. Po približno desetih letih sem šel iskati priložnost v popolnoma druge vode, vendar sem leta 1997 na pobudo takratnega direktorja Marka Živca prišel nazaj. Podjetje je imelo v svoji zgodovini kar nekaj kriz, iz katerih se mu je vedno uspelo izvleči. Zame je edina prava popotnica podjetju njegov razvoj. Da krepimo ključne funkcije v podjetju. Naš cilj je narediti korak naprej. V zadnjem letu in pol smo se zelo usmerili v avtomobilsko industrijo, predvsem iz dveh razlogov; ker verjamemo v njeno perspektivo in ker želimo izkoristiti moč, ki jo ima Kolektor v tej branži. S projekti, na katerih delamo, mislim, da nam bo to tudi uspelo.«

Kolektor Magma je jubilej izkoristila za druženje, zato so na kratko slovesnost in piknik povabili tudi zaposlene iz njihove podružnice v Kolektor Febo v Laktaših v Bosni in Hercegovini, upokojence, predstavnike lastnikov in nekdanje direktorje.

»Odgovornost in poštenost z vidika podjetij predstavljata enega od temeljev za doseganje konkurenčnih prednosti«

Polona Rupnik

Kolektor je konec leta 2011 predstavil svoje vrednote. V Kolektor Informatorju smo vam jih že predstavili, pisali smo tudi o njihovi grafični podobi. V junijski številki pa je mag. Violeta Bulc podrobneje predstavila dve od šestih vrednot – inovativnost in timski duh. Tokrat smo uglednega slovenskega ekonomista, predavatelja na ljubljanski Ekonomski fakulteti prof. dr. Janeza Prašnikarja prosili, da nam podrobneje spregovori o še dveh za Kolektor pomembnih vrednotah – odgovornosti in poštenosti.

Kolektor je med svoje vrednote uvrstil tudi odgovornost in poštenost. Kako bi kot ugledni ekonomist in predavatelj na Ekonomski fakulteti

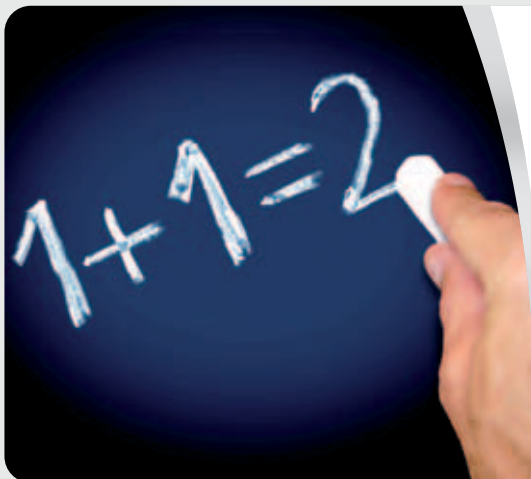
v Ljubljani našim bralcem razložili ti dve vrednoti?

S sistemom vrednot se ukvarjajo različni strokovnjaki. Na vprašanje bom odgovoril kot ekonomist in zaradi lažjega razumevanja z uporabo zgodovinske analize. Obdobje pred kapitalizmom označuje zelo počasna rast družbenega produkta in nizka, skorajda nespremenjena raven življenjskega standarda ljudi. Trajalo je vse do 18. stoletja, ko se je z industrijsko revolucijo uveljavil kapitalizem. Adam Smith je kot zagovornik kapitalizma skladno s tem uveljavil načelo »kar je dobro za posameznika, je dobro tudi za družbo«. Adam Smith je moralni filozof, ki tega načela ne pojmuje brezpogojno, ampak pravično (pošteno) družbo razume pri določenih omejitvah. Praksa kapitalizma je nato pokazala težave z uveljavljanjem »laissez faire« sistema. To

► Odgovornost

Z izpolnjevanjem medsebojnih dogovorov in odgovornim odnosom do dela zasledujemo zastavljene cilje lastnikov, zaposlenih, kupcev in okolja. S svojimi rešitvami, izdelki in storitvami zagotavljamo načela trajnostnega razvoja.

► Poštenost

Pošteno in etično ravnanje do poslovnih partnerjev in sodelavcev je temelj našega sodelovanja.

je pripeljalo do Marxove kritike kapitalizma kot sistema izkoriščanja človeka po človeku in s tem do zamisli socializma (pravičnost/poštenost je živeti od dela) in komunizma (brezrazredna družba). Te ideje se v praksi niso prijele. Udejanjanje države blaginje v skandinavskih državah je tako v tem trenutku najvišji dosežek. Le-ta na eni strani uveljavlja prednosti kapitalizma, ko gre za spodbujanje aktivnosti ljudi, in na drugi strani dovolj učinkovito uveljavlja njegove korektive v smislu socialne države oziroma širše odgovornosti do okolja. Če torej gledamo na pravičnost/poštenost in odgovornost kot na makroekonomski pomen, je sodobni svet še vedno zelo razdvojen. Z naraščanjem globalizacije je ponovno v ospredju vprašanje, kako ju razumeti, kdo in kako naj v sodobnem kapitalizmu postavlja okvir in načela, po katerih naj bi se ravnali in kakšne naj bi bile posledice za tiste, ki jih ne bi spoštovali. Če gledamo na obe vrednoti z mikroekonomskega vidika (vidika podjetij), predstavljata enega od temeljev za doseganje konkurenčnih prednosti. Če pa nanju gledamo z vidika vsakega posameznika, pa obe vrednoti najprej opredeljujeta njegovo samopodobo in samozavest. Pomembno je tudi, kako se kažeta v očeh drugih, oziroma ali je posameznik vreden ali ni vreden zaupanja.

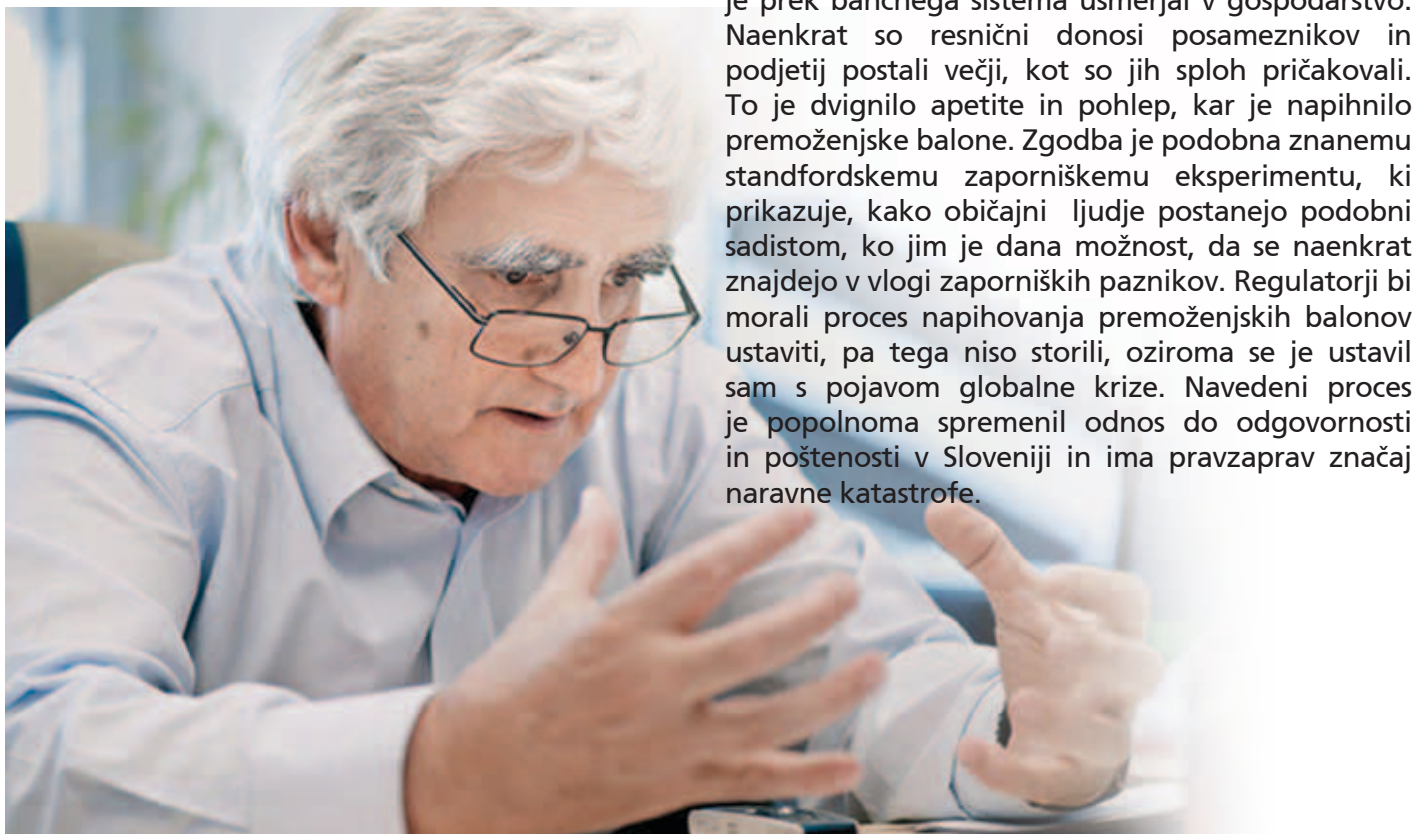
Kaj pravzaprav odgovornost in poštenost pomenita za podjetje, kaj za zaposlene, morda tudi za širšo okolico?

V sodobni ekonomski literaturi sta v veljavi dve

ključni zamisli podjetja, t. i. delničarski model in t. i. deležniški model. Prvi, ki je prevladoval v zadnjih dveh desetletjih, temelji na odgovornosti in pravičnosti za delničarje. »Pravična/poštena« cena delnic in »pravične/poštene« dividende sta ključni kategoriji v tem modelu. Drugi, deležniški, pojem pravičnosti/poštenosti in odgovornosti razširja tudi na zaposlene ter na ožjo in širšo okolico podjetja. Kako zaposlene ustrezno motivirati, če niso »vključeni« v podjetje? Kako na primer doseči odgovorno in pošteno obnašanje do narave, če bi bila podjetja izključno usmerjena zgolj na kratkoročno pridobivanje dobička? Mislim torej, da sta obe vrednoti, poštenost in odgovornost, pomembni za posameznika, podjetja in za ožjo ter širšo družbeno skupnost.

Glede na trenutno stanje v državi, ko mediji večino svojega prostora oziroma časa namenjajo aferam in škandalom, se zdi, da bi o poštenosti in odgovornosti v družbi težko govorili?

Poštenost in odgovornost imata v slovenski zgodovini velik pomen. Govorimo o vrednotah, ki so pogosto prevladale v naši družbi kot rezultat nekega »sporazuma« med ljudmi. V pomenskem smislu so vrednote, na katere bi morali prisegati v celotni družbi (t. i. »shared values«). Sedaj smo zelo razdeljeni okrog njih. Ključni razlog vidim v dogajanju po letu 2004, ko smo razmeroma nepripravljeni evforično stopili v evropske integracije, ne da bi preventivno delovali in se zavarovali pred neugodnimi posledicami. Predvsem se je v državi znašlo precej denarja, ki se je prek bančnega sistema usmerjal v gospodarstvo. Naenkrat so resnični donosi posameznikov in podjetij postali večji, kot so jih sploh pričakovali. To je dvignilo apetite in pohlep, kar je napihnilo premoženjske balone. Zgodba je podobna znanemu standfordskemu zaporniškemu eksperimentu, ki prikazuje, kako običajni ljudje postanejo podobni sadistom, ko jim je dana možnost, da se naenkrat znajdejo v vlogi zaporniških paznikov. Regulatorji bi morali proces napihovanja premoženjskih balonov ustaviti, pa tega niso storili, oziroma se je ustavil sam s pojavom globalne krize. Navedeni proces je popolnoma spremenil odnos do odgovornosti in poštenosti v Sloveniji in ima pravzaprav značaj naravne katastrofe.

Kako je s poštenostjo in odgovornostjo v gospodarstvu? Se podjetja držijo teh načel ali je morda tu Kolektor svetla izjema, ker si je ti dve lastnosti izbral za svoji vrednoti?

Reakcije na krizo v Sloveniji so zelo panične. Nekateri želijo izterjati tisto, česar se ne da izterjati, če so podjetja prezadolžena. Upniki bi morali v mnogih primerih pristopiti bolj smiselno in tako kot ob naravni katastrofi razmišljati, kako je mogoče najti najboljše rešitve, da bi dolžniki ponovno postali opravilno sposobni, oziroma bi bili sposobni odplačati vsaj del dolgov, če že ne celote. Seveda je pomembno, da se odkrijejo nezakonita dejanja in da se v primeru dokazane krivde krivce tudi obsodi. Za to obstajajo ustrezni organi in ustrezni postopki. Toda pot do vzpostavitve poštenosti in odgovornosti v slovenski družbi ne sme potekati prek popolne polarizacije družbe, kjer so v ospredju katastrofični scenariji in prikazi brezperspektivnosti. Najti je treba izhodno strategijo, ki bo gradila na sodelovanju in vključevanju čim več ljudi.

Slovenija trenutno ni v najboljši »gospodarski kondiciji«, strokovnjaki napovedujejo zaostrovanje razmer in poglobljanje krize. Tudi Kolektor napoveduje padec naročil in preigrava različne scenarije. Kakšno vlogo bodo v teh razmerah odigrale vrednote? Zdi se, da odgovornost in

poštenost v družbi nimata več takšne veljave kot nekdanj in da gre v primeru povečanja krize pričakovati, da bo poštenosti in odgovornosti vse manj?

Največjo odgovornost in poštenost Kolektorja vidim v tem, da se v obdobju pred krizo kljub hitri rasti ni nekontrolirano zadolžil in je svojo rast v prvi vrsti gradil na izrabi svojih zmogljivosti. Zato toliko lažje uveljavlja vrednote odgovornosti in poštenosti tudi sedaj. Poudariti pa moram, da Kolektor ni osamljen primer. Je še nekaj podjetij v Sloveniji, ki delujejo na podoben način. Ta podjetja, vključno s Kolektorjem, vedo, da je poslovni svet krut in je gradnja svojih zmogljivosti edini način za vsakodnevno premagovanje težav, ki so edina stalnica v njihovem poslovanju.

Kljub zaostrovanju razmer Kolektor napoveduje svojo nadaljnjo rast. Kakšen ugled ima Kolektor v strokovni javnosti?

Kolektor je uveljavljeno slovensko mednarodno podjetje. Lansko leto je ustvaril čez 350 milijonov prihodkov in zaposloval več kot 3000 ljudi. Podjetje redno plačuje svoje delavce in pri tem zaposluje. Prav tako v roku pokriva obveznosti do dobaviteljev. Podjetje ustvarja dobiček in plačuje davke. Skrbi za svoje okolje. Ta dejstva govorijo sama po sebi. Kaj bi bilo, če bi v Sloveniji imeli še več takšnih podjetij?

Kolektor dobil certifikat Družini prijazno podjetje

Ekvilib Inštitut, ki v sodelovanju z Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve izvaja postopek certificiranja, je julija Kolektorju podelil certifikat Družini prijazno podjetje. Če smo natančnejši, so certifikat dobila Kolektorjeva podjetja na idrijski lokaciji, in sicer Kolektor Group, Kolektor Sikom, Kolektor KFH, Kolektor Orodjarna in Ascom.

V Kolektorju so certifikat sicer pričakovali, vendar ne v tako kratkem času. Postopek pridobitve, ki sicer traja precej dlje časa, so uspeli zaključiti v dobrih dveh mesecih. Hitri pridobitvi certifikata je nedvomno botrovalo predvsem dejstvo, da so tudi zunanji presojevalci ugotovili, da ima Kolektor že

OSNOVNI CERTIFIKAT

zdaj veliko posluha za usklajevanje poklicnega in družinskega življenja zaposlenih. Mnogo ukrepov, ki so mu jih v okviru pridobitve certifikata predlagali, namreč Kolektor izvaja že vrsto let. In kaj pravzaprav je certifikat Družini prijazno podjetje?

Certifikat Družini prijazno podjetje je svetovalno-revizorski postopek, ki delodajalcem svetuje, kako bi izboljšali organizacijo in delovno okolje podjetja ter s tem svojim zaposlenim omogočili lažje usklajevanje poklicnega in družinskega življenja. Predstavlja družbeno odgovoren princip upravljanja in je edini tovrstni certifikat v Sloveniji.

Poreklo certifikata Družini prijazno podjetje (DPP) je sistem/licenca „European Family Audit“, ki ga je razvila nemška organizacija Berufundfamilie in ki ga trenutno uporabljajo v Nemčiji, Avstriji, na Madžarskem in v Italiji. V Sloveniji je certifikat DPP prisoten od leta 2007.

V okviru certifikata Družini prijazno podjetje je Kolektor sprejel 11 ukrepov.

Ukrepi za varovanje zdravja

Svojim zaposlenim nudimo različne aktivnosti za promocijo zdravja, utrjevanje telesne kondicije ter večanje ozaveščenosti glede zdravega načina življenja. Take aktivnosti so npr. razna predavanja za zaposlene, organizacija pohodov s predstavitvijo nordijske hoje, udeležba na Maratonu Franja in Ljubljanskem maratonu ter različne športne aktivnosti na Dnevu Kolektorja. Določenih aktivnosti se poleg zaposlenih lahko udeležijo tudi njihovi družinski člani.

Komuniciranje z zaposlenimi

Prek internega komuniciranja zaposlenim predstavljamo sprejete ukrepe za lažje usklajevanje poklicnega in družinskega življenja. Zaposlene ažurno obveščamo o različnih aktivnostih v sklopu družini prijaznega podjetja.

Komuniciranje z zunanjo javnostjo

V komuniciranju do zunanje javnosti se predstavljamo kot družini prijazno podjetje. Načela DPP predstavljamo kot sestavni del naše organizacijske kulture.

Raziskave med zaposlenimi o usklajevanju dela in družine

Med zaposlenimi bomo z anketo zbirali informacije o zadovoljstvu z ukrepi DPP ter o pogostosti njihove uporabe. Zaposlenim omogočamo možnost, da nam lahko sporočijo svoje predloge v zvezi z izvajanjem ukrepov.

Brošure

Na intranetu ter na oglasnih deskah je dostopna brošura, v kateri so predstavljeni ukrepi v okviru certifikata DPP. Novozaposleni se s temi vsebinami seznanijo v Priročniku za novozaposlene.

Druženje med zaposlenimi (Dan Kolektorja)

Enkrat letno organiziramo Dan Kolektorja, tradicionalno športno-družabno celodnevno druženje, ki se ga lahko udeležijo vsi zaposleni in njihovi družinski člani.

Izobraževanje vodij na področju usklajevanja dela in družine

Organizirali bomo izobraževanje za vodje, na katerem bomo izpostavili pomen pozitivnega odnosa do usklajevanja dela in zasebnega življenja ter jih informirali o sprejetih ukrepih družini prijazne politike.

Obdaritev novorojenca (pozornost ob rojstvu otroka)

Pozornost ob rojstvu otroka bo obsegala voščilo in simbolično darilo za novorojenca.

Novoletno obdarovanje otrok

V božično/novoletnem času organiziramo novoletno obdaritev otrok naših zaposlenih. Do darila so upravičeni otroci, ki v koledarskem letu, v katerem se izvaja obdarovanje, dopolnijo do vključno sedem let. Otrokom se darilo preda na prireditvi, ki poteka v mesecu decembru in na katero so vabljeni skupaj s svojimi starši.

Otroški časovni bonus – prost prvi šolski dan za starše prvošolcev

Staršem pripada 1 dodaten dan izrednega plačanega dopusta za prvi šolski dan otroka v 1. razredu osnovne šole.

Dodatni dnevi dopusta za varstvo družinskih članov, ki potrebujejo posebno nego (tudi za zaposlene, ki že presežejo maksimalno kvoto letnega dopusta)

Pravico do povečanega letnega dopusta za 5 dni imajo delavci, ki negujejo in varujejo težje telesno ali zmerno, težje ali težko prizadeto osebo. S tem ukrepom bomo tudi zaposlenim, ki že po drugih kriterijih dosežejo maksimalno kvoto letnega dopusta, vseeno omogočili dodelitev dodatnih 5 dni plačanega dopusta.

»Zaposleni so eden ključnih dejavnikov konkurenčnosti in uspešnosti«

Pogovor z Ingrid Kermavnar, izvršno direktorico za kadre v koncernu Kolektor

Polona Rupnik

Čeprav leta še ni konec lahko z gotovostjo trdimo, da bo to leto za koncernovo službo za kadre izjemno pestro. Začeli in izpeljali so vrsto projektov, s katerimi bodo zaposlenim ustvarili delovno okolje, v katerem se bodo dobro počutili. Glavni razlog, da smo Ingrid Kermavnar, izvršno direktorico za kadre v koncernu Kolektor, zaprosili za intervju, pa je bil pridobitev certifikata Družini prijazno podjetje.

Kolektor je julija dobil certifikat Družini prijazno podjetje. No, če smo nekoliko natančnejši, dobilo ga je pet Kolektorjevih podjetij na idrijski lokaciji. Zakaj se je Kolektor odločil za ta korak?

Ideja se nam je porodila pred približno letom dni, ko smo dopolnjevali obstoječe in izbirali nove metode pridobivanja in izbora kadrov. Ko sem to idejo predstavila na poslovodstvu, smo skupaj ocenili, da bi certifikat Družini prijazno podjetje za nas pomenil dodatno prednost in bi perspektivnim kadrom olajšal odločitev za zaposlitev v koncernu Kolektor.

Čeprav formalnega postopka za pridobitev certifikata v tistem trenutku še nismo poznali v podrobnosti, smo bili mnenja, da Kolektor zagotovo že sedaj svojim zaposlenim ponuja kar nekaj ugodnosti za lažje usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja. Certifikat bi bil tako zgolj neka potrditev teh prizadevanj, in v tem smislu smo se tudi odločili, da se vključimo v postopek certificiranja.

Kaj pridobitev certifikata Družini prijazno podjetje pomeni za koncern oz. za podjetja, ki so ga dobila, in kaj za zaposlene?

Pridobitev certifikata Družini prijazno podjetje veča socialno komponento podjetij, obenem pa zvišuje ugled podjetja pri poslovnih partnerjih, kupcih in v družbi. Je tudi dodatna prednost pri iskanju novih kadrov, saj certifikat DPP za iskalca zaposlitve pomeni informacijo, da ima podjetje posluh za vprašanja s področja usklajevanja dela in družine, kar je v današnjih časih izjemnega pomena.

Ukrepe, ki smo jih s pridobitvijo certifikata

formalizirali, za zaposlene niso neka novost, saj že vrsto let uspešno potekajo. Ti ukrepi so denimo Druženje med zaposlenimi (Dan Kolektorja), Novoletnoobdarovanjeotroktarnekatereaktivnosti za varovanje zdravja (npr. udeležba na Maratonu Franja ter Ljubljanskem maratonu). Predstavniki Ekvilib Inštituta so bili ob obiskih navdušeni nad dejstvom, da Kolektor vse te aktivnosti že danes izvaja, saj se druga podjetja večinoma odločajo zanje šele v postopku za pridobitev certifikata DPP. Nekaj izmed izbranih ukrepov je za prijavitelja obveznih, kar nekaj ukrepov pa bomo s pridobitvijo

certifikata uvedli na novo in pomenijo dodatne ugodnosti za zaposlene. Ti ukrepi so denimo Obdaritev novorojenca (pozornost ob rojstvu otroka), Otroški časovni bonus – prost prvi šolski dan za starše prvošolcev ter Dodatni dnevi dopusta za varstvo družinskih članov, ki potrebujejo posebno nego (tudi za zaposlene, ki že presežejo maksimalno kvoto letnega dopusta).

Osnovni certifikat je vaš, do polnega certifikata pa bo potrebno še marsikaj postoriti. Kaj vse si lahko obetamo na tem področju?

V službi za kadre smo takoj po pridobitvi osnovnega certifikata v mesecu juliju pričeli z izvajanjem potrebnih aktivnosti. Po pridobitvi osnovnega certifikata ima podjetje namreč 36 mesecev časa, da implementira izbrane ukrepe v skladu z izvedbenim načrtom. Tako so bile do sedaj že izvedene aktivnosti na področju ukrepov Komuniciranje z zaposlenimi in zunanjo javnostjo ter Otroški časovni bonus – prost prvi šolski dan za starše prvošolcev. Pripravlja se brošura za zaposlene, v kateri bo vseh 11 ukrepov bolj podrobno predstavljenih, pa tudi dodatne dneve dopusta za varstvo družinskih članov, ki potrebujejo posebno nego, bodo zaposleni lahko koristili že v tem koledarskem letu. V mesecu decembru nas čaka še uradna podelitev certifikata, ki jo izvajata Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve in Ekvilib Inštitut.

Nadaljnji postopek je tak, da bo potrebno vsakih 12 mesecev poročati izvajalcu z vmesnimi poročili (gre za neke vrste presoje, na katerih bodo ocenjevali naša poročila). Po obdobju treh let sledi končna revizija celotne implementacije, ki jo izvede zunanji revizor. Ob pozitivni oceni bo Kolektor pridobil polni certifikat »Družini prijazno podjetje«, katerega veljavnost je eno leto. V kolikor bomo želeli podaljšati veljavnost polnega certifikata, pa bo potrebno predložiti načrt za implementacijo novih ukrepov v naslednjem triletnem obdobju. Certifikat je torej zasnovan na tak način, da je potrebno ukrepe ves čas nadgrajevati.

Pridobitev certifikata družini prijazno podjetje je le eden od aktualnih projektov koncernove službe za kadre, tu so še karierni in mentorski sistem, pa promocija zdravja, vzpostavitev koncernove knjižnice ... Ideja za izboljšave in vzpostavitev čim prijetnejšega delovnega okolja za zaposlene vam vsekakor ne manjka.

V službi za kadre se zavedamo, da so prav naši zaposleni eden ključnih dejavnikov konkurenčnosti in uspešnosti koncerna Kolektor. Samo človek, ki se nenehno uči in razvija, je sposoben prilagajanja spremembam, fleksibilnosti in ustvarjalnosti. Zato tudi vedno sledimo cilju, da bi svojim zaposlenim

omogočali kar največ različnih aktivnosti s področja kariernega in osebnega razvoja, izobraževanj ter skrbi za zdravje. Tako smo v zadnjih letih sami ali pa v sodelovanju s kadrovskimi oddelki posameznih koncernovih družb, predvsem z oddelkom za kadre v družbi Kolektor Sikom, izpeljali kar nekaj HR projektov, s katerimi težimo k posodobitvi kadrovske dejavnosti v družbah koncerna, obenem pa se z njimi lahko postavimo ob bok HR dejavnostim najbolj uspešnih slovenskih podjetij.

Najpomembnejši kadrovski projekt v zadnjih letih, s katerim smo želeli z uporabo sodobnih pristopov in metod tudi izobraževanje in razvoj ključnih kadrov postaviti na višji nivo, smo zastavili pred dvema letoma in je po obsegu in zahtevnosti prvi tovrstni projekt v koncernu. Gre za projekt z naslovom »Celovit sistem razvoja kadrov v koncernu Kolektor« temelji na modelu kompetenc. S tem projektom želimo zaposlenim ponuditi možnost nadaljnega kariernega in osebnega razvoja, seveda skladno s poslovnimi cilji in strategijo Kolektorja. Odločili smo se, da ga v prvi fazi izvedemo v družbi Kolektor Group, kasneje pa tudi po ostalih družbah koncerna. Prvo fazo smo uspešno zaključili, sedaj pa poteka že druga faza in sicer izvedba tega projekta v družbah Kolektor Sikom, Kolektor KFH in Ascom. Uspešno smo izpeljali in zaključili tudi projekt Ugotavljanje vodstvenega potenciala vodij TED, pa tudi projekt Mentorski sistem, tako da se proces mentoriranja sedaj sistematično izvaja po podjetjih na idrijski lokaciji. S področja promocije zdravja smo zaključili usposabljanje zaposlenih za nudenje prve pomoči in izvajanje postopka oživljanja s pomočjo defibrilatorja, na Ascomu pa je bil uspešno zaključen projekt Aktivni odmor.

S čim nas bo koncernova služba za kadre v prihodnje še presenetila?

Trenutno imamo v polnem teku projekt, s katerim bomo poenotili in poenostavili poročanje kadrovskih služb koncerna o podatkih s področja kadrov, izobraževanja in plač.

S področja promocije zdravja je aktualen projekt »Prehrana in življenjski slog zaposlenih v koncernu Kolektor«, izvaja ga zdravnica Urška Močnik, specialistka medicine dela, v pripravi pa so tudi aktivnosti s področja ergonomije in tu sodeluje z nami zdravnik Bojan Pelhan, specialist medicine dela.

V obdobju do novega leta pa bodo po poletnem premoru ponovno aktualna petkova izobraževanja, novost leta 2012, ki so bila med zaposlenimi izredno dobro sprejeta in obiskana. Nadaljevali bomo s temami s področja raziskav in preizkusov ter razvoja in tehnologij, v tem sklopu pa bo potekala tudi šola za hrbtenico.

Kolektor ostaja med večjimi štipenditorji v državi

Polona Rupnik

Gospodarska kriza, ki naj bi se po napovedi strokovnjakov le še poglobljala, je dodobra zdesetkala podjetja, ki se odločajo za štipendiranje. Tista podjetja, ki se še vedno odločajo za tovrstno obliko pridobivanja kadra, pa štipendirajo manj. Kolektor vsekakor ostaja med njimi, saj se zaveda, da je štipendiranje eden od načinov pridobivanja kadra, ki ga potrebuje za svoj razvoj.

Raziskava, ki jo vsako leto opravi revija Manager, je pokazala, da se slovenska podjetja zaradi varčevanja raje kot za štipendiranje odločajo za dodatno izobraževanje zaposlenih. Kolektor je v lanskem letu za izobraževanje zaposlenih v povprečju namenil 158 evrov na zaposlenega (podatki veljajo za Kolektor Group, Kolektor Sikom, Kolektor Orodjarno, Kolektor KFH in Ascom). Za šolnine za študij ob delu je porabil dobrih 39 tisoč evrov, celoten strošek izobraževanja pa je v lanskem letu znašal nekaj več kot 200 tisoč evrov.

Kolektor je letos poskrbel tudi za brezplačna petkova interna izobraževanja, ki so jih zaposleni zelo dobro sprejeli. Predavanj in delavnic se lahko zaposleni udeležujejo po lastni presoji, saj niso ozko vezana na področje dela zaposlenega, pač pa na delovne procese znotraj koncerna. Po mnenju koncernove službe za kadre s petkovimi

izobraževanji zaposleni nadgrajujejo svoje strokovno znanje z znanji, ki niso nujno vezana na njihovo delo.

Kot smo že uvodoma zapisali, so negotovi časi, ki smo jim priča, močno oklestili podjetja, ki se odločajo za štipendiranje, a Kolektor ostaja med njimi. Trenutno ima 94 štipendistov (podatki veljajo za Kolektor Group, Kolektor Sikom, Kolektor Orodjarno, Kolektor KFH in Ascom), za njihove štipendije pa je v lanskem letu namenil 145.866 evrov, kar predstavlja 0,46 odstotka v primerjavi s stroški dela v lanskem letu. Navedeni podatki ga uvrščajo ne samo med največje štipenditorje, pač pa tudi med najintenzivnejše v državi.

Kolektor je šel na področju štipendiranja in izobraževanja zaposlenih še korak dlje kot ostala slovenska podjetja. Poleg tega, da zaposlenim omogoča nadaljnje šolanje, pripravlja interna izobraževanja, štipendira, tudi resno razmišlja o štipendiranju in zaposlovanju ljudi iz tujine. V idrijskem industrijskem bazenu razpoložljivega tehničnega kadra namreč ni več, kronično pa ga primanjkuje tudi na območju celotne Slovenije.

Kolektorju Koling je uspelo razviti energetske varčno in higienik klimatsko napravo

Polona Rupnik

Z novo klimatsko napravo KOLEKTOR AIR KA model HH je Kolektorju Koling uspel veliki met. Omenjena klimatska naprava se poleg energetske varčnosti pohvali še s higienik certifikatom priznanega nemškega inštituta TÜV NORD, kar je izjemna redkost ne samo na domačem, slovenskem tržišču, pač pa tudi na evropskem.

»Pridobitev higienik certifikata mednarodno priznanega inštituta TÜV NORD iz Nemčije za nizkoenergetske klimatske naprave je prebojni uspeh na področju razvoja klimatskih naprav v Sloveniji. S pridobitvijo certifikata ima zdaj Kolektor Koling v svojem naboru izdelkov klimatske naprave, ki so pripravljene za uporabnike, kjer so prezračevalne zahteve izredno zahtevne in visoke,« je ob pridobitvi certifikata povedal **Branko Gabrič**, izvršni direktor za področje prezračevanja in klimatizacije Kolektorja Koling, in dodal: »Načrtujemo, da bomo s certificirano in varčno klimatsko napravo uspeli prodreti tudi na tuje trge, kjer smo že prisotni, zelo veliko pa si obetamo od domačega tržišča, kjer se pripravljajo projekti energetskih prenov bolnic in drugih zahtevnih objektov.«

Novo klimatsko napravo so v Kolektorju Koling razvili in uspešno certificirali v energetske varčnem ohišju KA model HH. Primerna je za uporabo v najzahtevnejših prezračevalnih sistemih, kot so bolnice, farmacevtska industrija, prehranska industrija, laboratoriji itd. Ima tako imenovano higiensko prijazno konstrukcijo, ki omogoča enostavno vzdrževanje in enostaven dostop do vseh vgrajenih funkcijskih komponent. Odlikuje jo dolga življenjska doba, kar omogoča visoka kakovost vgrajenih materialov. Klimatsko napravo KOLEKTOR AIR KA model HH so zasnovali in izdelali po priporočilih ter zahtevah standardov DIN 1946 – 4, EN 13053, EN 1886 in VDI 6022. Po EN 1886 dosega toplotno prehodnost T2, faktor toplotnih mostov po EN 1886 je TB2. Je pa nova klimatska naprava tudi energetske varčna, kar omogoča zniževanje stroškov in posledično manjše onesnaževanje okolja.

Ohišje klimatske naprave KOLEKTOR AIR KA model HH je izdelano na osnovi priporočil SIST EN 1886. Izdelujejo ga iz okvirja, ki ga sestavljajo posebni

aluminijasti profili brez toplotnih mostov. Zunanji del takšnega aluminijastega profila je z izolatorjem ločen od notranjega dela aluminijastega profila in od toplotno neprevodnih vogalnikov. V ohišje klimatske naprave so vgrajeni dvostenski pokrovi, debeline 50 mm, ki prav tako nimajo toplotnih mostov. Zunanja pločevinasta stena pokrova je z izolatorjem ločena od notranje pločevinaste stene. Med stenama pokrovov in vrat so uporabili negorljivo toplotno izolacijo z gostoto $\rho=100 \text{ kg/m}^3$. Požarna odpornost izolacije pa ustreza razredu A1 po DIN 4102.

TÜV NORD Group, ki je Kolektorju Koling podelil higienik certifikat, je eden največjih tehničnih servisov. Ponuja svojo svetovalno, storitveno in inšpekcijsko znanje ter izkušnje v več kot 70 državah po vsem svetu, njegovo vodilno načelo in geslo pa je »Naredimo naš svet varnejši«. Osnova testiranja enote za higiensko pripravo zraka temelji na DIN 1946: – del 4: prezračevanje v zgradbah ter sobah za zdravstveno nego (12/2008), upoštevani pa so tudi drugi evropski standardi za tovrstne aplikacije. Za pridobitev TÜV NORD certifikata je potreben uspešen preizkus, katerega pogoj je izpolnitev številnih zahtev, ki se nanašajo predvsem na čiščenje klimatske naprave, njene tehnične lastnosti, zgradbo notranjih sten in vgrajene komponente, uporabljene materiale in podobno.

Kolektor Etro zapustil prvi 400-kilovoltni transformator

To, kar so napovedovali v zvezi z novo naložbo Kolektor Etre, se je tudi uresničilo. Zgradili so namreč halo za proizvodnjo 400-kilovoltnih transformatorjev, ki jih doslej pri nas še nismo izdelovali. Gre torej tudi na ravni države za ponudbo izdelkov, ki so nekaj novega, in za največjo naložbo koncerna Kolektor v proizvodnjo v tekočem letu.

Tako se bodo doslej že uveljavljenim transformatorjem, ki so izdelani v Kolektor Etri, pridružili še energetski velikih moči. Za proizvodnjo tovrstnih izdelkov je bilo nujno treba zgraditi novo halo, ki ji zaenkrat ni para v Evropi. Tej celini bo tudi namenjena proizvodnja v njej, predvsem severu Evrope, ki je že doslej pri nas kupil največ transformatorjev različnih moči. Da so v Kolektor

Etri sposobni zadovoljiti potrebe naročnikov, so že dokazali v preteklih letih. Zdaj si utirajo pot v nekem novem segmentu ponudbe, ki že tudi privablja kupce. Najprej so se ogreli Slovaki, zanimajo se tudi drugi. Zato smo prepričani, da bodo proizvodne zmogljivosti Kolektor Etre v prihodnjih letih polno zasedene.

Na slavnostnem odprtju nove hale je minister za gospodarski razvoj in tehnologijo Radovan Žerjav izrazil veselje, da je Slovenija v kriznih časih priča tako pomembni investiciji, kakršna je bila gradnja nove hale Kolektor Etre.

»Kolektor je z njo dokazal, da zmore, če so le prisotni volja, moč, vztrajnost in drznost. Investicija bo za Slovenijo v prihodnosti veliko pomenila. Gre namreč za izdelke z veliko dodano vrednostjo, ki pa se žal

Prvi v novi hali izdelan transformator velikih moči je v hišnem laboratoriju (Houstonu) prestal vse preizkuse. Tudi udar strele.

prodajajo samo v tujino. Vesel bi bil, če bi ti izdelki našli svoj trg tudi v Sloveniji,« je povedal minister Žerjav.

Prvi energetski transformator, ki je bil izdelan v novi proizvodni hali, jo je po uspelem preizkusu v hišnem laboratoriju že zapustil. V tem primeru je šlo za več presežnikov. Bil je, kot že zapisano, narejen v novi proizvodni hali, drugje ga zaradi velikosti niso mogli narediti, za Slovenske železnice pa je bil to najtežji prevoz po naših tirih doslej. Ker je bil brez olja težak kar 304 tone, njegov prevoz na Slovaško ni bil mačji kašelj. Pa je šlo do kraja njegove namestitve. Transing, ki običajno izvaja cestne in sorodne prevoze za Kolektor Etro, je na Slovaško odpeljal tudi 70 ton olja, ki so ga po uspelem preizkusu v Etrinem laboratoriju iztočili iz njega.

Skratka, hala, ki jo je uradno namenu predal minister za gospodarstvo aktualne vlade mag. Radovan Žerjav, je prestala krst, prav tako pa v njej izdelan prvi energetski transformator.

Z vlakovno kompozicijo je Kolektor Etro zapustil prvi 350 megavoltamperski energetski transformator z močjo 420 kilovoltov, ki je bil izdelan v novi proizvodni hali in tudi prvi take moči izdelan v Sloveniji.

POSLOVNI REZULTATI KOLEKTORJA V PRVIH SEDMIH MESECIH LETOŠNJEGA LETA NAD NAČRTOVANIMI

Koncern Kolektor je leto 2011 sklenil z dobrim poslovnim rezultatom. Skupne prihodke je v primerjavi z letom 2010 povečal za 25 odstotkov, na 467 milijonov evrov, skupno prodajo pa za 20 odstotkov. Ta je torej v lanskem letu znašala 436 milijonov evrov konsolidirane prodaje. Kolektor je v lanskem letu ustvaril za skoraj 20 odstotkov manj čistega dobička kot leta 2010 oz. ostalo mu ga je 19 milijonov evrov. To je predvsem posledica višjih cen vhodnih materialov, ki jih v koncernu niso uspeli takoj prenesti na kupce.

V prvih sedmih mesecih letošnjega leta je Kolektor ustvaril 251 milijonov evrov skupnih prihodkov. Nekaj več kot 40 odstotkov na osnovnem komutatorskem programu, ostalo na nekomutatorskih programih. Po besedah predsednika koncerna Kolektor Stojana Petriča trenutne razmere niso najboljše. »Predvsem v avtomobilski industriji se že kažejo odstopanja, kar se bo z določenim časovnim zamikom odrazilo tudi pri nas. Računamo, da bo do tega prišlo v naslednjih treh do štirih mesecih, zato v zadnjem četrtletju letošnjega leta pričakujemo upad naročil. Če bomo avgusta in septembra nadaljevali, kot smo začeli, tudi padec naročil v zadnjem četrtletju ne bi smel bistveno vplivati na uspešnost poslovanja koncerna. Vprašanje pa je, kaj se bo zgodilo v prvih mesecih prihodnjega leta.« Kolektor naj bi leto 2012 sklenil s prihodki med 430 in 450 milijoni evrov.

Kot je še povedal predsednik koncerna Kolektor Stojan Petrič, se na področju avtomobilske industrije dogajajo stvari, s katerimi so se spoprijemali v letih 2008, 2009, vendar ne v takšnem obsegu. Tržišče je po Petričevem mnenju zasičeno s prodajo zadnjih štirih let. »Imamo srečo, da smo v preteklosti povečali prodajo raznih proizvodov na Kitajsko, da lahko upad prodaje v Evropi kompenziramo z večjo prodajo na Kitajskem.«

18. REDNA SKUPŠČINA DRUŽBE FMR d.d.

Predstavniki delničarjev družbe FMR d.d. so se konec avgusta zbrali na 18. redni skupščini delničarjev. Prisotnih je bilo 99,37 % lastnikov delnic z glasovalno pravico. Delničarji so se na skupščini uvodoma seznanili s poročilom nadzornega sveta družbe FMR o preveritvi in potrditvi letnega poročila za leto 2011. Družba FMR je v letu 2011 povečala svoj čisti poslovni izid za dvainpolkrat v primerjavi z letom 2010.

To je v veliki večini posledica izplačila dodatne udeležbe pri dobičku družbe Kolektor Group konec leta 2011. Čisti poslovni izid je v letu 2011 tako znašal 1.142.378 EUR. Celotni prihodki družbe FMR d.d. so znašali 2.642.810 EUR.

Delničarji so potrdili predlog sklepa uprave in nadzornega sveta, da se del bilančnega dobička, ki po revidirani bilanci stanja na dan 31. 12. 2011 znaša 22.542.263,97 EUR razdeli delničarjem in sicer v višini 153.302,26 EUR v obliki dividende, ki znaša 0,19 EUR bruto na delnico. Preostali del bilančnega dobička ostaja začasno nerazporejen. Skupščina je podelila razrešnico upravi in nadzornemu svetu družbe FMR, s čimer je potrdila in odobrila delo teh dveh organov v poslovnem letu 2011.

Skupščina je v nadaljevanju sprejela sklep, da se računovodska poročila družbe FMR za leto 2012 in naslednja leta sestavljajo v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi, ter imenovala revizijsko družbo Ernst&Young za revizijo računovodskih izkazov 2012.

Skupščina se je seznanila tudi z informacijo o kronologiji sklepanja in poteku najemnega razmerja z Republiko Slovenijo za poslovne prostore na Dunajski cesti 21 v Ljubljani ter s postopki za zaščito poslovnih interesov družbe FMR v zvezi s tem.

Na koncu je skupščina zavrnila predlog manjšinske delničarke – družbe Hidria Fin – o imenovanju posebnega revizorja za preveritev nekaterih poslov družbe FMR, preverjanje večine od teh je bilo sicer v lanskem letu pravnomočno zavrnjeno s strani pristojnega sodišča oz. s strani sodišča imenovani neodvisni revizor v zvezi z obravnavanimi posli ni ugotovil nobenih nepravilnosti, nezakonitosti oz. nepoštenosti.

V letu 2012 je uprava družbe FMR začela izvajati nov strateški načrt za obdobje 2012 do 2015, ki obsega nove strateške usmeritve družbe v omenjenem obdobju. Te predvidevajo investiranje prostih sredstev v manj tvegane naložbe, ki bodo ob ohranjanju svoje vrednosti zagotavljale tveganju primerno donosnost.

KOLEKTORJU LIV PRIZNANJE INOVATIVNO PODJETJE

Gospodarska zbornica Slovenije – Območna zbornica Postojna je na tradicionalni razvojni konferenci podelila priznanja za najboljše inovacije v notranjsko-kraški regiji. Kolektor Liv je prejel dve bronasti priznanji in laskavi naziv »Inovativno podjetje«.

Kolektor Liv je prvo podjetje, ki je prejelo ta naziv, saj so ga letos podelili prvič. S podeljevanjem omenjenih nazivov želijo v GZS – Območni zbornici Postojna vodstva podjetij še dodatno spodbuditi k ustvarjanju inovativne klime in razvoja stimulativnega okolja, v katerem zaposleni optimalno udeležajo svojo ustvarjalnost, znanje in inovativnost.

Prejemnika naziva »Inovativno podjetje« je komisija izbrala na podlagi treh kriterijev: razvitosti podpornega okolja v podjetju, doseženih rezultatih in gospodarskih učinkih inovacij ter trajnostnega vidika inoviranja.

Sicer pa je Kolektor Liv za svoje inovacije prejel še dve bronasti priznanji. Danijel Milavec je priznanje dobil za optimizacijo in poenotenje suho-montažnih ogrodij sanitarnega programa. Z inovacijo je podjetje omogočil optimiziranje stroškov v nabavi, skladiščenju, pri montaži splakovalnikov ter posledično izboljšanje ugleda blagovne znamke LIV. Andrej Rudolf pa si je bronasto priznanje prislužil za inovacijo dušenja hrupa med delovanjem odtočnega ventila. Z njegovo inovacijo lahko Kolektor Liv trgu ponudi bolj tih in bolj konkurenčen izdelek. Z inovacijo je Andrej Rudolf nedvomno prispeval tudi k povečanju ugleda blagovne znamke LIV.

NOVI AUDI A3 PRVIČ PREDSTAVILI PRAV V IDRJI

Porsche Slovenija si je za kraj prve predstavitve novega Audia A3 slovenski javnosti oziroma slovenskim avtomobilističnim novinarjem izbral prav Idrijo. Kot nam je povedala Simona Podlipny iz Porsche Slovenija, ki je poskrbela za celotno predstavitve, je pri odločitvi za Idrijo prevladala dobra restavracija hotela Jožef in pestro dogajanje v idrijski občini. Porsche Slovenija namreč za predstavitve svojih novih vozil išče manjše, a zanimive kraje. Idrijo jim je priporočil eden od avtomobilističnih novinarjev, ki je že bil gost hotela Jožef in bil nad njihovo kulinarično ponudbo izjemno navdušen. Kot smo lahko slišali na predstavitvi, so bili v Porsche Slovenija nadvse veseli, ker jih je ob tej priložnosti gostil tudi Kolektor, kjer je potekala uradna predstavitve novega vozila.

SEZNAM DOGODKOV

Pomembnejši dogodki:

23. oktober 2012 - Otvoritev Doma upokojujencev Idrija

28. oktober 2012 - Ljubljanski maraton

Kolektor se predstavi:

10. oktober 2012 - Inovacija energetike, Brdo pri Kranju

27. november 2012 - SPS/IPC/DRIVES, Nürnberg, Nemčija

5. december 2012 - 43. mednarodni kongres o gretju, hlajenju in klimatizaciji KGH, Beograd, Srbija

Osemdeseta leta so bila v mnogo čem prelomna

Filip Šemrl

Med letoma 1980 in 1990 so se v Kolektorju dogajale pomembne stvari. Če kdo trdi nasprotno, se po moje moti. Je že namreč res, da je bilo to desetletje pred razpadom nekdanje skupne države, toda Kolektor se je v tem času vsestransko razvijal. Da bi morali v Kolektorju delati več kot drugje, bi težko rekli. Vseeno pa so že postajali trn v peti konkurenci. Zakaj torej razlike med njimi? Si je država vzela več kot druge, so bile plače bolj obremenjene kot drugje?

O tem bodo morali povedali tisti, ki se na to bolje spoznajo. Pa so vseeno za naše takratne razmere zaposleni prejeli dobre plače. O teh tudi nikoli niso razpravljali, bile so vedno na plačilni dan, zaradi njih nikoli niso stavkali. Skratka, kar zadeva prejeme, so se ravnali po Nemcih. Iz tistih časov namreč izvira v pogodbi o zaposlitvi tudi trinajsta plača. Če je bilo takrat pomembno, koliko si dobil vsak mesec, je zdaj pomembno predvsem, da imaš delo, kajti le tako lahko zadovoljiš svoje potrebe in obveznosti.

Kolektiv se je številčno okrepil. V drugi polovici osemdesetih let je že presegel število 700. V zgodovinskem arhivu obstaja celo dokument, ki priča o tem, na kakšen način bodo v Kolektorju dobili nove delavce. S štipendiranjem in z izobraževanjem ob delu ter s prilivi iz drugih lokalnih delovnih sredin in širše okolice. Delovna skupina (šest vodstvenih delavcev je štela) za preučitev kadrovske problematike

v podjetju je po seji objavila tako imenovani taktično akcijski program za področje kadrov. Zavedali so se namreč, da vpeljevanje mehanizacije in avtomatizacija proizvodnje zahteva tudi več delavcev z višjimi stopnjami izobrazbe. V proizvodnji komutatorjev so potrebovali še več urejevalcev, vzdrževalcev in orodjarjev, v nadgradnji pa projektante (strojniki, elektrotehniki) in tehnologe. Ker naš takratni šolski sistem že dolgo časa ni poznal VKV (visokokvalificiranega delavca), so te potrebe uredili s samoupravnimi splošnimi akti na ravni podjetja in tovrstne kadre imenovali »specialist«. Kolektor je v tistem času razpisal do 20 štipendij za visokošolski študij na leto. Za izobraževanje ob delu ni bilo kandidatov, zato so bile možnosti za tovrstno pridobivanje kadrov minimalne. Ugotovili so tudi, da so iz lokalnega in širšega okolja ustrezne kadre z delovnimi izkušnjami in primerno strokovno izobrazbo že zaposlili in da trkajo na njihova vrata predvsem delavci s sicer ustrezno strokovno izobrazbo, vendar z neustrezno smerjo in izkušnjami (strojni lesarji, avtomehaniki itd.). Vse take bi bilo treba prekvalificirati. Priliv delavcev iz širše okolice pa je bil povezan z zagotovitvijo stanovanja, kar ni bilo takoj rešljivo, razen če je šlo za izjemne primere (nujno potreben strokovnjak).

Ali je Kolektor zato začel odpirati dislocirane obrate po vaseh ali zato, ker je država vsem večjim kolektivom tako odredila? Zagotovo bo druga trditev bolj verjetna, sicer bi bil v tem početju Kolektor edini. Tovrstna usmeritev razvoja podjetij je bila namreč zapisana tudi v osnutku nalog tehnološkega

razvoja Slovenije do leta 2000. Kolektor je najprej odprl obrat v poslopju ledinske osnovne šole. To je bilo leta 1983. Pogodbo je sklenil s spodnjeidrijsko osnovno šolo, ki so jo podaljševali na dve leti. Šli so še dlje in odprli obrat tudi v Drežnici, kjer so zaposlili delavce iz vasi pod mogočnim Krnom. Veliko je bilo tudi sestavljanja komutatorjev na domu. Domala ni bilo gospodinjstva v Idriji, še več pa na podeželju, kar še posebej velja za zimski čas, da jih ne bi sestavljali. S Psihiatrično bolnišnico v Idriji je bila celo sklenjena pogodba o sestavljanju komutatorjev v njihovi delovni terapiji. Na Psihiatrično bolnišnico so namreč naslovili prošnjo, ker so želeli rehabilitirati in readaptirati psihiatrične paciente. Bili so mnenja, da bi sestavljanje komutatorjev pospešilo njihovo aktivno psihiatrično zdravljenje. Po mojem mnenju so tako v Kolektorju predvsem odpravljali ozka grla v proizvodnji in v glavnem sestavljali le tiste komutatorje, ki jih ročno ni bilo mogoče.

Toplo prehrano so v glavnem imeli v vseh večjih podjetjih, razen v tistih, ki jim narava dela tega ni dovoljevala, ali pa so bili premajhni, da bi imeli lasten obrat družbene prehrane. Kot smo zapisali, so imeli po vseh večjih podjetjih lastne »menze«, razlike so bile le v višini prispevkov zaposlenih, v ceni obroka. V nekaterih delovnih organizacijah zaposleni niso prispevali nič, drugje je bil ta prispevek simboličen, na najslabšem so bili tisti delavci, ki so se prehranjevali v gostinskih obratih. Pobuda občinskega sindikalnega sveta, da bi tople malice pripravljali v večjih podjetjih za tiste delavce, ki nimajo lastnih »menz«, je obrodila prve sadove prav v Kolektorju. V njem so bili namreč pripravljeni pripravljati malice za zaposlene na Kmetijski zadrugi in v računskem centru.

Osemdeseta leta so pomembna tudi z vidika inoviranja v podjetju. V Kolektorju je bilo namreč kar precej inovatorjev. Poimensko jih ne bom našteval, preprosto zato, da ne bi po pomoti koga izpustil. Potem bi bil ogenj v strehi. Vsem pa je bilo skupno, tako namreč piše v dokumentih, da so izumitelji običajno odstopali Kolektorju izključno pravico, da ta v svojem imenu prijavlja omenjene izume za pridobitev patenta v Jugoslaviji in v vseh tistih državah, za katere meni, da je koristno. Izumiteljem je plačal odškodnino, ki je bila odvisna od koristnosti izuma oziroma novo ustvarjene vrednosti, ko je bilo to mogoče izračunati. Kolektor je običajno odškodnino izumiteljem plačeval od začetka izkoriščanja izuma in ne šele od pridobitve patenta, vendar ne več kot 10 let.

V oči sta mi padla tudi elaborata o ekonomsko tehničnem sodelovanju Iskrinega TOZD-a Montaža v Spodnji Idriji in Ete iz Cerkna. V Zgodovinskem arhivu sta namreč bili v Kolektorjevi »škafli«. Zakaj? Preprosto zato, ker je bil Kolektor prvo podjetje, ki

je še v »svinčenih« časih stopil na pot sodelovanja z zahodnim partnerjem (Kautt&Bux). Zakaj bi torej odkrivali toplo vodo na novo. Kolektor je na tem področju oral ledino in ostali so se učili, tudi pozneje, ko je bilo treba nekatere pogodbe obnoviti ali jih dopolniti.

Obe pogodbi o dolgoročni proizvodni kooperaciji sta namreč Iskrin TOZD Montaža in Eta po desetih letih obnovila in dopolnila. Prva se je nanašala na proizvodnjo hermetičnih kompresorjev in hladilnih sistemov, druga pa je že vloženi kapital v Etino proizvodnjo želela kronati z novo kooperacijsko pogodbo.

Lahko rečemo, da je bil v marsičem Kolektor pred drugimi, zato ne preseneča, da je danes tak, kot je. Največji daleč na okoli in tudi kapitalsko trden.

Predvidel sem, da se bo Kolektor osamosvojil

Filip Šemrl

Koga bi intervjuvali za obravnavano obdobje Kolektorja? Najprej smo mislili dr. Dietricha Ersinga, ki je zelo tesno sodeloval s Kolektorjem in je bil veliko časa tudi v Idriji. Toda žena nam je povedala, da je lani umrl. Zato sem odločitev prepustil predsedniku koncerna Stojanu Petriču, ki je zelo hitro predlagal človeka, ki je v tistih časih tesno sodeloval s pokojnim takratnim direktorjem magistrrom Petrom Rupnikom. To je dr. Hans Gerd Höptner iz nemškega Remagna, ki je, kot boste lahko prebrali v intervjuju, kljub svojim letom še vedno aktiven. Podrobnosti o njegovem delu, predvsem pa o podjetju, s katerim trenutno sodeluje, si lahko preberete na spletni strani www.waehlergruppe-remagen.de

Bili ste menda prvi poklicni menedžer, ki je prevzel vodenje Kautt&Buxa. Zakaj in kdaj so vas angažirali, saj je bil Kautt&Bux družinsko podjetje? Pravzaprav sem bil drugi menedžer, ki ni izhajal iz družine lastnikov. Prvi je bil dr. Manfred Furlinger, imenovan za vodjo poslovnega področja komerciale. Kot odgovorni za celotno tehnično in razvojno področje koncerna Kautt&Bux sem se zaposlil avgusta 1985. Potencialni nasledniki iz družine lastnikov so bili takrat še premladi za prevzem odgovorne funkcije, zato so za ta prehodni čas zaposlili dr. Furlingerja in mene. Kasneje sem sprejel še odgovornost poslovnega vodenja komerciale proizvodnih hčerinskih podjetij in holdingov.

Kakšno vlogo je v tistih letih znotraj Kautt&Buxa igral Kolektor?

Kolektor je imel vlogo proizvodnega podjetja in je Kautt&Buxu omogočil pridobivanje in prodajo izdelkov, ki so bili sicer pod velikim cenovnim pritiskom, po konkurenčnih cenah. Poleg tega je bil Kolektor v okviru celotne prodaje odgovoren za tedanje trge območja COMECOM - vzhodne Evrope.

Kolektor je bilo podjetje, ki je po vaše poslovalo na vzhodu in prodajalo v dežele COMECOM. Ali je bilo po vaši oceni uspešno?

Storitve Kolektorja na področju prodaje na teh trgih so bile tako uspešne, da se vodstvu

Kautt&Buxa sploh ni bilo potrebno vmešavati. Kolektor je deloval povsem samostojno in je vodstvu Kautt&Buxa le poročal.

Kako je gledal strokovni kader v Kautt&Buxu na rast Kolektorja?

V Kautt&Buxu sta se oblikovala dva tabora, ki sta na rast Kolektorja gledala zelo različno. Eni so bili zelo kritični, ker so se bali notranje konkurence, še posebej glede na razvojne kapacitete Kolektorja. Drugi pa, k njim štejem tudi gospoda dr. Dietra Ersinga, mojega namestnika gospoda Schallerja in sebe, smo v sposobnostih Kolektorja videli priložnosti za celotni koncern. Posledično je Kolektor za koncern prevzel tehnični razvoj in tudi oskrbo posebnih strank iz zahodnih trgov, npr. na področju čelnega komutatorja za starterje.

Kje vidite prednosti Kolektorja v sodelovanju s Kautt&Buxom in katere prednosti so bile na strani K&B?

Kautt&Bux je predvsem na začetku precej podpiral Kolektor po tehnični plati. V tem času je bil K&B eden najbolj modernih proizvajalcev komutatorjev na svetu. Tekom let sta se podjetji dopolnjevali, kar sem osebno zelo podpiral. Koncern, njegova poslovna področja in tudi Kolektor so tako lahko kompetentno, hitro in predvsem s skupnimi močmi razvijali tehnično zahtevne izdelke in jih dajali na trg. Kolektor in K&B sta se donosno in vzajemno razvijala in rasla.

Je bilo Kautt&Buxu kdaj žal, da se je odločil za joint venture v Sloveniji in Tovarno kolektorjev Idrija (TKI)?

Zagotovo so bili določeni sodelavci, verjetno celo na srednji vodstveni ravni K&B-a, ki so bili zaskrbljeni zaradi razvoja TKI-ja. Gospod Peter Rupnik, ki je bil takrat glavni odgovorni za TKI in jaz – ob sodelovanju gospoda dr. Ersinga in gospoda Schallerja – smo vedno poskrbeli za to, da argumenti proti joint venture na temelju dobrega sodelovanja in uspehov na obeh straneh niso padli na plodna tla.

Kdo je po vašem odločal o proizvodnem programu, ki ga boste dali Idriji, in kaj so delali v Kolektorju?

Kadar koli je bilo potrebo sprejeti odločitev v tej smeri, sva se o vsakem posameznem projektu najprej za mizo usedla gospod Rupnik in jaz, pretehtala argumente za in proti in skupaj izdelala

program. Nadalje sem najino skupno mnenje zastopal pred vodstvom K&B-a, pri čemer sem cilje pretresel še z namestnikom gospodom Schallerjem in gospodom Förlingerjem. Pomembno je bilo, da so se cilji skladali s strategijo koncerna.

Je bilo v poslovanju med materjo in hčerjo tudi kaj dvosmernosti. Ste iz Idrije tudi kaj pobrali zase, v tehnološkem smislu seveda? Je bil prenos tehnološkega znanja tudi iz Idrije v Nemčijo?

Seveda je K&B določene elemente tehničnega razvoja prevzel iz Idrije, spomnim se komutatorjev armiranih s steklenimi obročki, osnova za katere je bila sicer razvita v Stuttgartu, a realizacija je bila rezultat številnih idej iz Idrije, npr. luknje z navito tulko.

Kakšne spomine imate o pokojnem Petru Rupniku? Sta dobro sodelovala, je bil kooperativen? Je zagovarjal svojo pozicijo oziroma vlogo Kolektorja znotraj Kautt&Buxa?

Peter Rupnik je bil moj prijatelj. Popolnoma sva si zaupala. Interese TKI-ja je vselej zastopal jasno in pošteno, vedno je gledal na koncern kot na celoto in na prednosti, ki so iz tega izhajale za TKI. Verjetno se je moral pred člani vodstva TKI-ja mnogokrat zavzeti za lastna stališča. Spominjam se dolgih telefonskih klicev ob koncih tedna, ko sva iskala skupno in najboljšo pot v zadovoljstvo obojih lastnikov ... in sva jo tudi našla. Njegova smrt me je pretresla, izgubil sem dobrega prijatelja.

Kje so vzroki poslabšanja stanja v Kautt&Buxu v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja?

Ko sem prišel v K&B, se mu ni dobro pisalo. Od leta 1985 pa tja do 1990 nam je uspelo, da je koncern postal precej dobičkonosen. V zraku je bila preobrazba iz komanditne družbe v družinsko delniško družbo. Temu sta botrovali predvsem ozdravitev ameriških podjetij kot tudi realizacija krajših razvojnih časov za izdelke in proizvodno opremo.

Od leta 1990 dalje se je okrepil pritisk trga na cene in ostale pogoje. Obenem so se pojavila nesoglasja med družabniki, ki so negativno vplivala na poslovanje. To je vodilo v velike probleme znotraj K&B-a. Nenazadnje se je pokazalo, da tedaj sprožen postopek insolventnosti sploh ni bil potreben, kajti v insolventnosti dosežena kvota bi lagodno pokrila izvedbo poravnave. Poleg tega bi bili tudi najbolj pomembni dobavitelji in največji kupci odprti za tovrstne pogovore. Žal pa se načini in ljudje, ki so se zavzemali za to pot, niso mogli uveljaviti.

Ste pričakovali takšen razplet, da namreč hči kupi mater in se osamosvoji?

Ko so se pričela pogajanja o novih pogodbah med TKI-jem in K&B-om, sva z gospodom Rupnikom razvila koncept, ki je temeljil na skoraj enakopravni skupnosti obeh podjetij. Ameriški kupec Kirkwood tega ni uvidel in je te pogodbe zavrnil. Že takrat mi je postalo jasno, da bo s strani TKI-ja prišlo do prevzema vseh poslov, kajti ameriški predstavniki Kirkwooda so bili šibkejša stran. To se je tudi uresničilo, Kolektor je namreč imel veliko boljše vodstvo, ki je bolje poznalo evropski trg in njegove igralce, predvsem pa je imel Kolektor boljšo strategijo.

Kaj bi dejali, oziroma želeli koncernu Kolektor v naslednjem pol stoletja?

Občasno spremljam pot TKI-ja in veseli me, da sem ga takrat davno pravilno ocenil. Kolektorju,

vodstvu in vsem delavcem želim dobro mero daljnovidnosti in toliko sreče, kot je potrebujejo za nadaljnji uspešni razvoj.

Še nekaj splošnega bi vas rad vprašal. Nemčija je najpomembnejši slovenski zunanjetrgovinski partner. Če v Nemčiji le zaškriplje, smo mi v velikem krču. Je po vašem mnenju naše izvozno gospodarstvo preveč vezano na vašo državo, pri čemer nimam v mislih samo avtomobilske industrije?

Sem prepričan Evropejec. Slovenija se je odločila za vstop v EU – po mojem mnenju je bila odločitev pravilna. Države bodo, čeprav morda ne tako hitro, kot bi si to želeli, postale eno. Tveganja iz medsebojne odvisnosti ne bodo izginila, a se bodo spremenila.

Nemčija je ena izmed močnejših izvoznih dežel. Slabe razmere na svetovnih trgih se odražajo v Nemčiji in gotovo tudi v Sloveniji. A v takem primeru ima Slovenija probleme tudi z drugimi trgi. Da bi Nemčija sama zašla v krizo in potegnila za sabo Slovenijo, se mi ne zdi mogoče, večja tveganja vidim v globalnem razvoju gospodarstva in njegovih vplivih na Slovenijo. Slovenija bi si morala prizadevati za znižanje državnega dolga – to bi bilo najboljše kritje za vaše gospodarstvo.

Na vaši spletni strani veliko piše. Še vedno ste dejavni, bi lahko rekli, na najrazličnejših področjih. Splah nameravate kdaj izpreči?

V maju sem praznoval 71. rojstni dan in da, počasi bo treba izpreči, kar mi delno že uspeva. Po drugi strani pa me stalna aktivnost in povezanost z nemških gospodarstvom ohranja psihično in telesno zdravega. Tako bom tudi v prihodnje, kolikor mi bo to dopuščalo zdravje in dokler bodo moji nasveti iskani in moje delo cenjeno, sprejel to ali ono nalogo, ki mi bo predstavljala poseben izziv ali se mi bo zdela zanimiva.

Nanotesla Institut Ljubljana v jesen zakorakal z zanimivimi novimi projekti

Polona Rupnik

Kolektorjev Nanotesla Institut že vrsto let z znanimi slovenskimi podjetji uspešno razvija različne materiale, primerne za nadaljnjo proizvodnjo. Ker so majhna in mlada ekipa, ki bi rada v svoje vrste dobila nove kadre, uspešno sodelujejo tudi z mladimi raziskovalci in izsledke raziskav objavljajo v svetovno znani strokovni literaturi. Ena takšnih je tudi revija MIDEM, ki vsako leto pripravi v strokovnih krogih uveljavljeno mednarodno istoimensko konferenco.

Na konferenci, ki je bila namenjena predstavitvi raziskav s področja mikroelektronike, elektronskih sestavnih delov in materialov, je direktorica Nanotesla Instituta dr. Branka Mušič spregovorila o nano kovinskih oksidih, aluminijskem trihidridu (ATH) in nano silicijevem dioksidu (SiO_2). Kot je povedala dr. Mušičeva, gre za razvoj dveh različnih nano materialov in vključitev le-teh v PMMA (polimetilmetakrilat). Razvoj je potekal v sodelovanju z Akripolom. S tem so dobili izboljšan material za transparentne kupole in fasadne panele. Nanotesla Institutu je z vključitvijo nanodelcev v obstoječi material uspelo, da so material postavili v višji razred gorljivosti (ognjevarni materiali), dosegli boljšo odpornost na razenje, trudijo pa se, da bi dosegli še boljšo UV odpornost. Ker UV-žarki uničujejo organske spojine in imajo negativen vpliv tudi na materiale, si želijo te žarke v čim večji meri absorbirati. Z novo razvitima materialoma se po besedah dr. Mušičeve tako Nanotesla Institut kot Akripol uvrščata v sam svetovni vrh.

Je pa Nanotesla Institut tudi tik pred vložitvijo evropskega patenta za material, ki je na tržišču popolna novost. Pri najaktualnejšem projektu sodelujejo s Steklarno Hrastnik, za katero so z dodajanjem različnih materialov prišli do izredno zanimivo obarvanih stekel. V Steklarni Hrastnik so z rezultatom izredno zadovoljni. Prve vzorčne izdelke so že poslali svojim stalnim kupcem, ki so nad novostjo navdušeni.

Odlično obiskan Dan Kolektorja

V športnem parku Stanka Bloudka pred Modro dvorano v Idriji in v bližnji Mejci so se že enajstič po vrsti srečali zaposleni v Kolektorjevih družbah, njihovi družinski člani, Kolektorjevi upokojenci in študenti.

Že dopoldne so se zaposleni pomerili v različnih športnih panogah, popoldne pa so na svoj račun v Mejci prišli otroci. Do poznih večernih ur je bilo živahno tudi na osrednjem prizorišču pred Modro dvorano, kjer so zbrane zabavali Čuki. V ospredju je bil nagovor glavnega izvršnega direktorja koncerna Kolektor **Radovana Bolka**. Ta je udeležencem povedal, da se jih je zbralo 3.800.

»Kar je bil včasih v Idriji Dan rudarjev, je danes Dan Kolektorja. Slednji je osrednji dogodek za koncern in za idrijsko občino. Ne preseneča. Včasih je bil Rudnik živega srebra osrednji gospodarski dejavnik

v občini, danes je to koncern Kolektor. Pri čemer je treba vedeti, da je med obema velika razlika. Če je bil Rudnik živega srebra velik izvoznik, pa je bil izrazito lokalno podjetje, medtem ko je koncern Kolektor izrazito globalno podjetje. Zato je tokrat z nami tudi veliko sodelavcev izven Idrije, ki jih še posebej pozdravljam,« je med drugim dejal glavni izvršni direktor koncerna Kolektor Radovan Bolko in v nadaljevanju spregovoril o polletnih rezultatih poslovanja in načrtih koncerna do konca leta, pri čemer je še posebej pohvalil prodajo komutatorjev, med njimi predvsem grafitnega.

»V drugem polletju koncern čaka vsaj tako poslovanje kot v prvem, kaj bo prihodnje leto, je nemogoče napovedovati, saj je vse odvisno od naše skupne valute, to je evra. Zato moramo dati vse od sebe, skratka, moramo biti boljši od konkurence,« je na Dnevu Kolektorja še poudaril Bolko.

Bolezni hrbtenice in preprečevanje okvar ter posledic bolezni hrbtenice

Bojan Pelhan

Strokovnjaki, ki se ukvarjajo s preprečevanjem in zdravljenjem bolezni hrbtenice enotno ugotavljajo, da so bolezni hrbtenice zdravstveni problem, ki ga nam še ni uspelo obvladati.

Zaradi velikega števila že ugotovljenih in še naraščanja števila novo odkritih bolezni hrbtenice govorijo o pandemiji in istočasno priznavajo, da gre za javnozdravstveni problem, ki ga še nikomur ni uspelo zadovoljivo obvladati.

Bolezni hrbtenice so praviloma kronične bolezni, kar pomeni, da težav ni mogoče popolnoma odpraviti; praviloma pa se še slabšajo. Prizadenejo obolelega tako osebno kot tudi poklicno in socialno. Posledice bolezni hrbtenice so torej osebne, pa tudi družbeno-ekonomske. Začasna nezmožnost za delo in invalidnost sta zaradi bolezni hrbtenice med vsemi vzroki na prvem mestu.

Zakaj so bolezni hrbtenice tako pogoste in zakaj je tako težko zdraviti ter obvladovati posledice teh obolenj? Odgovor na to preprosto vprašanje gotovo ni enostaven, saj sem že uvodoma napisal, da se z reševanjem zdravstvenih okvar hrbtenice ukvarja množica vrhunskih strokovnjakov po celem svetu,

Tudi vzrokov za opisano stanje na področju bolezni hrbtenice poznamo kar nekaj:

- premalo gibanja in nepravilno gibanje praktično že od rojstva naprej,
- preveč sedenja in nepravilno sedenje predvsem v obdobju izobraževanja,
- na delovnem mestu nepravilno sedenje, nepravilno dviganje bremen, neredko tudi ergonomsko neurejena delovna mesta,
- odklonilen odnos posameznika do svetovane spremembe življenjskega sloga po že ugotovljeni bolezni hrbtenice ali dejavniku tveganja za bolezen hrbtenice,
- staranje populacija in podaljševanje delovne dobe ...

vendar jim še ni uspelo odkriti vseh odgovorov na odprta vprašanja in zaustaviti obolevanja zaradi hrbtenice.

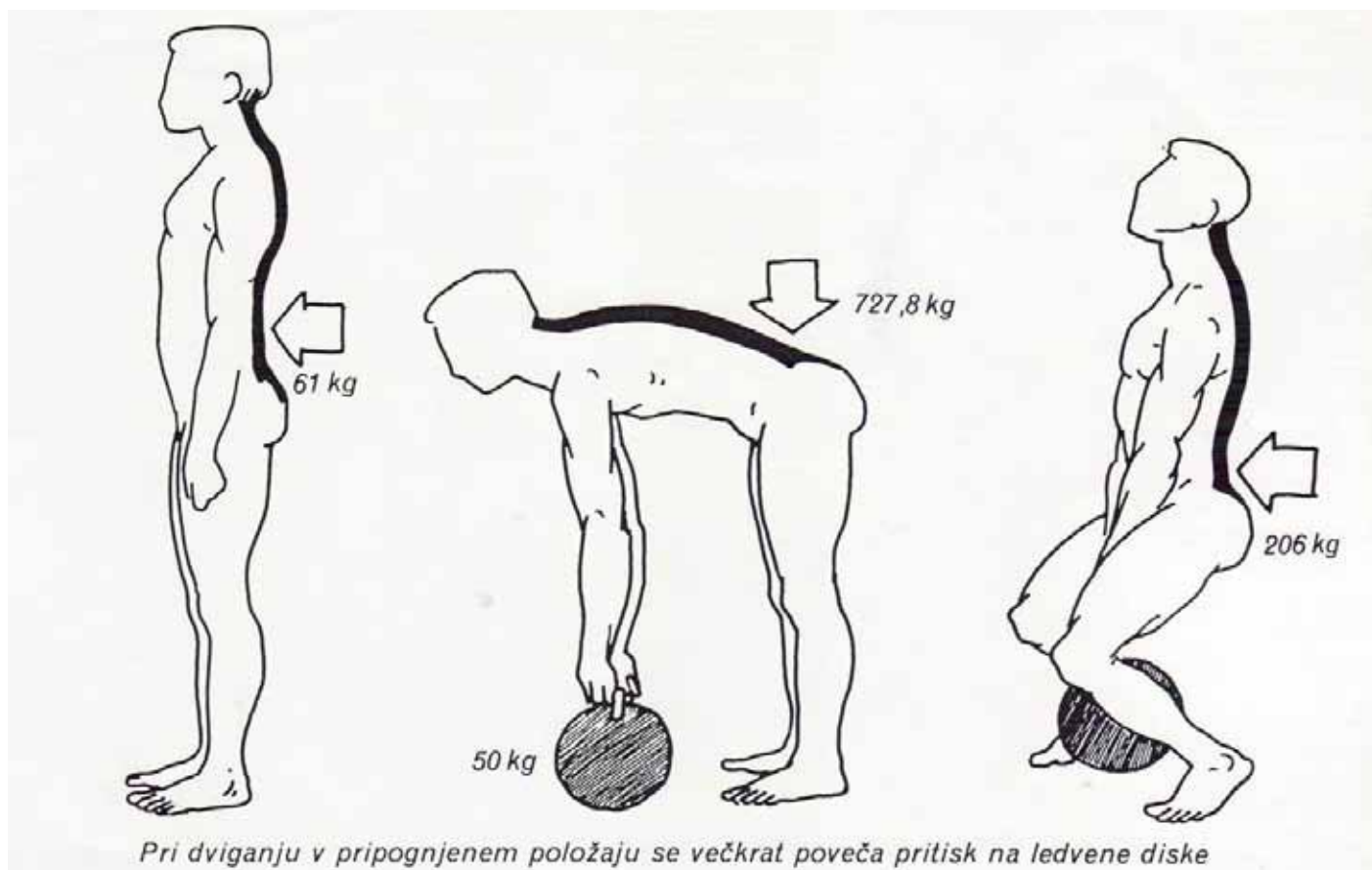
Ključna je ugotovitev strokovnjakov, da je vzrok veliki večini obolenj hrbtenice degeneracija medvretenčne ploščice («prezgodnje staranje»). Ta proces se je pred 20 do 30 leti pričel po 40. letu, zadnja leta pa so spremembe na medvretenčnih ploščicah ugotovljive že po 30. letu, neredko celo pred 20. letom - torej v najbolj aktivnem obdobju življenja.

Temeljno načelo preprečevanja bolezni hrbtenice

je torej preprečevanje in zmanjšanje prehitre degeneracije medvretenčnih ploščic hrbtenice. Ugotovitve znanstvenih raziskav in tudi naše izkušnje kažejo, da je mogoče z obvladovanjem dejavnikov tveganja za bolezni hrbtenice – pravilna drža, pravilno dviganje bremen, vaje, rekreacija ... – pomembno vplivati na pojavljanje in potek bolezni hrbtenice.

Projekti, ki jih izvajamo tudi ob podpori koncerna Kolektor – šola za hrbtenico, vadba na delovnem mestu, zdravo delo z zaslonsko opremo, rekreacija, nordijska hoja, ergonomsko urejanje delovnih mest

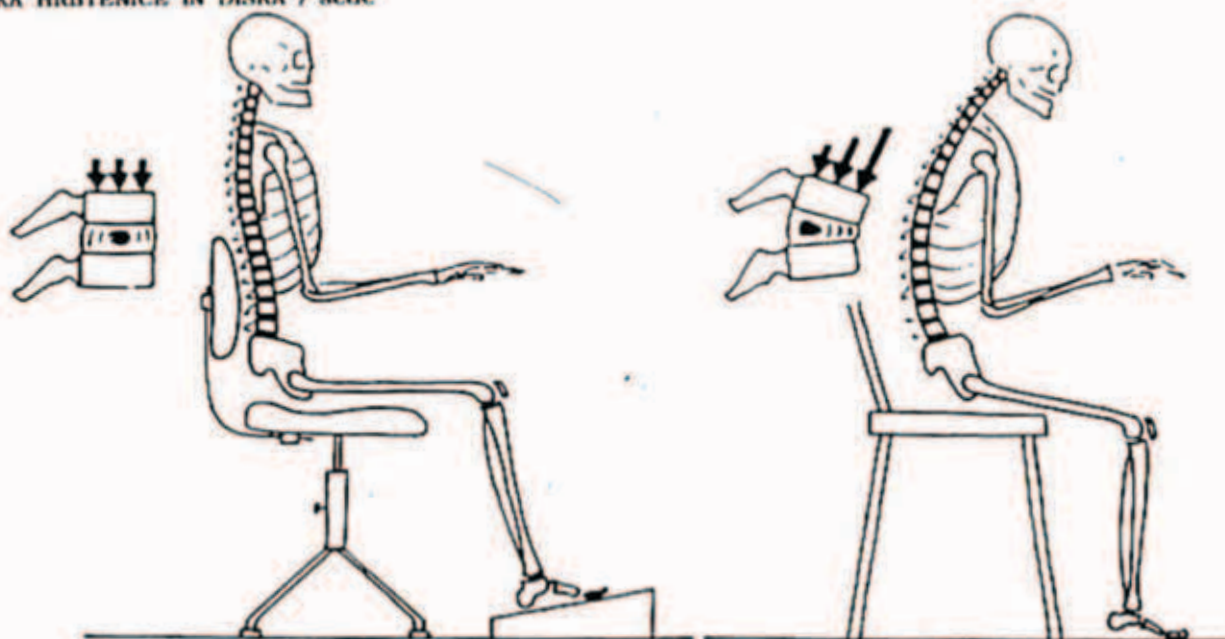
... – so načrtovani na dolgi rok; želimo pa zmanjšati/odpraviti dejavnike tveganja za bolezni hrbtenice. Znanja, izkušenj in tudi volje nam ne manjka, zagotavljajo se tudi sredstva za urejanje delovnih mest.

Uspeli in veseli bomo le, če se boste tudi zaposleni vključili v naša prizadevanja za zmanjšanje bolezni

hrbtenice. Z vašim aktivnim sodelovanjem, tudi s predlogi in kritikami, predvsem pa z vztrajanjem na načrtovani poti boste zagotovo največ pridobili vi sami.

Vabimo vas torej, da se nam pridružite in sodelujete v načrtovanih aktivnostih za preprečevanje bolezni in zmanjševanje posledic bolezni hrbtenice.

OBLIKA HRBTENICE IN DISKA / sede

Položaj hrbtenice in diska pri pravilnem sedenju

Položaj hrbtenice in diska pri nepravilnem sedenju

Izjemen uspeh Kolektorjevih morskih psov

Mojca Zajc

Kolektor Sharks (Kolektorjevi morski psi), ekipa Kolektor Magnet Technology GmbH, je na festivalu Drachenboot (Festival zmajevih čolnov) na jezeru Baldenay v Essnu v svoji skupini zasedla odlično drugo mesto.

Na zadnjo junijsko soboto so nam vreme narj končno le postregli s tako redkim sončnim in toplim vremenom za letošnje poletje. Če smo sicer nekako že kar navajeni sivine, se je tokrat nebo prav bohotilo v nebeško modri opravi.

V zgodnjih jutranjih urah, ko smo se tisti najbolj zagreti že odpravili na bližnje jezero Baldenay, smo bili za zgodnje vstajanje nagrajeni z naravnost veličastnim prizorom. Spokojna gladina jezera, že prej omenjena nebeška modrina in bele ovčice, ki so narahlo poplesavale po njej, kot bi nestrpno pričakovale predstavo, s katero je jezero kasneje poskrbelo za popoln preobrat. Vse to se je čudovito skladalo z živopisnimi zmajevimi glavami, ki so krasile krme sicer povsem običajnih podolgovatih čolnov, ki v svoje nedrje sprejmejo do dvajset krepkih veslačev. Njihova naloga je v štirih etapah v čim krajšem času preveslati dolžino 250 metrov.

Kot že rečeno, se je ta jutranja idila kaj kmalu sprevrgla v pravo nasprotje. Mirno gladino jezera so razburkali udarci vesel, jutranjo barvno paletu je

zasenčil celoten barvni spekter majic nastopajočih (vsaka ekipa si je namreč kot razpoznavni znak nadela majice enake barve). Spokojnost so preglasili udarci bobnov in glasni vzkliki »eeeeins, zweeei, dreeei« (eeena, dvaaaa, triii), ki so jim sledili nekoliko hitrejši »eins, zwei, drei ... zehn« (ena, dva, tri ... deset). Ti kriki namreč naznanjajo zmagovito kombinacijo začetnih treh daljših zaveslajev za odziv iz štarta in pridobitev hitrosti, sledijo pa jim krajši in hitrejši zaveslaji od ena do deset in le-ti se ponovijo vse dokler čoln ne preseže ciljne črte. Seveda pa je pri vsem tem ključnega pomena usklajenost vseh članov posadke, istočasni, enakomerni in močni zaveslaji so namreč ključ do zmage, ki ga je najhitreje uspelo odkriti zmagovalni ekipi »Flying Energy«.

Kljub temu da je bil za ekipo Kolektor Sharks to debitantski nastop in je pred tekmovanjem samim pod streho uspela spraviti le dva treninga, je znala kooperativnost iz vsakdanjega delovnega okolja uspešno prenesti tudi na vodo. Od skupno 48 ekip, med katerimi so številne sestavljali tudi člani veslaških društev, je zasedla odlično 22. mesto, v svoji skupini pa se je zavihtela pod sam vrh. Poleg najhitrejših pa so si nagrado za svoj trud prislužili tudi najlepši, komisija je pod drobnogled namreč vzela izvirnost zunanje podobe tekmovalcev. Zmaga je šla v roke ekipi Ferrari, ki je s svojimi bujnimi

živordečimi lasuljami in majicami s sliko ferrarijevega lepota dejansko najbolj izstopala, poleg tega pa je pred vsako tekmo odplesala tudi svoj pravi bojni ples in tako še dodatno poskrbela za animacijo. Kot se za takšen dogodek spodobi, za krepitev moči ni manjkala nemška specialiteta »Bratwurst«, dolga pečena klobasa, v čisto prema-

jhni beli žemljici za slovenske razmere. Vse skupaj smo na koncu sklenili še z zasluženim vrčkom piva in vsi odločno potrdili, da se naslednje leto spet srečamo, tokrat še hitrejši in močnejši. Sicer pa rezultat ni tisti, ki šteje, važno je, da vse skupaj, kot bi rekli domačini, »macht Spaß«, ali po naše, prinaša zabavo!

10. tradicionalni Kolektorjev kolesarski vzpon na Vršič

Miran Hvala

Najlepše se zahvaljujemo tistemu, ki je »zrihtak« prekrasno vreme čez ta vikend 8. in 9. septembra 2012. Če prištejemo še prijetno družbo dvajsetih Kolektorjevih kolesarjev, potem dobimo idealne pogoje za izpeljavo letos že 10. kolesarskega vzpona na Vršič.

Pravzaprav gre za kar maratonsko dvodnevno 260 km dolgo turo iz Idrije čez Vršič v Kranjsko goro in naslednji dan mimo Trbiža, čez Predel nazaj v Idrijo. Prilagojeni eden drugemu smo v ekipnem duhu vozili v treh strnjenih skupinah in turo uspešno prekolesarili. Kar pa je najvažnejše, najlepši vikend letošnjega septembra je potekal brez zapletov in poškodb.

Ostale kolesarke in kolesarje, ki se letošnje ture zaradi različnih razlogov niso mogli udeležiti, pa ponovno vabimo, da se nam pridružijo naslednje leto, prav tako v začetku septembra, seveda je odvisno od vremena. Torej, kar veselo že zdaj kolo pod ... da se utrdi.

Trasa prvega dne je bila tudi tokrat kot že vsa ta leta tradicionalna. V soboto smo se ob osmi uri z glavnega parkirišča podali na pot po dolini Idrijce, preko Mosta na Soči in Tolmina, po stari cesti do Kobarida in naprej do Žage na kosilo. Potem naprej mimo Bovca in po čudoviti dolini Trente, kjer nas je tokrat spremljala filmska ekipa po poti na Vršič. Filmarji so posneli nekaj kadrov v sklopu 50. obletnice Kolektorja, kar nas je še dodatno motiviralo. Na Vršiču smo v kratkih rokavih kar nekaj časa uživali po premaganih najhujših 13 kilometrih ture. Ko se je spustilo sonce in prijetne temperature,

smo se tudi mi potem previdno spustili v Kranjsko Goro, kjer smo imeli že rezervirano prenočišče. Po zasluženi večerji smo vsakemu udeležencu podelili še spominske medalje in simbolične nagrade naših sponzorjev. Prijeten večer smo zaključili z malo zabavo ob zvokih harmonikarskega meha, ki ga je veselo raztegoval naš kolesar Miran Erjavec.

V nedeljo zjutraj, ob ne preveč zgodnji deveti uri, smo se odpravili nazaj proti domu. Tako kot že tri zadnja leta po kolesarski stezi mimo Trbiža do Rabeljskega jezera. Nato smo spet malo zagrizli v klanec čez prelaz Predel, se spustili do Bovca in naprej do Kobarida na kosilo. Primerno okrepljeni smo nato pot nadaljevali do Mosta na Soči in nazaj po dolini Idrijce proti Idriji.

Vsi smo zelo zadovoljni, da smo turo izpeljali brez večjih problemov. Vsak sebi smo dokazali, da še vedno zmoremo, če smo le dovolj vztrajni in skrbimo za kondicijo ter splošno zdravje čez vse leto. Zato nas še posebej veseli, da Kolektor podpira tudi tovrstne športne dejavnosti.

Tudi tokrat bi se kolesarji še posebej radi iskreno zahvalili našim zvestim sponzorjem, ki so nam pomagali pri izpeljavi naše tradicionalne kolesarske ture na takšen ali drugačen način. To so bili: **Kolektor Sikom, Ascom, Kolektor Group, Astech, Prena, Nebesa, Elkram, TIM Mlakar, Kolektor Synatec in RCT Trans.** Nenazadnje pa bi se radi zahvalili tudi šoferju našega spremljevalnega kombija Tomažu Kogovšku (Orodjarstvo Pišlar) in kamermanu Jaki Kogovšku, ki sta poleg asistenc na cesti in postojankah poskrbela tudi za foto in video dokumentacijo, potrebno za izdelavo spominskega DVD-ja.

Gurmanski užitki v restavraciji Jožef

Dober glas seže v deveto vas, pravijo. In nedvomno imajo prav. Nekaj podobnega bi lahko rekli tudi za restavracijo hotela Jožef, sajji strokovnjaki kljub mladosti napovedujejo lepo prihodnost.

Filozofija restavracije Jožef je gostu ponuditi samo sveže pripravljene jedi. Poudarek je na pristnem domačem odnosu natakarjev do gosta. Kot pravi šef hotelske kuhinje Sadmir Talič, boste pri njih zaman iskali jedilni list. Prinesli vam ga bodo zgolj na vašo željo. »Domačnosti ne moremo pričarati, če nekemu pod nos samo pomolimo jedilni list in ta z njega nekaj izbere. Želim, da natakarji gostu ponudijo oziroma priporočajo, kaj imamo na voljo, kaj smo pripravili. Naj poudarim, da vse jedi pripravimo sami v naši kuhinji iz svežih sestavin, brez umetnih dodatkov ali predhodno pripravljenih kupljenih jedi,« pravi Sadmir Talič.

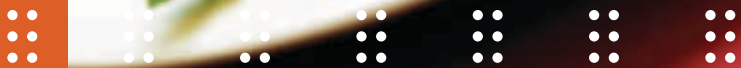
Osnovni koncept gostinske ponudbe je zasnoval Sadmir Talič, vrhunska kulinarična ponudba pa je plod timskega dela šef kuhinje in ostalih dveh kuharjev, ki poleg Sadmirja še skrbita za to, da gostje zadovoljni zapustijo restavracijo Jožef. »Poudarek je na mediteranski kuhinji in tradicionalnih lokalnih jedeh,« pravi Sadmir, ki je velik specialist prav za pripravo rib. Njegova pot priprave gurmanskih specialitet za goste se je začela pred več kot 15 leti v Kompasovi restavraciji v Vrtojbi, kjer ga je njegov takratni mentor navadil vse osnov vodenja kuhinje, organizacije ... Novogoričan je na svoji poklicni poti izkoristil prav vsako priložnost, ki se mu je ponudila. Iz Vrtojbe ga je pot vodila čez mejo, v sosednjo Italijo, kjer je vodil restavracijo, v kateri so ponujali domačo briško kuhinjo. Pol letih dela pri sosedih se je vrnil v Slovenijo, tokrat v Hitovo restavracijo. Zadnja postaja pred delom v hotelu Jožef pa je bila ponovno sosednja Italija, kjer se je specializiral za pripravo rib.

Delo v restavraciji hotela Jožef je sprejel zaradi novega izziva v življenju. Na noge je moral namreč postaviti celotno kuhinjo. Z bogatim kuharskim znanjem, izkušnjami in ustvarjalno žilico je s svojimi sodelavci kuhinji restavracije Jožef vdahnil dušo.

Z mladim kolektivom kuharjev in natakarjev se dnevno trudijo, da bi zadovoljili še tako zahtevnega gosta. »šele zdaj počasi žanjemo sadove našega dela pred nekaj več kot letom dni, ko je hotel komaj odprl svoja vrata,« pravi Sadmir in dodaja, da si želijo, da bi restavracijo Jožef za svojo vzeli tudi domačini. Ti si po njegovem še zdaj ne upajo vstopiti v hotel, saj menijo, da je zaprtega tipa. »To ni res. Želimo si, da bomo lahko gostom v kratkem ponudili tudi letni vrt in jim hotel še na ta način približali.« Sadmir pravi, naj se ljudje nikar ne ustrašijo naziva hotel, saj da je restavracija Jožef restavracija kot vsaka druga. V njej lahko zelo dobro jeste za povsem sprejemljivo ceno. Ne glede na to, pravi Sadmir Talič, ali boste k njim prišli na kosilo, večerjo ali zgolj na kavo, morda sladico, v družbi ali sami, potrudili se bodo, da boste od njih odšli zadovoljni in se boste radi vrnili.

HOTEL JOŽEF

Kako si predstavljate kopalnico iz sanj?

Barbara Žužek

Kopalnica je prostor, v katerem pričnemo svoj dan in ga pred samim počitkom običajno tudi zaključimo. Je kotiček, v katerem iščemo trenutke sprostitve po napornih izzivih vsakdana ter prostor popolne intimnosti.

Sodobno razumevanje kopalnice presega osnovni koncept prostora, namenjenega higieni, in ponuja bogato izhodišče za oblikovanje kopalniških ambientov, skladnih s posameznikovimi potrebami in željami, kar navsezadnje posredno in neposredno vpliva na posameznikovo počutje in odnos do okolice.

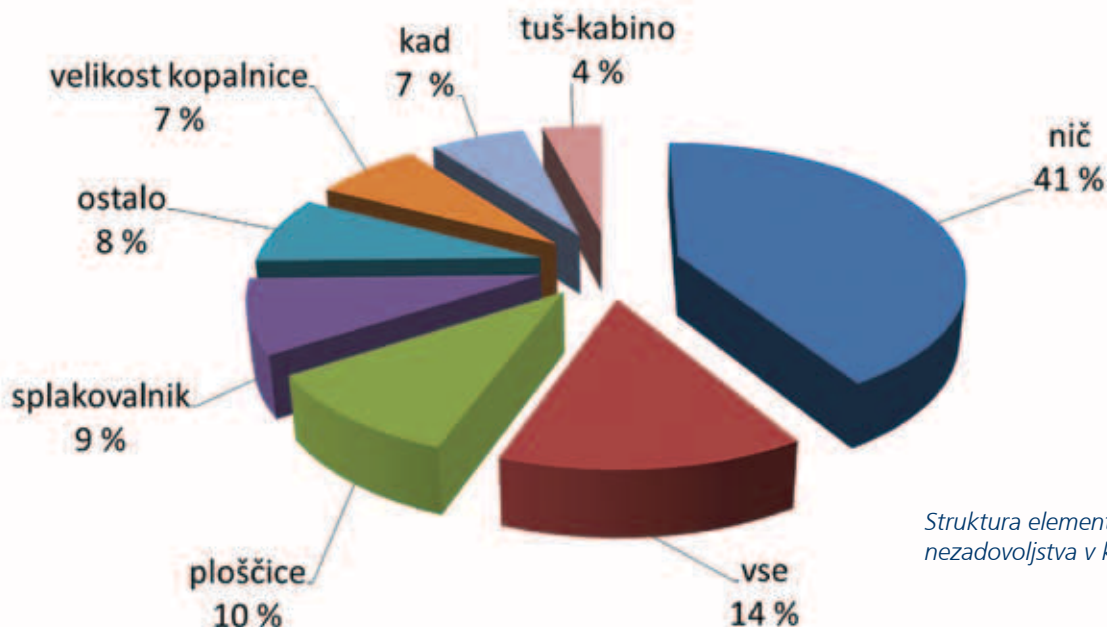
Proizvajalci opreme, namenjene urejanju kopalnic, se v veliki meri posvečajo temu, kako sodobne oblikovne trende, naravne materiale in tehnični razvoj izdelkov združiti v oblikovno dovršenost, ki s pravilno kombinacijo vseh elementov in detajlov ustvari sanjsko kopalnico. Kolektor Liv uspešno vključuje navedene smernice v razvoj programa sanitarne opreme. Rezultat so visoko funkcionalni izdelki, ki jih odlikuje vzdržljivost, in so izdelani z mislijo na naravno okolje in uporabnika.

V celotnem procesu snovanja izdelkov in storitev je končni uporabnik ključnega pomena, zato smo zaposlene v koncernu Kolektor na Dnevu Kolektorja povprašali, kako so zadovoljni s svojo kopalnico. V anketi je 7. julija letos sodelovalo 142 zaposlenih in družinskih članov. Zaupali so nam o zadovoljstvu s svojo obstoječo kopalnico in njihovi

Uporabniška raziskava na Dnevu Kolektorja

idealni kopalnici. Glede na to, da je Kolektor Liv proizvajalec sanitarne opreme, pa smo želeli izvedeti tudi, kakšen tip splakovalnikov prevladuje v domovih in kakšna bi bila izbira, v kolikor bi se odločili za menjavo.

Struktura elementov nezadovoljstva v kopalnici

Velik delež anketiranih (41 %) je izrazil zadovoljstvo s svojo kopalnico in ne bi spreminjal ničesar. To so bili večinoma sodelujoči, ki so kopalnico prenovili ali zgradili v zadnjih nekaj letih. Nadaljnjih 14 % anketiranih bi kopalnico prenovilo v celoti, kot posamezno izpostavljen element nezadovoljstva v kopalnici pa so sodelujoči v anketi navajali predvsem ploščice, splakovalnik, velikost kopalnice in vgrajene kadi, ki bi jih večinoma zamenjali s tuš-kabino.

Pri izbiri kopalniške opreme je najpogosteje odločilna vloga ženske, zato je njej namenjena pozornost pri snovanju oblike in predstavitve izdelka zelo pomembna. V anketi je sodelovalo 54 % oseb ženskega spola. Njihova idealna kopalnica je dovolj velik, estetsko urejen prostor z veliko pozornostjo na detajlih in enostavnem vzdrževanju, ter 46 % oseb moškega spola, ki svojo idealno kopalnico vidijo kot velik, urejen in čist prostor.

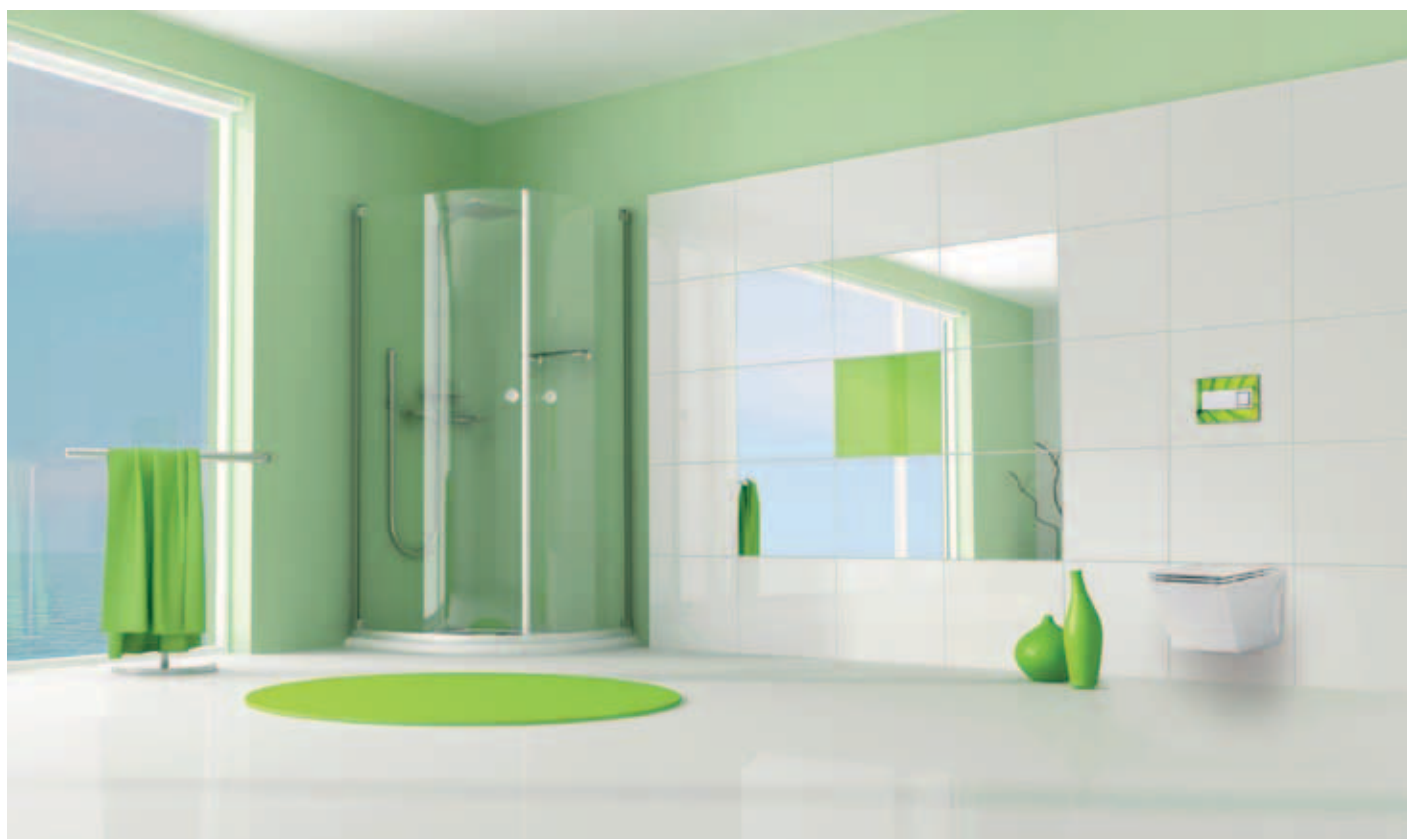
Večinoma se z izzivi večjih posegov v kopalnico soočamo dvakrat v življenju. Obdobje odločanja za opremo prve kopalnice je v povprečju med 25 in 40 letom starosti, čas naslednjega večjega posega pa približno 15 let kasneje. Zato je poznavanje posebnosti posameznih skupin potencialnih uporabnikov ključnega pomena pri snovanju izdelkov, ki predstavljajo odgovor na potrebe in želje posameznih starostnih skupin. Starostna struktura sodelujočih v anketi je zajela obe potencialni skupini investitorjev v kopalnico,

ki imata na osnovi rezultatov ankete podobne zahteve glede funkcionalnosti in kakovosti opreme, velikosti prostora ter vidika varčnosti in enostavnega vzdrževanja.

Sodobni trendi sanitarnih elementov narekujejo vgradnjo podometnih sistemov, ki predstavljajo idealno izbiro za opremo različnih kopalniških in sanitarnih prostorov. Brezhibna funkcija varčnega in neslišnega splakovanja je v prostoru nevidna, z bogatim izborom aktivirnih tipk pa estetsko združljiva z ambientom po željah posameznika. Pomembna izbira pa kljub temu še vedno ostajajo klasični nadometni splakovalniki.

Velika večina anketiranih (74 %) ima vgrajen klasični nadometni splakovalnik, 26 % pa splakovalnik iz linije podometnih sistemov. Anketa je pokazala zanimivo dejstvo, da je večina anketiranih (78 %) z obstoječo rešitvijo splakovalnika zadovoljna in ne bi spreminjala ničesar, 22 % anketiranih pa je izrazilo nezadovoljstvo in željo po spremembi. Skladno s sodobnimi smernicami tudi zaposleni na Kolektorju vedno bolj razmišljajo o izbiri podometnih sistemov, nezanemarljiv delež (26 %) pa še vedno prisega na klasiko – nadometni splakovalnik.

Sanjska kopalnica je navsezadnje za vsakega drugačna, posebna in osebna. Skupno vsem pa je, da predstavlja prostor, v katerem se lahko v celoti sprostim in za trenutek umaknemo pred ostalim svetom.

Prenavljate kopalnico?

IZKORISTITE UGODNOSTI ZA ZAPOSLENE V KONCERNU KOLEKTOR
v trgovini podjetja Kolektor Koling v Idriji

Sanitarna tehnika LIV

KOMPLET 1 - PO IZJEMNI CENI

LIV-FIX suhomontažni element
s splakovalnikom 9012 (Jog)
za visečo WC školjko, H = 115 cm
IDENT 195874

Aktivirna tipka APLITE ECO bela
IDENT 195851

KOMPLET 2 - PO IZJEMNI CENI

LIV-FIX suhomontažni element
s splakovalnikom 9012 (Jog)
za visečo WC školjko, H = 115 cm
IDENT 195874

Aktivirna tipka SELENITE ECO bela
IDENT 195853

Nadometni
WC-splakovalnik
ADRIA bela

IDENT 229105

Prihranek do 50 €

KOMPLET 3 - PO IZJEMNI CENI

LIV-MOUNT vgradni element
s splakovalnikom 9012 (Jog)
za visečo WC školjko, H = 105,5 cm
IDENT 195850

Aktivirna tipka APLITE ECO bela
IDENT 195851

KOMPLET 4 - PO IZJEMNI CENI

LIV-MOUNT vgradni element
s splakovalnikom 9012 (Jog)
za visečo WC školjko, H = 105,5 cm
IDENT 195850

Aktivirna tipka SELENITE ECO bela
IDENT 195853

Intervju: Monika Rijavec, zborovodkinja, glasbenica, pomočnica režije, urednica

»Pomembno je, ali moj srček odreagira ali pa pač ne«

Robert Šabec

V kolikor bi za kogarkoli lahko rekli, da se njegov svet odvija z glasbo in okoli nje, bi to najverjetneje v prvi vrsti držalo za Idrijčanko Moniko Rijavec. Ugotovitev je sicer pravilna, a žal tudi pomanjkljiva. V svetu Monike Rijavec je namreč poleg njene »stalne spremljevalke« prisotno tudi zavzeto delo na različnih, morebiti malce manj poznanih področjih, ki pa skoraj vsa izpričujejo njeno altruistično etično zazrtost v ljudi in svet okoli nas.

Odraščala si v družini, v kateri ti je bila glasba položena domala v zibelko. Ali se še spominjaš svojih prvih korakov, ki so te popeljali v svet glasbe?

Glasba je bila v naši družini resnično od nekdaj prisotna praktično na vsakem koraku, tako da bi bilo skorajda čudno, da ne bi vsaj malenkost tega povzela tudi sama. Če se ni igralo ali pelo, je oče vsaj požvižgaval. Največkrat je v petju ponavljal kak motiv, ki ga je malo prej igral na kakšno glasbilo ali pa napisal pri aranžmaju za določeno zasedbo. Sama sem pričela s svojimi prvimi glasbenimi koraki pri treh ali štirih letih, ko so me vpisali v glasbeno pripravnico in to »spričevalo« še vedno hranim doma. Lično ročno narejena »čestitka« s izrezanim ptičkom iz kolaž papirja kot potrdilo, da sem v letih 1976/1977 obiskovala glasbeno pripravnico. Doma hranim tudi nekaj fotografij, kjer sem praktično še v plenica v naročju dedka in seveda z blok flavtice v ustih. Raje si ne predstavljam, kaj je takrat prihajalo iz nje (smeh).

Kdaj pa si se odločila, da te bo glasba spremljala na tvoji ustvarjalno-delovni poti?

Obdobje osnovne šole je potekalo na podoben način kot večini šolarjem. Seveda sem hodila v glasbeno šolo, z muko vadila klavir in z največjim možnim odporom hodila k teoriji (povejte mi, kateri otrok uživa v učenju raznih pravil – smeh). V kasnejšem obdobju srednje šole pa je že postalo jasno, da bo glasba postala del mojega življenja, kakorkoli se bo že obrnilo. Takrat me je pri rosnih šestnajstih ali

sedemnajstih letih poklical gospod Medle iz spodnjedrijskega kulturnega društva, pod katero je spadal tudi Ženski pevski zbor Spodnja Idrija, z vprašanjem, ali bi prevzela omenjeni zbor, in nevede sem si začrtala svojo ustvarjalno pot. Kdo bi si mislil, da te nekaj, česar v določenem obdobju niti pod razno ne pričakuješ, v prihodnosti potem tako zaznamuje in čisto prevzame.

Zadnja leta si dobro poznana kot zborovodkinja, saj že več kot dvajset let vodiš Ženski pevski zbor Spodnja Idrija.

Kome je gospod Medle vprašal, ali bi prevzela zbor, sem odložila telefonsko slušalko, poleg mene na kavču pa je oče gledal televizijo. Jaz sem zraven njega po pogovoru sedela popolnoma bleda v obraz in z vprašanjem nad glavo. Seveda sem se obrnila nanj, kaj storiti. Razložila sem mu celotno situacijo, moje dileme, strahove, dvome in vse, kar mi je takrat padlo na pamet, samo, da ne bi bilo treba prevzeti take odgovornosti. Bila sem, jasno, negotova. Oče me je poslušal in nato ravnodušno rekel (kot da je nekaj najbolj normalnega): »Ja, prevzemi, a ne!« S tem je bila zanj debata končana, nikjer seveda nobenega problema, vse je razumljivo in nepotrebno kompliciranja, kajne (smeh). Zdaj, po 21 letih vodenja, lahko rečem, da je bila to ena najboljših in

najprilnejših odločitev v mojem življenju. Delo z zborom me je tako prevzelo, da težko razložim. Nekaj najlepšega je »igrati na ta inštrument« in se zraven čuditi, česa vsega sta človeški glas in srce sposobna. Občutki so resnično božanski, čeprav ne govorimo o profesionalnem zboru. Govorimo pa o pevkah, ki z vsem srcem in predano podajajo pesem ter svoja občutja in užitke delijo z vsemi okrog sebe.

V vseh letih se je prav gotovo nabralo veliko spominov na druženja in petje pri zboru.

Dogodkov se je v vseh teh letih nabralo resnično ogromno, s puncami, kakor jim ves čas pravim, smo doživele lepe in tragične stvari. Ob tem bi izpostavila eno stvar, ki zbor dela resnično poseben: v vseh teh letih se je med članicami razvil prav poseben odnos, resnično iskrena prijateljstva. Niso le pevke, ki hodijo na vaje enkrat ali večkrat tedensko, ampak prijateljice, ki si stojijo ob strani ob lepih in manj lepih trenutkih, si pomagajo, se spodbujajo, šalijo, se tudi okregajo – to jim daje poseben pečat. Nismo prvovrstni, temveč zbor, ki z ljubeznijo goji peto pesem in jo predvsem z ljubeznijo deli s svojim občinstvom in vsakim, ki se nam pridruži na naši poti. V vseh teh letih se je nabralo nemalo število pesmi, s katerimi smo polepšale dan tako sebi kot tudi ljudem, s katerimi smo v stiku. Navezale smo nemalo število vezi, sodelovale z mnogimi sestavi, posamezniki in vsakič znova ugotovile, da ni lepšega peti ljudem za ljudi, še lepše pa je to početi v družbi prijateljic, kar smo po toliko letih nedvomno postale.

Še posebej smo ponosne na vse tematske koncerte, ki smo jih izvedle v zadnjih nekaj letih. S koncertom »Po Koroškem, po Kranjskem« smo predstavile koroške in gorenjske narodne pesmi, na koncertu dalmatinskih pesmi smo v naš kraj pripeljale tamburaško skupino »Kašarji«, na koncertu »Zlata leta slovenske popevke« sta se nam pridružila vokalna skupina Solzice iz Brežic in legendarni pevec Lado Leskovar, na koncertu »Tujega nočemo – svojega ne damo!« pa smo prepevale revolucionarne pesmi evropskih narodov ter sodelovale skupaj z dramsko skupino »Strila z jasnga«. Lani smo praznovala svoj jubilej, 25-letnico

delovanja in 20-letnico, odkar vodim zbor, letos pa izvedle »Malo (z)mešan koncert«, na katerem so sodelovali tudi otroci OŠ Spodnja Idrija. Oglasila se nam je učiteljica s skupino otrok, ki jih resnično zanima, kaj pevski zbor natančno je in kako ta »stvar« funkcijonira. Odpravile smo se na obisk na šolo in jim kar v razredu predstavile delovanje zbora, kup novih glasbenih pojmov. Skupaj smo se upevali, dihali in otroci so budno opazovali pevke ter kar srkali znanje. Na koncu smo seveda skupaj zapeli, najpogumnejši med njimi pa so celo dirigirali. Razšli smo se z obljubo, da obisk zagotovo ni bil zadnji in bomo še sodelovali.

Kar je pripeljalo tudi do tesnejšega sodelovanja?

Kmalu zatem je kaj hitro prišlo do odločitve da bomo letos skupaj zapeli. Na »ta zaresnem odru«. Dvorana, ne le da je bila nabito polna, kar pokala je po šivih. Otroci so resnično uživali na odru in ponosno pokazali, česa so se naučili. Starši pa mislim, so upravičeno hodili še kar nekaj časa po koncertu kot pavi po Spodnji Idriji, saj so se otroci resnično izkazali. Pomešali smo čisto vse: glasbene žanre, različne glasove, sto in eno idejo, pozitivno energijo, pester glasbeni program in seveda – različne generacije.

Že nekaj let sodeluješ tudi z mladimi pevci. Ob 50-letnici Otroškega in mladinskega pevskega zbora RTV Slovenija si v sodelovanju z Mladinsko knjigo in RTV Slovenija izdala zbornik. Kako je prišlo do tega sodelovanja?

Ker delam na RTV Slovenija in me tudi tam poznajo kot zborovodkinjo sem pred leti naredila v okviru Otroškega in mladinskega programa RTV Slovenija kratke videospote oz. vizualizacije nekaterih otroških pesmic

v izvedbi Otroškega pevskega zbora RTV Slovenija. Malo pred 50-letnico se je na predlog glasbene producentke, gospe Janje Velkavrh, name obrnil takratni vodja Glasbene produkcije, gospod Boris Rener, s prošnjo, če bi napisala zbornik ob njihovem jubileju. Najprej so ciljali na zbornik v obsegu dvajset strani z najpoglavitejšimi zadevami, rezultati, ampak se je kaj hitro izkazalo, da temu ne bo tako, saj petdeset let le ni tako kratko obdobje. Na koncu je nastala bogata Monografija ob 50-letnici Otroškega in mladinskega zbora RTV Slovenija, na katero sem resnično ponosna. V njej je zbran celoten arhiv skladb, katere sta oba zbora posnela v petdesetih letih, dodan je tudi seznam vseh nastopov, koncertov, tekmovanj in rezultatov, ki jih je zbor dosegel ali sodeloval na njih. Svoje misli in poglede na radijska zbora ter njun pomen v slovenskem kulturnem prostoru so prispevali tudi skladatelji, ki so skozi leta delovanja soustvarjali in še soustvarjajo glasbeno zgodbo obeh zborov. Delo obsega tudi predstavitev vseh zborovodij, ki so od začetka delovanja do danes ubrano vodili mlade glasove na glasbeni poti. Branje popestrijo tudi spomini znanih osebnosti, ki so bile kakor koli povezane z zboroma. Kakšna je situacija zborov danes, pa osvetli pogovor z zdajšnjima zborovodjema. Monografija je vsebinsko dopolnjena tudi z bogatim slikovnim gradivom.

Kako pa poteka tvoje vsakdanje delo na RTV Slovenija?

Na RTV Slovenija sem najprej delala kot redaktorica in vsebinska vodja projektov v Uredništvu za resno glasbo in balet. V tem obdobju (od 2003 do 2007) sem sodelovala z mnogimi domačimi in tujimi umetniki, vrsto slovenskih in tujih skladateljev, s slovenskimi kulturnimi institucijami, kot so Cankarjev dom, Slovenska filharmonija,

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, Festival Ljubljana, Festival Brežice, Festival Radovljica in mnogimi zbori in orkestri. Od leta 2008 pa delam v Otroškem in mladinskem programu. Kot pomočnica režije pripomem h kar se da najboljši realizaciji snemanja oziroma vodim potek celotnega snemanja. Kot urednica sodelujem tudi pri oddajah z glasbeno vsebino, kot je na primer oddaja Muzikajeto, videospoti Otroškega pevskega zbora RTV Slovenija itd.

Osrednji element tvojega dela je vseskozi glasba. Kaj ti le-ta pomeni danes?

Glasba je bila, je in ostaja pomemben del mojega življenja, saj je življenje samo prepredeno z njo. Na prvem mestu je še vedno zborovstvo. Enkratno bi bilo, če bi enkrat v prihodnosti lahko v Idriji zopet sestavili mešani pevski zbor, saj me dobesečno žalosti, da mesto kot je Idrija, ne zmore tovrstnega sestava. Veliko se govori, kako bi bilo dobro imeti mešani zbor v Idriji, ampak samo govorjenje žal ne obrodi sadov. Sama sem pred leti sicer dvakrat poskušala zbrati ljudi, vendar je bilo predvsem s strani moških precejšnje pomanjkanje. A z glavo skozi zid pač ne gre.

Kaj pomeni tebi osebno?

Predvsem en odklop od vsakdanje rutine, pomoč umu pri sproščanju in recimo temu spravljanju živčkov na prava mesta.

Ali bi lahko izpostavila vrsto glasbe, ki ti je bližja?

Glasbe ne maram deliti. Pri meni velja le, ali mi je všeč in »potegne« ali pa ne. Sem, recimo temu, eklektik in sprejemam vsako zvrst, kot tudi cenim in spoštujem vse izvajalce, pa ne glede na to, iz kakšnega žanra izhajajo. Pomembno je, ali moj srček odreagira ali pa pač ne.

Kaj, recimo, poslušáš, ko si doma sama in si zaželiš sprostitve?

Zadnje čase vedno najraje samo tišino. Pri tempu in delu, ko je vedno okrog mene veliko ljudi, sodelavcev, mi dejansko najbolj ustreza zgolj tišina, saj se tako najbolj umirita telo in duh. Če mi že zaprija glasba, izberem jazz standard, pa slovenske popevke iz zlatih šestdesetih, če pa je razpoloženje bolj veselo, z veseljem prisluhnem kubanskim ritmom salse. Takrat je bolje, da sem za zaprtimi vrati, saj bi marsikdo spremenil mnenje o meni (smeh).

Ali še obstajajo trenutki, ko tudi sama primeš za glasbilo in odigraš nekaj skladb?

Teh trenutkov je žal vedno manj, saj ves čas

Ženski pevski zbor Spodnja Idrija

hitimo in se praktično ne znamo umiriti. Za glasbilo pa potrebuješ čas, saj so to (vsaj zame) posebni trenutki. Največkrat sem v stiku s klavirjem, ko pišem kakšen aranžma za zbor, sicer pa mi takih ukradenih trenutkov prav zase in za glasbilo enostavno zmanjkuje.

Poleg glasbe so tudi živali tiste, ki te že od otroštva zvesto spremljajo.

Ja, v družini smo vedno imeli kakšnega hišnega ljubljénčka, največkrat kučka, pa papagajčke ali kanarčke. Z leti se je to samo še bolj razvilo, predvsem pa se je razvil in obogatil moj odnos do njih.

Teško si predstavljam, da (vsaj tvoja) psička ne bi bila ljubiteljica glasbe. Kako je s tem?

Bella ponavadi, kadar sedem za klavir, lepo leže poleg mene in zaspi. Sem se ji pa enkrat mogla res iz srca nasmejati, ko sem igrala in uživala in se čez čas obrnila k njej – ležala je na hrbtu s tačko čez oči, da si njeno gestikulacijo lahko interpretiral nekako tako: »A lahko, prosim, že enkrat nehaš tolči po teh tipkah, ker me že prav glava boli?!«

dejansko lahko pripomoreš s svojim psom k izboljšanju kakovosti življenja uporabnika, je to resnično najlepše plačilo za ves vložen trud.

Nam lahko zaupaš nekaj več o terapiji s pomočjo psov?

Posredovanje s pomočjo psa, ki ga izvajamo v Zavodu PET, je posredovanje, ki namensko vključuje pse, ustrezajoče določenim merilom, da skozi terapevtski, motivacijski, rekreacijski ali izobraževalni proces pripomorejo k izboljšanju kakovosti človekovega življenja na kateremkoli področju. Temelji na pozitivnem odnosu, ki se vzpostavi med uporabnikom, psom in vodnikom terapevtskega psa. Terapija s pomočjo psa (AAT – Animal Assisted Therapy) je ciljno usmerjeno posredovanje, v katerem je pes sestavni del procesa, aktivnost s pomočjo psa (AAA – Animal Assisted Activity) pa posredovanje, ki zagotavlja možnosti za motivacijske, izobraževalne, rekreacijske in/ali terapevtske koristi, s katerimi izboljšamo kakovost življenja. Tako terapijo kot aktivnosti pa izvajajo za to usposobljeni strokovnjaki v

motivacija pri učenju učne snovi pri pouku, športnih dnevih ali pri dodatni strokovni pomoči. Vse delavnice so usklajene s šolskimi učnimi načrti. Izvajajo se lahko kot terapija ali kot aktivnost, s posamezniki ali skupino, kot enkratno srečanje ali kot sklop srečanj v daljšem časovnem obdobju.

Pomemben program, katerega licenčni nosilec v Sloveniji je naš zavod, je še READ program® (Reading Education Assistance Dogs) – branje s pomočjo psa. Program, katerega cilj je izboljšati bralno pismenost otrok, povečati motivacijo, interes ter pozitiven odnos do knjig in branja na specifičen način: OTROK BERE PSU. Rezultati tega programa so resnično zavidljivi in dobri. Trenutno se zadnja dva programa redno izvaja na OŠ Hinka Smrekarja v Ljubljani, kjer ju otroci in zaposleni z največjim veseljem sprejemajo, rezultati pa so tudi temu primerni.

Kaj ti pomeni delo te vrste?

Sama pravim, da resnično z veseljem hodim v službo in opravljam delo in sem tudi neskončno hvaležna, da sploh imam službo v teh časih. A delo, ki daje »hrano mojemu srcu«, so dejavnosti, ki jih opravljamo z našimi kučki. Čeprav je vse popolnoma prostovoljno in gre nemalo denarja, časa in energije za stalno izobraževanje, nadgrajevanje svojega znanja, zavoljo tega, da lahko npr. z Bello izvajava terapijo v Psihiatrični bolnišnici Idrija ali v OŠ Idrija z otroki s posebnimi potrebami, dostikrat trpi tudi moja služba. Potrebne so nadure, da vse nadoknadiš, vendar to odtehta tisti pogled in hvaležen nasmeh osebe, h kateri prideš in ji nameniš skupaj s svojim kužkom čas, energijo, toplo besedo in nasmeh. Ni večjega in lepšega plačila, kot en sam hvaležen pogled te osebe. Vsi ostali problemi takrat dejansko izvenijo.

Načrtov in prihodnjih planov ti najverjetneje ne primanjkuje. Ali nam lahko zaupaš vsaj enega?

Želje so definitivno najbolj vezane ravno na naš Zavod PET, s katerim pokrivamo praktično vsa najpoglavnejše institucije v Sloveniji. Svojo dejavnost izvajamo na Pediatrični kliniki v Ljubljani, Pediatrični kliniki Maribor, Zavodu Dornava, Inštitutu za rehabilitacijo Soča, Psihiatrični bolnišnici Idrija ter raznih osnovnih šolah, vrtcih, domovih ostarelih itd. Trudimo se postati zavod, ki bi podeljeval nacionalno licenco za izvajanje posredovanja s pomočjo psov, trudimo se, da bi z Ministrstvom za zdravje in še dvema pristojnima ministrstvom postavili standarde za izvajanje le-tega pri nas in morebiti enkrat v prihodnosti prešli iz absolutnega prostovoljstva na vsaj polprofesionalno opravljanje tega poslanstva. Pot do tja bo še dolga, ampak zagotovo delamo trdne korake, ki že orjejo ledino.

Z labradorko Bello sta precej poznani na terapevtskem področju. Kako je prišlo do te odločitve?

Pred tremi ali štirimi leti sem nekje zasledila informacije o terapiji s pomočjo živali, kmalu nato pa mi je kolegica iz Društva prijateljev živali Severne Primorske, katerega članica sem, sporočila, da bo v Ajdovščini testiranje psov za tovrstno dejavnost. In ker me je to pričelo zanimati, sem se po razmisleku o Bellinem karakterju odločila, da jo peljem na testiranje, katerega je opravila več kot odlično. Potem sem bila pa »pečena«. Ko enkrat pričneš in vidiš, kako in koliko

okviru svoje stroke na ustanovah, s katerimi ima zavod podpisan dogovor o sodelovanju in kjer so strokovne osebe usposobljene na področju posredovanja s pomočjo psa. Zavod PET izvaja tudi izobraževanje s pomočjo psa (AAE – Animal Assisted Education). AAE je posredovanje v vzgojno-izobraževalne namene v vrtcih, šolah in drugih ustanovah oz. organizacijah, ki izvajajo izobraževanje otrok in mladine. Prvotni namen teh delavnic je osveščanje o sožitju z naravo in ravnanju z živalmi, o prostovoljstvu in odgovornosti do skupnosti, v kateri živijo, ali pa kot

Preračunljivci najbolj tarnajo, prizadeti so običajno tiho

Uredništvo

Filip Šemrl je že tri desetletja dopisnik Radia Slovenija za Notranjsko in Posočje. V to delo ga je uvedel in prepričal pokojni Silvo Matelič, ki je bil vrsto let urednik radijskega dopisništva. Kot štipendist RTV Ljubljana je sogovornik najprej začel delati v radijski športni redakciji, nato je predsedal v dnevnoinformativno uredništvo. Po odsluženem vojaškem roku se je preselil v Idrijo. Postal je dopisnik vse do danes. Dokler je delal v Ljubljani, je opravljal vrsto odgovornih nalog znotraj RTV. Med drugim je bil v radijskem delavskem svetu, v komisiji mladih JRT, v skupščini RTV in še bi lahko naštevati. Za svoje dosedanje delo je prejel več priznanj in nagrad.

Nekaj malega smo našteli, to pa še zdaleč ni vse.

Težko se je vsega spomniti. Pa tudi, komu bi koristilo, čeprav meni je. Iz športne redakcije sem odšel preprosto zato, ker sem menil, da bom več sobot in nedelj prost. Pa sem jih kot dopisnik delal še več. Bila pa je to moja prva novinarska izkušnja in moj mentor Stane Urek me je veliko naučil. Še ko sem bil v dnevnoinformativni redakciji, sem večkrat dežural tudi v športni in vrsto let pokrival alpsko smučanje. Najprej moške s Francijem Pavšarjem, nato šenske z Borisom Ljubičem. Nato sem spremljal balkansko morijo. Najprej tako imenovani proces proti Azemu Vlasiju (trški rudarji) v Sremski Mitrovici, iredentizem na Kosovu, vojno v Hercegovini in na Hrvaškem. Veliko izkušenj sem si nabral v vojski, kjer sem bil v devetem armadnem območju zadolžen za stike z javnostjo.

Tudi na mestu radijskega dopisnika vam ni bilo z rožicami poslano.

Ne, sploh ne. Številni so si mislili, kako je temu lepo, meni namreč. Vstane pozno, potem nekaj naredi ali se kam odpelje, in že je delovnega dne konec. Kaj pa, ko je ura 22.00 ali še pozneje, ko že vsi gledajo Odmeve? Bog ne daj, da bi jih kdo motil, mene so lahko. To je stalna pripravljenost, za katero imaš nekaj evrov na mesec, sobote se ne štejejo, za delovno nedeljo, če delaš neprekinjeno osem ur, imaš prost

▲ Filip Šemrl je za svoje dosedanje delo prejel več nagrad in priznanj. Radijsko dopisništvo krasi nagrada Bratstvo resnice za izjemne novinarske dosežke, ki jo je prejel leta 2001. Odslej se mu bo pridružila tudi nagrada Občine Idrija za leto 2012, ki jo je prejel njegov delodajalec za pomemben prispevek k prepoznavnosti občine zunaj njenih meja.

dan. Na začetku mojega dopisnikovanja mi je ustrezalo, zdaj mi je že odveč. Raje bi bil nekje in delal od sedme ure zjutraj pa tudi do poznega popoldneva. Toda ko bi »šiht« končal, bi vsakemu lahko rekel, da nisem več v službi. V primeru, da ne izpolnim delovne obveznosti, lahko dobim najmanj deset odstotkov minusa. Enkrat in potem delovna knjižica.

Kot je razbrati iz povedanega, je dopisniški kruh prej črn kot bel.

Ne smem reči, da je črn, bel pa tudi ni. Danes je za razliko od preteklosti svet bolj mobilni in delati je treba več. Nič več ne velja, kar so nam govorili včasih, in moji kolegi tako tudi uživajo v pokoju – preprosto, da boš lahko po petinpetdesetem letu delal manj oziroma boš brez norme. Odpravili smo se svojemu variabilnemu delu, dokler je še bil, zato da so kolegi dopisniki dobili dobre pokojnine, češ ko boste pa vi na vrsti, bodo vaši kolegi storili isto. Privoščim jim, hkrati pa moram pozabiti na povedano. So pač drugi časi. Prepričan sem, to dokazuje tudi moj arhiv, da je treba danes za manj delati več.

Ko smo že omenili arhiv, ga je za 30 let veliko?

Po dva fascikla na leto. Okrog 600 strani oziroma zdaj, ko smo bolj sodobni, približno 500 MB na mesec. Prevoženih imam več kot milijon službenih kilometrov. Ob zasluženem pokoju, kar bo čez osem let, se bo samo službenih kilometrov nabralo več kot 1,5 milijona. Torej sem poleg novinarja – dopisnika tudi svoj šofer in tonski mojster. Delam in odgovarjam za tri, plačan sem za enega. Je pa res, to moram poudariti, doslej je bila plača v našem zavodu vedno petnajstega v mesecu.

Če se vrnem k arhivu, ta veliko pove. Predvsem pa če prispevki ne bi bili v mojem fasciklu in ne bi bil pod njimi podpisan, za veliko stvari ne bi trdil, da so res moje. Najbolj me je presenetilo obdobje pred razpadom nekdanje države. Kdo so bili tisti in kaj so takrat dejali, je zapisano. Groza, kako so se spremenili in mi z njimi. Najhujše pri vsem pa je, da ni nikomur nerodno.

V treh desetletjih se je spremenilo marsikaj, tudi tehnologija poročanja.

Res je! Včasih si hodil okrog z Nagro (najbolj

kakovosten kolutni snemalnik), potem z malo manjšim in lažjim, pa z napravama mini disk in zdaj PAW, ki dela v tehniki MP3. Neuničljive Nagre, ne vem, kam so šle, PAW-i so bili mišljeni le kot alternativa, zdaj so redni delovni pripomoček. Medtem ko je včasih zadostovalo, da si na dan naredil le prispevek in so te kuharji in lastniki gostiln grdo gledali, ker si jim razdril slušalko in na kontakte nataknil krokodilčke, je danes treba narediti mnogo več. Bilo je pač tako, da so bili včasih po vaseh telefoni praviloma v »oštarijah« in to v kuhinjah, danes pošlješ svoj prispevek po internetu kot vsako drugo elektronsko pošto. Posnetek je boljše kakovosti in nič več ti ni treba moledovati za telefon. Vse je postalo brezosebno. Z nikomer ni treba imeti stikov, saj računalniki opravijo svoje.

Kakšna je razlika med dopisnikom v tujini in domovini?

Oba sta deklici za vse. To jima je edino skupno, vse ostalo se bistveno razlikuje, ne samo po višini plače, te tujini dopisnikom oziroma dopisnikom po svetu odredi vlada, medtem ko so domači v pristojnosti javnega zavoda. Pa pustimo to ob strani. Bog ne daj, da bi dopisnik v tujini, razen izjemoma, šel proč od televizorja in video rekorderja. Njegov reakcijski čas bi bil za verodostojno poročanje prevelik. Dopisnik v domovini je praviloma povsod na kraju dogodka in je res deklica za vse.

Česa se iz treh desetletji dopisniškega del najboljše spomnite?

Ne bi bilo pošteno ne do poslušalk in poslušalcev ne do mene, če ne bi omenil potresov. Najprej velikonočnega leta 1998 in julijskega leta 2004. Vmes pa plaz v Logu pod Mangartom. Da je bilo dela veliko, niti ne bom posebej izpostavljal. Rad pa bi vnovič opozoril na dejstvo, da nisem hotel biti pogrebnik. Nikoli nisem želel tistega, za kar mediji najprej pograbi, in sicer zgodbe nesrečnih ljudi. Pustite jih v svoji nesreči in se prelevite v njihovo kožo. Na žalost sem spoznal, da najbolj jadikujejo preračunljivci, da pa so najbolj prizadeti

ponavadi tiho. Ti se sami organizirajo in ne čakajo zgolj na humanitarno pomoč države.

Če bi se morali vnovič odločiti, ali bi se spet odločili za poklic novinarja?

Menim, da novinarstvo ni poklic, temveč opredelitev. Če se osredotočim zgolj na vprašanje, potem moram brez dlake na jeziku povedati, da sem šele v tretjem letniku faksa spoznal, da bi moral vpisati kaj drugega. Sedel sem namreč v predavalnici nove ekonomske fakultete in poslušal predavanje dr. Sfiligojeve o politični ekonomiji. Dejal sem si: »Filip ekonomijo bi moral vpisati.« Toda kaj sem hotel, tik pred koncem študija sem bil in še štipendijo za novinarstvo sem imel. Upam, da svoje delo vseeno dobro opravljam in da po moji zaslugi ali krivdi, vzemite kakor hočete, ni šlo nobeno podjetje na kant.

Vaše dopisništvo pokriva zelo razvejano območje. Kaj mu je skupno?

Po treh desetletjih dela lahko rečem, da samo cesta. Nič drugega. Borovniška, vrhniška in logaška občina so občine prišlekov, spalna naselja, v idrijski in cerkljanski delajo kot »nori«, posoške občine Tolmin, Kobarid in Bovec imajo čudovito naravo. Tamkajšnjim prebivalcem včasih prav pride kakšen potres in posledično nepovratna državna pomoč. Sicer pa je območje idrijskega dopisništva drugo največje pri nas, za Prekmurjem, le s to razliko, da je tam vse strnjeno, medtem, ko je na tem koncu le cesta po dolini in potem vse v breg.

Kaj bi iz treh desetletij dopisnikovanja posebej izpostavili?

Bilo je marsikaj, tudi anekdotičnega, toda o tem naj povedo drugi. Kar mi je posebej hitro prišlo na misel, je zaledenela Idrija. V treh desetletjih se to še nikoli ni zgodilo. Res da je bil nizek vodostaj reke, toda lep čas je bilo zelo hladno, tako kot je bilo to poletje vroče.

▲ Led na reki Idriji. V treh desetletjih se je prvič pojavil, predvsem zaradi posledice dolgotrajnih nizkih temperatur.

- PREVOZI OSEB IN SKUPIN

- PREVOZI BLAGA

- HITRA DOSTAVA POŠILJK (Ljubljana in okolica)

- ORGANIZACIJA PREVOZOV

- RENT-A-CAR

RCT TRANS

Partizanska 8, 5280 Idrija
E-mail: rctrans@amis.net

☎ 041 648 393

60 srebrnih let

Tina Mervic

Mineva 60 let od kar je prvič zaplapolala zastava Rodu srebrnih krtov. Ustanovitev Odreda Srebrnih krtov z naslednjimi besedami opiše Marjan Beričič: »Že v šolskem letu 1950/51 smo na pobudo Jožeta Brezigarja ustanovili vod Jamskega škrate. Prav tako so se organizirali taborniki gimnazije in v letu 1952 smo formalno prejeli taborniško legitimacijo. Dani so bili pogoji za ustanovitev organizacije Rod srebrnih krtov.« Vse od takrat na tleh mesta Idrije in okolice živi taborništvo.

Bila so leta, ko je rod štel le nekaj članov, a taborniški duh se je ohranjal in prišli so novi ljudje, ki so bili prava gonilna sila in članstvo rodu se je dvigalo. Prihajalo je do vzponov in padcev, trenutno pa naše društvo šteje 95 članov, razdeljenih po starostnih skupinah. K našemu rodu spada tudi Četa Črni Vrh, ki šteje 22 članov. Naše društvo je del Zveze tabornikov Slovenije, ki je sestavljena iz približno 80 rodov in združuje preko 8 000 aktivnih članov.

Po mojem mnenju v Idriji ni človeka, ki ne bi bil vsaj po sorodstvenih vezah del taborništva. Vsak je vsaj enkrat taboril na tabornem prostoru v Karigadorju, ali v zgodnejših letih v Baški ali Omišlju na Krku. Vsak je vsaj malo povohal delovanje organizacije, občutil rutko okoli vratu, ali pa poslušal zgodbe svojega brata, vnuka, tete, dedka, strica o dogodivščinah pri tabornikih. Spomini na vsa leta od danes do daljnega 1952 so se ujeli v taborniški kroj, rutke, našitke, vodove zastavice. Nastale so fotografije in filmi, ki so se ohranili v fasciklih in vodovih kronikah.

Naše rutke, dobra volja in druženje so vidni povsod. Z dogajanjem ob 60-letnici pa smo občanom in občankam želeli približati taborniški način življenja, ki ga živimo danes. Šege in navade ostajajo iste, a se iz generacije v generacijo, skladno s časom in spremembami ljudi na vodilnih položajih v društvu, rahlo spreminjajo. Prav tako se spreminjajo pristopi pri delu, aktivnosti in znanja, ki jih želimo prenesti na mlajše člane. Predvsem pa smo z obeleževanjem visoke obletnice želeli obuditi spomin na tabornike, ki so pomagali soustvariti zgodovino našega rodu. Skozi desetletja so aktivni člani taborniške organizacije skrbeli za beleženje akcij, dogajanja in aktivnosti tabornikov. Skozi leta vnema

ni zamrla. V Idriji se trenutni taborniki še vedno trudimo, da se otrokom, našim članom, tedensko nekaj dogaja in dejavnosti poskušamo pridno beležiti. Več v fotografijah, kaj pa tudi zapišemo, da bodo lahko čez nekaj desetletij takratni taborniki z lahkoto obudili spomine na ta leta in se nasmihali ob dogodivščinah in problemih organizacije, ki ostajajo z leti enaki.

Ob 60-letnici smo trenutno aktivni taborniki Rodu srebrnih krtov Idrije, pripravili obilo dejavnosti. Dogajanje se je začelo v ponedeljek, 3. septembra, z aktivnostmi za vse na Mestnem trgu. Na aktivnosti smo povabili vse željne novih znanj. Poudarjali smo, da starost in taborništvo nista pogoj in da so vabljeni prav vsi, a na žalost so se aktivnosti udeleževali le sedanji taborniki, ki so s seboj pripeljali kakšnega prijatelja ali starše. Nekateri mimoidoči so previdno vprašali, če se lahko pridruži tudi njihov otrok ali oni sami in z veseljem smo jih povabili zraven. Očitno bi morali še večkrat ponoviti, da so aktivnosti namenjene vsem, ali pa so prebivalci Idrije preveč sramežljivi.

V ponedeljek smo organizirali fotoorientacijo. To je posebna vrsta orientacije, pri kateri se po mestu orientiraš s pomočjo slik/fotografij. Vsaka najdena kontrolna točka, ki jo prikazuje slika, pa tekmovalcem nudi nov namig in ekipa se postopoma približuje cilju. Namen fotoorientacije je bilo tudi spoznavanje Idrije in zgodovine rodu. Tekmovanje je potekalo v skupinah, mešanih po starosti in spolu. Čez teden se je v fotoorientaciji pomerilo 7 skupin.

V torek se je na Mestnem trgu hitelo, vleklo, plesalo, vozalo, ajalo in še marsikaj, saj smo taborniki pripravili tekmovanje v taborniških spretnostih in progo preživetja, ki je neke vrste spretnostni poligon, ki ga moraš prehoditi v čim krajšem času. Pred tekmovanjem smo taborniki pomagali in naučili netabornike čim več taborniških spretnosti. Obiskovalci so se lahko preizkusili v vlečenju vrvi in posebni taborniški disciplini ajanju.

Za pohod na Pšenk v okviru popoldanskih aktivnosti smo se odločili zato, da bi si domačini lahko ogledali taborniško kočjo, v kateri delujemo. Na Pšenk se nas je odpravilo 25 in 6 vodnikov. Pred kočjo smo ponovili ali se naučili kaj novega o kurjenju ognjev. Razdelili smo se v skupine in vsaka

skupina je nabrala material za svoj ogenj, ga postavila in z vžgalico iz naravnega materiala tudi prižgala. Ogenj je zagorel dvema skupinama. Aktivnost pa je bila prav prijeten rekreativni popoldanski sprehod.

Četrti dan aktivnosti je bil namenjen ustvarjalnim delavnicam z različno tematiko, zahtevnostjo in težavnostjo. Izdelovali smo cofke, barvali pobarvanke in okrasili lesene klešče za na rutko.

Dva tedna pred otvoritvijo razstave se je skupina trenutnih tabornikov sestajala v galeriji nad Mestno knjižnico v Idriji. Skupno smo razvrščali dokumente, liste in slike po letih nastanka. Z zanosom smo pregledovali shranjene dokumente in jih razvrščali glede na zanimivost in pomembnost. Nasmehnilo smo se, ko je bilo omenjeno ime naših staršev, se na glas nasmejali opisu dogodivščin, primerjali dogodke, s prstom kazali na znane obraze na fotografijah, ključnega pomena pa je, da smo gradivo uredili v celoto, s kronološkim začetkom in koncem. Celota našega dela in zbranih gradiv se kaže na panojih in stenah galerije, ki je bila na ogled postavljena cel teden. Razstavo smo v ponedeljek ob 16. uri tudi odprli s taborniško himno in nagovorom. Navzoče smo povabili na ogled. V vseh dneh odprtja si je razstavo ogledalo približno 300 ljudi. Postavljena razstava obiskovalce kronološko popelje skozi zgodovino Rodu srebrnih krtov. Razstava je razdeljena po desetletjih delovanja. Najtežje je bilo pridobiti podatke o prvih desetih letih delovanja, a najpomembnejše je, da imamo shranjen članek o ustanovitvi. Po količini gradiva so bila najaktivnejša 80. leta prejšnjega stoletja, v katerih so vestno zapisovali vse akcije, redno beležili prisotnost članov, urejali fotoalbume in še in še. Za vsako desetletje so v našem arhivu shranjeni vsaj letni načrti in finančna poročila delovanja. Ob postavljanju razstave smo želeli ohraniti nagajiv taborniški duh, a ob tem ostati dovolj strogi in natančni, kar se ob taki priložnosti spodobi. Na ogled je bilo postavljeno tudi nekaj pionirskih objektov, bivak in ognjišče, ki so poskušali razbiti strogost kvadraste sobe.

Glede na to, da smo vse gradivo, ki se je ohranilo skozi leta, pregledali, ga uredili in poskenirali, smo se odločili, da bomo kasneje, in sicer prav na datum ustanovitve rodu, 13. novembra, izdali tudi zbornik, v katerem bo na kratko povzeta zgodovina našega rodu.

Prav tako smo se vsak petek v avgustu in skoraj vsak dan v septembru dobivali z našimi člani in vadili pesmi, ki smo jih zapeli na proslavi. V našem rodu nimamo nobenega starejšega člana, ki bi bil glasbeno podkovan na formalni ravni, zato smo improvizirali kot vedno. Vlogo zborovodkinje je prevzela sedanja načelnica Maja Vogrič, s kitaro pa nas je spremljal Maj Pirih. Kasneje smo dodali še harmoniko (David Križaj) in na koncu smo izpadli kot dobro uglašen taborniški zborček. Pri tabornikih smo navajeni, da ob večerih in ob kitari pojemo vsi. Prav tako glasilke vadimo pred obroki s pesmico Dober tek in ob dviganju ter spuščanju zastave s taborniško himno.

Taborniški teden, poln aktivnosti in priprav, smo slavnostno sklenili v petek, 7. septembra, na Mestnem trgu s proslavo. Ne bom pretiravala, če napišem, da se je na Mestnem trgu zbralo več kot 350 ljudi. Proslava se je začela s kratkih humorističnim filmčkom, ki je v parih minutah poskušal prikazati kaj taborništvo sploh je, nadaljevala pa se je v znamenju petja. Povabili smo tudi štiri slavnostne govorce gospoda Marijana Beričiča, ki je spregovoril par besed o ustanovitvi, predstavnika občine Idrija, gospoda Bojana Režuna, predstavnika Zveze tabornikov Slovenije, sedanjega načelnika zveze Tadeja Beočanina in prav posebnega gosta, ki je v Idrijo prišel

le zaradi naše obletnice, prijatelja idrijskih tabornikov iz Francije, po domače Edota. Med govori je zborček zapel dve pesmi, celoten program pa je povezoval Matic Vogrič kot idejni vodja proslave. Proslava se je zaključila zelo svečano. Najbolj aktivnim in marljivim članom rodu v zadnjih 15 letih je načelnik zveze podelil zlate in bronaste značke, ki so odraz dolgoletnega aktivnega dela v taborniški organizaciji, uspehov pri vodenju in organizaciji posebnih aktivnosti ter izvajanju programa organizacije v okviru rodu ali širše. Vsem dobitnikom pohval iskreno čestitam!

Malo manj uradno pa je potekal sobotni pohod na Pšenk, do taborniške kočice, kjer smo priredili piknik za vse bivše in sedanje tabornike prav tako pa so bili vabljeni tudi vsi ostali občani. Do Pšenka ni bilo organiziranega skupnega pohoda, udeleženci so taborniško kočico dosegli enkrat po 12. uri. Za obiskovalce smo pripravili različne aktivnosti, kot je odbojka, nogomet, lokostrelstvo, napad na tabor in mnogo družabnih iger. Prav tako so se lahko najbolj zagreti preizkusili v lovu na lisico in orientaciji. Utrujeni po vseh dejavnostih so se lahko okrepčali z golažem in palačinkami. Za okusen golaž, ki smo ga pojedli do zadnje kapljice, gre kuharski bravo dolgoletnemu taborniku Zvonetu Mohoriču, za palačinke pa en sladek taborniški M za nekdanji taborniki Karmen Simonič Mervic in Sonjo

Mlakar. Druženje smo počasi pripeljali h koncu s prižigom svečanega ognja. Prižgali smo ogenj, zapeli himno in posedli po klopcah, si pogreli dlani in se pridružili zvokom kitare. Večina udeležencev, ki jih je bilo zagotovo več kot 150, je bilo istega mnenja, da bi morali tako lepo srečanje ponoviti vsako leto. Za starejše, ki vzpona ne bi zmogli, smo omogočili prevoz s kombijem, ki so nam ga rade volje posodili tolminski taborniki. Še enkrat hvala!

Torej, prvi teden septembra je bil pester, a taborništvo ni le popoldanska aktivnost, taborništvo je način življenja, ki te zasvoji. Zasvoji te gozd in aktivnosti v njem, ne moreš se ločiti od nasmejane družine, ki posedla ob ognju in ne potrebuje nič drugega, kot drug drugega, kitaro in nekaj znanih pesmi. Zato ne bo pester le prvi teden septembra, ampak še nadaljnja leta, ko se bo v Idriji zagotovo našla pečica ljudi, ki bo taborništvo ohranjala naprej. Naj povzetek dogajanja zaključim s pregovorom, s katerim se osebno močno strinjam: »Enkrat tabornik – vedno tabornik.«

Še enkrat pa bi se rada v imenu celotnega društva zahvalila vsem sponzorjem, obiskovalcem in vsem, ki ste darovali prostovoljne prispevke ali na kakšen drugačen način pomagali, da so dejavnosti in aktivnosti potekale brez problemov.

Veliko življenj sem rešil pa še mrtev ni bil nihče

Filip Šemrl

»Veš, da je Srečko Tušar v domu upokojencev? To je tisti, ki je med drugo svetovno vojno miniral Postojnsko jamo in idrijski rudnik. Ne vem, koliko časa bo še tu. Po operaciji so ga pripeljali v Idrijo,« me je opozoril Stane Seljak. Še isti dan sem se oglasil v recepciji doma. Ker je bil čas kosila, sem se najavil kasneje. Zamudil sem, kar sogovorniku ni bilo všeč. »Če ne bi bili iz Idrije, vas ne bi čakal,« mi je očitajoče dejal.

»Po operaciji namreč na trdem težko sedim, me še boli,« je dodal zdaj že osemindesetletni Srečko Tušar. Mene je predvsem zanimalo, kako so izvedli akcijo v idrijskem rudniku, še bolj pa tisto, kar ni bilo napisano o tem in drugih dogodkih. Srečko Tušar je dejal, da je pred petimi leti spet napisal prispevek za Idrijske razglede. Več letnikov sem ponovno pregledal, a ne

duha ne sluha o Tušarjevem prispevku. Ker sem že mislil, da mi kakšen letnik Idrijskih razgledov manjka, sem naslednji dan poklical kar v Mestni muzej, kjer so mi povedali, da bom moral pogledati Idrijske razglede letnik 1958. In res, v njih je bil zapis Ivana Beričiča z naslovom Razstrelitev črpalk v idrijskem rudniku. V njem je na kratko opisan ta dogodek, vam pa bom v naslednjih vrsticah obnovil pogovor s Srečkom Tušarjem, ki je Idrijo zapustil, ko je bil star 18 let.

Takrat je šel v partizane in potem je ostal v vojski. Za miniranje idrijskega rudnika so se odločili zato, ker je nacistična Nemčija izdelovala rakete U1, mi pa smo jim želeli preprečiti proizvodnjo živega srebra. »Naš napad na rudniške črpalke je koristil tudi nam, saj so Nemci že aprila leta 1945 pripeljali nove in jih montirali na minirana mesta, te pa smo po osvoboditvi uporabljali. Takrat nam je šlo dobro in tudi cena živega srebra je bila odlična. Danes

imam z miniranjem zadoščenje, da Nemci niso izkoriščali našega rudnega bogastva in ljudi pobijali. Po vojni sem naredil vojaško akademijo in postal poveljnik inženirskega bataljona, ki je razminiral vso državno mejo med nekdanjo Italijo in Jugoslavijo, pa v Hočah pri Mariboru tudi. Ker s cirilico nisem bil na ti, sem namesto odhoda v Novi Sad raje zadolžil nižji čin in se javil na tečaj v Bohinjski Beli ter postal komandant planincev. Ugledne vaje sem organiziral, kjer so bili vojaški predstavniki številnih neuvrčenih držav. Štirikrat mi je čestital sam ruski maršal Žukov, štirikratni ruski narodni heroj, ki je Nemce »gonil« od Stalingrada do Berlina in podpisal nemško kapitulacijo. Zame je miniranje Postojnske jame večji uspeh kot podobno dejanje v idrijskem rudniku. Zakaj? Zato ker je v prvem primeru šlo za petnajst vagonov bencina, ki bi jih Nemci uporabili za napade na Angleže, ki so že bili v Italiji. Veliko življenj sem s tem rešil, pa še mrtev

Na fotografiji je štab I. bataljona Vojkove brigade. Drugi z leve v prvi vrsti je Srečko Tušar.

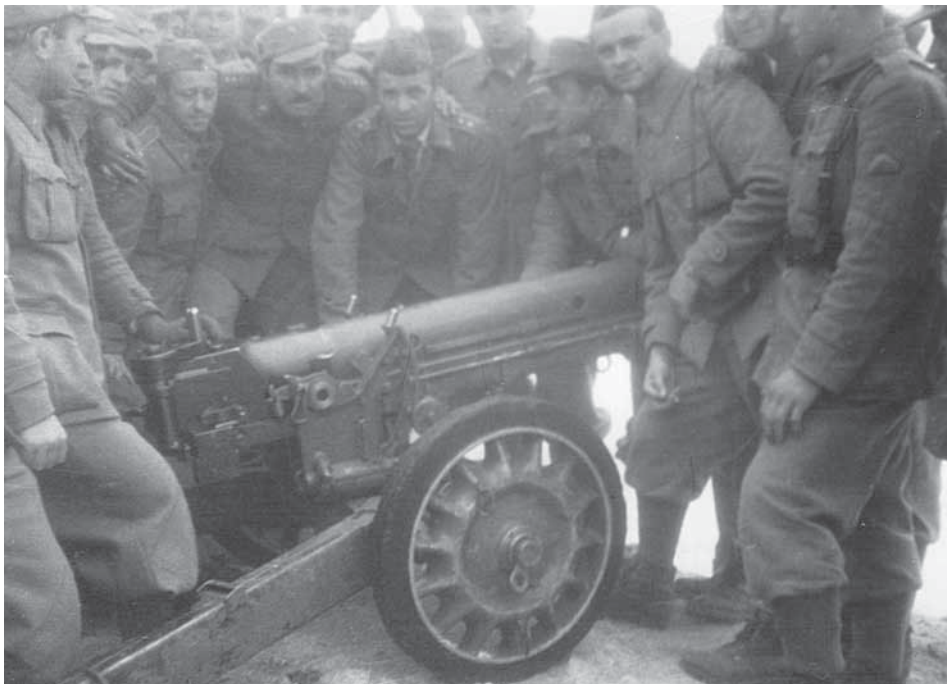
ni bil nihče.«

Mislil sem, da so idrijski rudnik vrgli v zrak mimogrede. »Nič ni bilo mimogrede. Vsako naše dejanje je imelo svoj pomen. Za idrijski rudnik vam lahko povem, da je bila akcija izdana. Dva sovražnikova vojaka sta bila namreč z Razpotja (?) poslana na hidrocentralo na Marofu, da nista nikogar spustila ne gor ne dol. Partizani pa so na Gorah postavili minomete, da bi izvedli lažni napad na Idrijo zaradi našega

lažjega pobega iz rudnika. K sreči smo ujeli njihovega kurirja s pismom. Komandant drugega bataljona Vojkove brigade, ki je delal za Nemce, jih je namreč obvestil, da je dvanajst partizanov v idrijskem rudniku. Bil je prisiljen to storiti, ker so mu Nemci zagrozili, da mu bodo pobili družino, ženo in otroke.

Nobenega obeležja nimamo o tem dejanju, ker so Idrijčani menili, da smo z njim v rudniku povzročili samo škodo. Res rudnik

ni nekaj časa proizvajal živega srebra, toda Nemci so vse hitro obnovili, ker je bila nemška država tehnično in vojaško najboljša na svetu«. Bolj kot nemški tehnološki napredek me je zanimalo, če se je sogovorniku kakšna eksplozija ponesrečila. »Ne bom rekel ponesrečila, da je nismo izvedli, to pa ja. Ko je bila predvidena akcija že prej izdana, je bilo nevarno.« Očitno se nisva dobro razumela, kajti v mislih sem imel, da so postavili

▲ Kot vodja pohoda je bil Srečko Tušar pobudnik prenosa topa B1 iz Bohinjske Bele na Triglav. Danes je omenjeni top razstavljen v vojaškem muzeju na Kalemegdanu.

▲ Srečko Tušar pred domom upokojencev, kamor so ga pripeljali po operaciji. V Škofji Loki, Kranju, Medvodah in Kranjski Gori je imel rezervirano bivanje, prišel pa je v Idrijo, ker je dom nov.

▲ Maršal G. K. Žukov – minister obrambe SSSR 11. oktobra 1957 v Gorskem Kotarju čestita tovarišu Tušarju za prikaz taktične vaje vojakov planincev s plezanjem na visoke planinske stene s celotno bojno opremo v narodnem parku Kolpe.

eksploziv pa je ob aktiviranju ta zatajil. »Ja, samo en primer bom navedel. S četo sem miniral cesto Idrija–Godovič. Namestili smo protitankovske mine, ki smo jih dobili v Cerknem. Tovornjak je zapeljal nanjo, vendar ni eksplodirala. Tisti, ki so naročili akcijo, so morali biti tiho. Eno je ukazati, vse kaj drugega pa izvesti. Akcija je bila izvedena, ni pa eksplodiralo. Škoda, ker smo bili obveščeni o velikem premiku tovornjakov iz Logatca v Idrijo. Podatke so nam posredovali tamkajšnji aktivisti OF. Zdaj bova pa končala, mene še boli po operaciji.«

Po pričujoče fotografije sem prišel kasneje, kajti Srečko Tušar je šel za vikend domov. Obljubil je, da jih bo prinesel. In jih je. Veliko jih je bilo, vse sem pregledal in izmed njih izbral tri. Najbolj ponosen je bil na fotografije z odlikovanji. Ta mu pomenijo veliko, najbolj zadovoljen pa je s tremi ordeni za hrabrost. Poleg pokojnega generala Janka Sekirnika jih ima namreč samo še on.

Obnavljal sem zgolj zato, da obiskovalci ne bi gledali ruševin

Filip Šemrl

Za Ludvika Gnezda sem izvedel šele od Vojka Goloba na Kobalovih planinah. Tja gor sem v preteklosti večkrat šel še s psom in z majhnimi otroki, toda le do repetitorja RTV, kjer smo se nastavljali sončnim žarkom. Danes na žalost to ni več mogoče, ker je okolica repetitorja zaraščena, ker je oddajniška hišica zapuščena in zraven nje zabojnik, ki niti ne sodi v to okolje. Na srečo se iz bližnje Idrije tega sploh ne vidi, le malo pa jih ve tudi za bližnjo trigonometrično točko. Tudi jaz ne bi vedel zanjo, če mi je Vojko Golob ne bi pokazal. »Je obnovljena, tako kot še druge na bližnjih vrhovih, in sicer na Zagodovem vrhu (722 m), Marutnem vrhu (891 m) in Kobalovih planinah (829 m). Na Cerkovnem vrhu pa je že tako uničena, da se njene obnove nisem lotil,« mi je dejal sogovornik.

▲ Vojko Golob pred obnovljeno trigonometrično točko na Kobalovih planinah.

Preden zgodbo razpredam naprej, bi vam rad posredoval zapis iz Velikega splošnega leksikona DZS, ki so ga izdali v Nemčiji leta 1991, pri nas pa v slovenščini leta 1998. V osmi knjigi pod geslom trigonometrična mreža piše: *triangulacijska mreža, sistem → geodetskih merskih točk triangulacijske točke ali trigonometri v okviru → geodetske izmere, ki so razvrščene kot oglišča merilnih trikotnikov. T. m. določijo z → astronomsko določitvijo krajev (točk) na → referenčnem elipsoidu, smeri stranic trikotnikov s → triangulacijo, dolžino stranic pa z merjenjem → geodetske baze. Glede na natančnost merjenja in dolžino stranic trikotnikov razlikujemo t. m. I. reda (20–40 km), II. glavnega reda (15–25 km), II. dopolnilnega reda (9–18 km), II. glavnega reda (5–13 km), III. dopolnilnega*

reda (3–7 km) in IV. reda (1–4 km); t. m. lahko še zgostijo z določanjem položaja dodatnih točk.

Zelo pametno zapisano. Prepričan sem, da Ludvik Gnezda tega sploh ni prebral, ampak je, kot sam pravi, zgolj obiskoval prej naštete vrhove. Pri tem je videl propadanje omenjenih trigonometrične točk, bolj kot zaradi zoba časa zaradi vandalizma. Kdo se je spravil nadnje? Zagotovo storilec samo zaradi povzročitve škode ni prišel iz doline. Menim, da so pohodniki brezbrizni do narave in tistega, kar je v njej. Italijani so zagotovo imeli razlog, zakaj so točke postavili (glej zapis v leksikonu), lastniki zemljišč so jih pustili pri miru in tudi tisto, kar so za seboj pustili.

Ludvik Gnezda je nasprotoval mojemu pisanju, saj bodo obnovljene

▲ Ludvik Gnezda izbira med redkimi fotografijami dokaze o svojem koristnem početju.

trigonometrične točke še bolj izpostavljene, kot bi bile sicer. Pa sem se namenil nekaj malega zapisati prav zato, da bi pustili pri miru tisto, kar je v naravi že skoraj stoletje. Ludvik Gnezda je do točk znesel različen material in jih obnovil. Italijani so, sodeč po pripovedovanju nekaterih Gnezdi, te točke imeli za žigosanje, ne da bi moral biti na točki kdo prisoten. Skratka, spomin na prehojeno pot in na dejstvo, da si na omenjenem vrhu res bil. Danes imajo podobne žige v planinskih kočah. »Na Kobalovih planinah mi jo je pomagal obnavljati kolega. Jaz sem hodil bolj na Zagodov vrh. Obnavljal sem jih okrog leta 2000 samo zaradi izgleda. Največ materiala sem moral spraviti na Kobalove planine, kjer je bila točka tudi najbolj uničena. Že osem let nisem bil več gor, samo slišal sem, da se veliko sika in za seboj ne pospravlja. Po obnovi trigonometričnih točk nisem od nikogar slišal ne dobre ne slabe. Če kaj narediš, se namreč vedno najde kdo, ki bo dejal, da je vse narobe, če nič ne delaš, pa bodo rekli, kako je ta gnil. Prvo točko, ki sem jo obnovil, je bila na Zagodovem vrhu, da je tudi na Kobalovih planinah, so mi povedali drugi. Jaz pa o obnovi nisem govoril okrog.«

Ob Kolpi

Marija Trušnovec

»Fantje, kam bi zdaj hodili? Zunaj sneg je, mraz.«

Besedilo pesmi Karla Destovnika Kajuha je nastalo v drugačnih vremenih, kakršne je reka letos doživljala (ko so ribe umirale v nizki vodi s 26° C, izmerjeno v Radéncih, in se je človek v njej le stežka ohladil) in tudi zgodovinsko mrzlih – tragičnih časih.

Reka se lahko zamisli nad svojo burno zgodovino. Nad vasico Rožanci blizu Semiča je navpično v skalo vklesan relief z daritvijo bika v čast nepremagljivemu bogu Mitri s tem napisom. Iz ubitega bika naj bi nastala človek in rastlinstvo ali kruh in vino. Za katere Jutrovce je šlo? Izpričano je, da je pod mitrejem tekla rimska cesta z Gorjancev proti reki Kolapis (Kolpi). Tod so hrumeli ne tako zelo davno Italijani in Nemci, a partizanske delavnice (krojaške, čevljarke, sedlarske) so vseeno delovale.

»Glej, kak' mesec sije onkraj sivih sten.«
Reka Kolpa globoko izvira kot Kupa v naravnem parku Risnjak na Hrvaškem. Njeno vodovje bogato bruha na dan spomladi. Pod Osilnico (tu se je rodil lani umrli kipar Stane Jarm) se ji pridruži Čabranka in skupaj tečeta ob (še vedno) meji rahlo proti jugovzhodu. To je dežela junaka Petra Klepca, ki si ga z veseljem delimo s sosedi. Morda je črpal, šibak kot je bil, moč od teh voda, da je naklepal stalno preteče sovražnike.

Nekako sovražno, neprijazno so se počutili Kočevarji, nemško govoreči naseljenci. Ortenburžani so pred več kot 500 leti dobili v fevd od oglejskega patriarha ozemlje, da bi širili svoje gospodarske in politične koristi. Šolstvo, jezik, kulturo, vero so prišleki ohranjali zase in tako so tudi živeli. Danes najdemo še redke stavbe, razvaline, grobove v Dolnji Brigi in še kje tod in po Kočevskem. Tudi zven krajevnih imen kaj pove: Livold, Mozelj, Knežja Lipa, Rajndol. Marin Dol, stara uskoška vas, kjer se Kolpa ostro obrne proti severu, Bojanci tam blizu. Uskoki so (pred kom?) pribežali okoli 1593 od reke Bojane v Črni Gori ali iz vasi Bojne v Vojni krajini, baje nezaupljivi, a izjemno prijazni, ko te sprejmejo – še danes. Dolgo so hodili po neveste le v Liko in Kordun. Tu je v večnamenskem domu ohranjena tajna tiskarna D2ela še iz bližnjih časov »nič nas ne sme presenetiti«. Ob natisku prve vzorčne številke v januarju 1986 je močno snežilo.

»Ko bo konec tega boja, pridemo spet v vas.«

Bela krajina je bila od kapitulacije Italije 1943 do konca vojne osvobojeno ozemlje, glavno oporišče slovenskih partizanov s pomembnimi kulturnimi in gospodarskimi ustanovami ter centri raznih shodov, zborovanj, prireditev. Izdajstev ni bilo, celo do Jajca se je prišlo tod. Mimogrede: prav te dni je izšla publikacija, ki jo je izdalo Društvo vojnih invalidov Severne Primorske in Klub prijateljev SVPB Franja in Pavla o prvem partizanskem zdravniku na Primorskem Aleksandru Gala - Petru, ki je v roški ofenzivi 1942 skrtil skupino ranjencev v jamo brega Ogence blizu Sodražice. Konec tragičen! A to je že druga zgodba in kraji. Kaj človeka nenadoma pretvori v zver in kako se človek odziva na to?!

»Ko preženemo drhali z naših polj nekoč.«
Kočevarje so 1941 pregnali Italijani, po drugi svetovni vojni pa je bilo tod še zaprto območje. In se je zaraščalo ..., a nekaj je le ostalo: vodnata, bistra Kolpa ter dobri, vztrajni klepci, ki naj bi se – danes še bolj in spet – zanesli na lastno moč. »Kretenj oglatih in hoje nerodne in kmečkih zadreg,« jim govori viniški pesniški kondor; tudi imena vzpetin, naselij jih slikajo prvobitne v luči sožitja z naravo in načinom življenja: Smuk, Mirna gora, Dolga vas, Če(z)p(e)lje, Brezovica, Zagozdec, Podgora, Jelenja

vas, Predgrad, Laze, Kot (najjužnejša kota Slovenije), Sodevci, Deskova vas, Dol. Prélesje ali Prelésje, vseeno, leži v dolini naše najdaljše mejne reke in tod je res prelestno dražestno.

»In čez Kolpo smo veslali in zapeli v noč.«
Madroničev mlin ne melje več, reko pa lahko preveslaš ali »preležeš«, ko je avgusta vodostaj nizek, ne da bi te mejaši na drugi strani dokumentirali. Mi pa smo prelezli skozi Predgrad na bližnje Kozice (730 m). Le slutimo lahko, da so tod pasli, košenine so vedno redkeje. Pod nami strmo ostenje, steze in poti so utrli Kočevarji za tovorjenje v mlin ali na žago k vodam. V dolini meander »Kolpe široke srebrni pas, pesem srebrnih in pesem zlatih valov, pesem potokov in pesem žit. Kakor s trakovi so zvezane s cestami tu vasi.« Na drugi strani se nad reko na platoju razgleduje Stari trg. V popolni tišini se zdi, da red in čas tu tečeta popolnoma drugače. Vzhodno od Metlike se črna lepota preko meje spusti strmo na jug, postane spet Kupa in se pri Sisku pridruži Savi. »Teče Kulpa vsa krvava, Hasan paša mrtev plava.« Tako pesnik Aškerc o kruti usodi reke ob vetrovih in viharjih med krščansko in vzhodnjaško vojsko. Čarovnic baje tod ni več. Upajmo, da Slivnica ali hrvaški Klek ne bosta poslala dodatnih čarovniških tegob.

»Ej, dekle, res burja brije, sneg je do kolen, glej, ...«

Ko zadoni basovski solo skladbe v čudoviti čustveni uglasbitvi pokojnega Ivana Rijavca in ki jo je zapel Moški pevski zbor Zorko Prelovec iz Idrije pred domala 40 leti pod njegovim dirigentstvom in kasneje Alda Kumarja, te prešine, da izgublamo možnost spoznavanja samega sebe v najpristnejših globinah čustvovanja in mišljenja, del svoje naravne in kulturne identitete, svoje prihodnosti tudi na duhovni ravni. Duh je sicer svoboden, a telo je ujeto. Veliko ljubezni je lahko v najbolj krutem času, ki ga za človeka predstavljajo skrajne okoliščine, kot sta vojna ali stiska od strahu pred marsičem. A zadovoljstvo in sreča sta povezana z naporom, ki ga vložimo v uspeh.

»In tedaj boš čisto moja in ves tvoj bom jaz.«

Nedavno je bobnelo in odmevalo od viniškega tridnevnega Schengenfestu (tudi v svetovnem merilu). Kaj bi na to porekli dolgonosi Ostržek (kip Staneta Jarma stoji pred vrtcem v Kočevju), viniški pesnik in njegov nagajivi Cicciban ter idrijski skladatelj pesmi – Ob Kolpi?!

Bil in ostal je mesto iluzije, želja in sanj

Filip Šemrl

Kje je pravzaprav Hollywood? To je zagotovo vprašanje, ki si ga zastavlja večina od nekaj milijonov obiskovalcev, ki vsako leto obiščejo Los Angeles, vedoželjni za iskanjem Hollywooda in prepričani, da Los Angeles ni Hollywood in da to niso niti Santa Monica, Beverly Hills, San Fernando Valley, Westwood niti Burbak ... Dejansko obstaja North Hollywood, ki je daleč od slavnih lokacij, obstaja tudi West Hollywood, ki je razmeroma blizu, toda to ni to, kar se od njega pričakuje. Tudi sam sem se vprašal, kje je Hollywood.

»Danes je znameniti napis Hollywood z devetimi fatalnimi črkami postavljen na bližnjem griču, da je slehernemu vedoželjnejšu smerokaz do pravega kraja – v središče filma,« je Branko Šömen leta 2002 zapisal v zagrebškem Vjesniku. 65 let zgodovine tega znaka beleži številne spremembe, ki jih je doživljal v svojem boju za obstanek z vandali, revolucionarji in konstruktorji.

Vse skupaj se je začelo leta 1923, ko so za 21.000 dolarjev izdelali prvi napis z imenom »Hollywoodland« in ga postavili na rob kanjona Beachwood. Ker je bil elektrificiran, se je ponoči videl daleč naokoli. Mnogim je napis vlival upanje, številni pa so s skokom z njega končali svoje razočaranje in stiske. Tako je Lillian Millicent po neuspehu na odrskih deskah New Yorka prišla v Hollywood in leta 1932 s črke »H« skočila v smrt. Leta 1949 so začeli z obnovo napisa, od črke do črke. Oglasili so se številni slavni in bogati in do leta 1978 zbrali 50.000 dolarjev ter ga predali namenu ob 75-letnici Los Angelesa. No, malo sem zašel. Napis je viden že z glavne ceste hi-way 10, ki se konča v Santa Monici. Iz te prometnice, ki je nadomestila Route 66, se ob prihodu v Los Angeles namreč lepo vidi na vaši desni strani. Prav tako tudi dan kasneje Universal Studios. Za 60 evrov je mogoče okusiti tamkajšnji tematski park in pogledati v zakulisje različnih filmskih efektov. Začetki ameriške filmske družbe Universal Studios segajo v leto 1912, ko se je družba Carla Laemmleja Independent Motion Picture Company združila z več manjšimi. Laemmle se je v

➤ Vhod v mesto sanj, v Universal Studios, ki letos praznuje stoti rojstni dan.

zgodovino filmske industrije vpisal kot upornik prevladujočim smernicam tistega časa. Kot piše Bojan Kavčič v Filmskem

leksikonu, je bil Laemmle eden tistih neodvisnih producentov, ki so se upirali monopolu družbe Motion Picture Patents

➤ Kader iz filma Potopljeni svet (Waterworld) s Cavinom Costnerjem v glavni vlogi. Američani so mojstri za pirotehniko in filmske efekte. Vse storijo za zaslužek.

Company in s preselitvijo produkcije v Hollywood, kjer so že leta 1915 na 100 hektarjih postavili prvo filmsko mesto oziroma studijski kompleks Universal City z vpeljavo zvezdniškega sistema, centralizacijo proizvodnje in drugimi inovativnimi prijemi tlakovali pot med velike. A na žalost so k njegovemu zatonu in samostojnosti med drugim prispevali tudi zaton studijskega sistema, vse večja vloga režiserjev, kar pa po pisanju Zdenka Vrdlovca v Filmskem leksikonu ni prineslo zatona filmskih zvezd. Te tako še danes odločilno vplivajo na uspešnost prodaje filmov, četudi niso več njihov edini trženjski prijem.

V sredini dvajsetih let so iz studiev Universala prihajali bolj ali manj vesterni, pustolovske romance in komedije. Kasneje se je njihov zvezdniški sistem samo še dopolnjeval. Marilyn Monroe in Marlon Brando sta kot igralca svojo vlogo poistovetila tako v psihološkem kot fizičnem smislu. Po šestdesetih letih pa je v Hollywoodu prevladal realizem, ki se je utrdil z igralci, kot so Robert de Niro, Al Pacino, Dustin Hofman in Meryl Streep. Veliko bolj kot zvezdniška podoba je z njimi prišla v ospredje ideja zvezdnika kot človeka iz mesa in krvi, ki je zunaj filmske scene prav tako lahko neurejen, utrujen, podvržen slabostim kot vsak drug slehernik. A zvezdnitvo ustreza predvsem kapitalskim interesom, kjer malo vloženih sredstev prinaša velike dobičke.

Vrnimo se na začetek zgodbe in se vprašajmo o tistem, o čemer številni niso vprašali na glas, čeprav bi radi: Kje je pravzaprav Hollywood.

Hollywood je območje, del Los Angelesa. Na severu meji na Griffith Park, na vzhodu na Silver Lake, na jugu na ulico Melrose in na zahodu na La Cienega. Vse se je začelo že prej, preden so zabrnele kamere. V prazgodovini je bilo to območje bivališče tigrov in bizonov. Pozneje ga poselili Indijanci plemena Cahuenga, po prihodu Špancev pa Hollywood za vse postane pomembna postojanka na poti proti morju. Prvo hišo so na tem območju zgradili pred 160 leti, nato so prišli farmerji, ki jim je godilo mešanje sveže oceanske klime s pustinsko, saj je zadrževala čist in suh zrak. 1887. mesto dobi ime Hollywood, zahvaljujoč soprogi Harveya Hendersona Wilcoxa, ki ga je tako imenovala na vlaku, na katerem je srečala gospo, ki je imela vikend blizu Chicaga, ta pa se je imenoval Hollywood. Ker se je mesto soočalo s pomanjkanjem vode, so ga 1910. leta pripojili Los Angelesu. Hollywood ni več sadovnjak, to je mesto z 200.000 prebivalci in turistično središče Kalifornije. Hollywood pa ne bi bil tisto, ker je brez svojih restavracij, katerih mize in separeji

▲ Hollywood je svetovno znana »steza slavnih«, ki teče po obeh straneh Hollywood bulevarja. Vzdlž nje so v pločnike vgrajene zvezde z imeni slavnih oseb filma, televizije, radia, glasbe, gledališča ... skupaj blizu 1600 zvezd, katerih imena so vpisana na nanje in jih delajo večne.

▲ Leta 1987 so se v Ameriški filmski akademiji odločili, da bodo oskarjem vrnilo njihov izvorni dom, zato so začeli načrtovati gradnjo dvorane Kodak Theatre. Ta se je lepo podala impozantnemu kompleksu na vogalu Hollywood bulevarja in avenije Highland. Konec leta 1991 so dvorano dogradili in od takrat v njej spet podeljujejo oskarje.

vedo povedati številne skrivnosti, vesele in žalostne, zgodbe o skrivnostnih ljubeznih in javnih škandalih. Eden stalnih gostov je bil tudi Charlie Chaplin. Sto let po rojstvu se je podjetje, ki je za Microsoftom in Coca Colo tretje najbolj znano na svetu, obdržalo v sedlu, ker se je nenehno prilagajalo. Ko se je v obdobju pojava televizije, ki je prevzela veliko obiskovalcev kinematografov,

obdržalo zato, ker se je prilagodilo novim časom, je v dobi hitrih internetnih povezav postalo varovanje filmov, kot varovanje zelo dragega zraka. Naj končam s citatom, ki je zapisan na začetku romana Maria Puza. Gre za Balzacov citat, da je za vsakim bogastvom zločin. V primeru Hollywooda je njegov največji zločin film Boter.

Tekaška priprava na Ljubljanski maraton

Marko Mrak

Pozdravljeni! Natanko mesec dni nas loči od najbolj množične tekaške prireditve pri nas Ljubljanskega maratona. Vsako leto je več udeležencev, bolje opremljenih, osveščenih in bolje pripravljenih. Ker je mesec dni do maratona premalo, da bi lahko bistveno izboljšali najpomembnejši sistem, ki sodeluje pri obnovi energije, bo potrebno zadnji mesec nameniti predvsem izboljšanju hitrosti in frekvenci koraka ter tehniki teka.

Da na hitro obnovimo znanje, kaj se dogaja med tekom v povezavi dihanje, energije, tek, se bom osredotočil na glavno komponento dihanje in kisik. Aerobno pomeni, da se energija (ATP- creatin fosfat) za delovanje mišic obnavlja s prisotnostjo kisika v telesu in ni bojzani, da maratona ne pretečemo ter anaerobno, ko se obnova energije ne more več vršiti preko kisika in telo začne porabljati sredstva iz mišic in jeter, no jetra ostanejo skoraj nedotaknjena saj glikogen v njih skrbi za normalno delovanje možganov. Ker so nakopičena sredstva omejena, lahko pri previsoki hitrosti teka tekač prileti »ob zid« in težko nadaljuje pot naprej. Zato je pomembno, da veste, kako hitro teči in na kakšnem srčnem utripu.

Ker je največ tekačev prijavljenih na 10 in 21 km, oni potrebujejo največ informacij, kako in čemu nameniti zadnji mesec treningov. Dolžinski treningi so vedno pomembni, vendar zadnji mesec morate biti spočiti, morate dati sebi in vašemu telesu dovolj časa za počitek. Navadno se v vrhunskem športu spušča trening 21 dni pred glavno tekmo, obseg treninga se zmanjša za 40-60 odstotkov, vendar intenzivnost ostane ista, ali pa se poveča za 1-2 odstotka. Zakaj? Zaradi živčevja, ki nam zagotavlja visoko aktivacijo in vzdraženost sistema, ki skrbi za dobro frekvenco nog, od frekvence pa je odvisna hitrost. Zadnji mesec treninga tudi ne moremo več razvijati aerobne vzdržljivosti na način dolgih treningov na nizkem pulzu, ker nizek pulz pomeni počasno gibanje, mi pa potrebujemo zadnji mesec optimalno hitrost, s tem pa povezanost vzdraženosti aerobnega (metaboličnega sistema) in aktivacijo živčevja (živčno mišičnega sistema) ter do-

bro spočito telo.

Zato, da vemo, kako hitro teči in kakšen čas bomo imeli na maratonu, potrebujemo informacijo, kako hitro tečete. Jaz tekaške treninge pišem po sistemu doktorja Jacka Danielsa. Ni šala, če ima ta izkušen tekač ime kot najboljši ameriški viski. Vendar sta njegovo razmišljanje in sistem zelo primerne za rekreativne tekače. Seveda je za nekoga, ki hoče še več, še vedno conconi test z odvzemom laktata boljša možnost, ampak za rekreativce po mojem mnenju boljšega sistema od Danielsovega ni.

TEST

Ker je sicer žalostno, da v Idriji ni atletske steze, nam ostane trasa po »Rakah«, na kateri se boljši tekači odločite za test na 4800 m, ostali pa za test 2400 m, oznake so (vsaj bile so pred kakšnimi tremi meseci). Dobro se ogrejte, vzemite si najmanj 15 minut za ogrevanje, ki naj vsebuje tudi elemente atletske abecede: nizki skip, zametavanje, škarjice in visoki skip, iz katerega napravite prehod v tek in pospešite na dolžini 10-15 metrov. Če se odločite za drugo traso testa, imejte v mislih ravnino, saj je pomemben čas teka.

Po ogrevanju začnete, počasi, ne pretiravajte, četudi je razdalja kratka. Ko se dihanje umiri, pospešite do meje, ko še vedno tečete optimalno, ko se dihanje ne sprevrže v »hlastanje za zrakom«, če se vam zgodi slednje, vedite, da ste že daleč čez mejo, ki zagotavlja obnovo energije s pomočjo nadihanega kisika.

Ko zaključite tek, si zabeležite čas in pretečeno razdaljo. Kakor koli ste tekli, vedno ste zmagovalec oziroma zmagovalka, saj je pomembno zdravo gibanje, brez pretiravanja in izčrpanja organizma.

Nato tek ... malce borbe s samim seboj, malce trmice in rezultat, ki ga vpišete na spletno stran: <http://www.attackpoint.org/trainingpaces.jsp>

Najprej vpišete razdaljo testa v metrih, nato vaš čas testa in nato klik na gumbek »calculate vdot« in magični izračun je tu!

Na primer tekač, ki je pretekel 5000 m v

času 00:25:04, ima izračunano enoto vdot 38 in bi pretekel 10 km v času 00:52:02, kar pomeni popolnoma rekreativni rezultat. Pomembno je, da imamo izračunane razdalje za izvedbo intervalov, ki naj bodo pri tekačih pod vdot 34 200 m oziroma 400 m, pri tekačih, katerih enota je višja od 34 pa 400 in 800 m.

INTERVALI

Intervalni trening je pomemben faktor pri načrtovanju treninga. Razdaljo za izvedbo intervalov si označite s pomočjo ure s foot podm ali gpsjem za sledenje, lahko uporabite tudi novejši gsm, saj ima oddajnik gps. Intervali izboljšujejo delovanje na višjem laktatnem pragu, izboljšajo porabo kisika in ATP-ja ter creatin fosfata. Tak trening poteka v začetnih fazah rahlo pod laktatnim pragom in se v tekmovalnem obdobju stopnjuje. Izvedba intervalov se začne zadnja dva ciklusa pred tekmovalno sezono. V začetku oktobra boste intervale izvajali na dolžini 800 m, nato zadnje 14 dni pred maratonom samo še 400 m, da se obseg treninga zmanjša.

ŠPRINTI

Šprinti stimulirajo centralni živčni sistem, ki ohranja visok prag živčno mišične stimulacije čez celotno sezono. Ker je količina energije, ki je na razpolago za njihovo izvedbo, omejena na 30-45 sekund, je naš cilj izvesti maksimalen šprint med 10 in 12 sekundami. Pri tako visoki intenzivnosti se porablja predvsem energija v navezi ATP/ kreatin fosfat. Zato pozor! Šprinte izvajajte natančno in ne presečajte 15 sekund. Ko z njimi končate, naj bo vmesni počitek, pa naj ne bo krajši od treh minut, v tem času se bodo namreč obnovile zaloge ATP-ja. Zatem šprint ponovite ... Pred izvedbo bodite maksimalno ogreti, po izvedbi pa poskrbite za regeneracijo, razpeljevanje in raztekanje.

TEMPO

Tempo tek je tekmovalna hitrost teka, oziroma malce višja hitrost, zato da se telo navadi na večjo frekvenco in boljše delovanje tre fino med mišično koordinacijo, kar zagotavlja uspešen nastop tekača.

PROGRAM TRENINGA

Program je moj predlog treninga za zad-

nje 4 tedne pred maratonom. Najtežji je prvi teden oktobra, nato se obseg treninga počasi niža na najnižjo točko, teden dni

pred maratonom. Zastavljen je na predpostavki, da imajo tekači že dobro bazo in morajo samo še povečati frekvenco koraka

in hitrost. Po tabeli pogledajte kakšno hitrost morate imeti na razdalji 400 in 800 m glede na testiranje na dolžini 2400 oziroma 4800.

1. 10. – 7. 10. 2012	
Ponedeljek	Ogrevanje 2400 m, 7 x interval 800 m, tempo 1,2 km
Sreda	Ogrevanje 2400 m, gimnastično ogrevanje, atletska abeceda, leteči sprinti 7 x 10 sekund, raztek 2400 m
Petek	Ogrevanje 2400 m, Tempo tek 6-7 km
Nedelja	Fartlek cca 01:15:00

8. 10 – 14. 10. 2012	
Ponedeljek	Ogrevanje 2400 m, 5-6 x interval 800 m, tempo 2 km
Sreda	Ogrevanje 2400 m, gimnastično ogrevanje, atletska abeceda, leteči sprinti 6 x 10 sekund, raztek 2000 m
Petek	Ogrevanje 2400 m, Tempo tek 5-6 km
Nedelja	Fartlek cca 01:00:00

15. 10. – 21. 10. 2012	
Ponedeljek	Ogrevanje 2400 m, 7 x interval 400 m, tempo 1 km
Sreda	Ogrevanje 2400 m, gimnastično ogrevanje, atletska abeceda, leteči sprinti 6 x 10 sekund, raztek 1200 m
Petek	Ogrevanje 2400 m, Tempo tek 4 km
Nedelja	0:45:00 raztek / regeneracijsko

22. 10 – 28. 10. 2012	
Ponedeljek	Ogrevanje 2000 m, 4 x interval 400 m, 2 x 200 m, tempo 1 km
Sreda	Ogrevanje 2000 m, gimnastično ogrevanje, atletska abeceda, leteči sprinti 4 x 10 sekund, raztek 1200 m
Petek	Raztekanje / regeneracijsko 5 km/ 2 x sprint 10 sec
Nedelja	LJUBLJANSKI MARATON!

Lepo trenirajte in se vidimo na maratonu v nedeljo, 28. oktobra 2012.

RAAM 2012: Idrija – poklon Juretu Robiču 2012

Sine Pečelin

V novembru leta 2011 smo se prvič pogovarjali o ponovnem nastopu na RAAM-u, saj je nekatere kolesarje tekmovalje tako prevzelo, da so si zaželeli še enkrat nastopiti na tej najtežji kolesarski preizkušnji na svetu. Ob novem letu pa nas je povabilo predsednika dirke g. Freda Boetlingha dokončno prepričalo. Ker smo lansko leto tako lepo in dostojanstveno počastili spomin na Jureta Robiča, so nas Američani hoteli zopet videti na startu. Seveda pa smo si tokrat postavili drugačne cilje kot leta 2011, in sicer da osvojimo eno prvih treh mest.

tovorno letalo, pa čeprav smo drago plačali prevoz le-teh in bi morala potovati z nami. Z organizatorji dirke smo se dogovorili, da so nam predstavili inšpekcijski pregled koles in vozil na najkasnejši možni datum in uro, če pa jih ne bi dobili do časa, sem se s predsednikom dirke dogovoril tudi, da nam pomagajo pri izposoji vsaj dveh koles,

Na cilju (od leve proti desni): Dean Bratuš, Damjan Rupnik, Alen Štucin in Luka Vodopivec s spremljevalci

Vem, da je tako visoko zastavljen cilj marsikoga med tekmovalci in spremljevalci motil, vendar je bil to hkrati motiv za izredno dobre in resne priprave. Vem tudi, da so se nekateri nasmihali ob naših napovedih, vendar pa toliko že poznam konkurenco in seveda naše fante, da sem vedel, kaj govorimo. Sam sem imel v mislih tudi zmago, ki pa letos ni bila dosegljiva, čeprav mislim, da bi jo s to ekipo morda lahko dosegli. Zato pa bi potrebovali še več finančnih sredstev (tehnična oprema kolesarjev in spremstva), nekaj manjših sprememb in dopolnitev v spremljevalni ekipi in pa seveda veliko sreče. Kljub temu je letošnji rezultat vrhunski in vreden vsega spoštovanja.

Pa pojdemo po vrsti ... Vse, kar je bilo potrebno pripraviti za tako tekmo, sem organiziral in uredil že par mesecev pred odhodom: od rezervacij nastanitve, avtomobilov, mobilnih in satelitskih telefonov, brezžičnih povezav, navigacije, skratka vse. S seboj smo nesli zahvalno pismo našega predsednika republike g. Danila Türka za organizatorje, ki se vsako leto ob startu dirke spomnijo našega nesrečno preminulega Jureta Robiča. 11. junija smo z Brnika poleteli proti Los Angelesu. Po pristanku letala pa takoj prvi šok. Kolesa niso prispela skupaj z nami v Ameriko. Vse smo imeli pripravljeno, kot radi rečemo »v nulo«, nismo pa računali na »šlamparijo« našega letalskega prevoznika iz Ljubljane. Kolesa so namreč dali na

da bi vsaj prevozili traso. Tisti, ki se spoznate na kolesarstvo, veste, da je to domala nemogoče, vendar smo v tistem trenutku čutili neizmerno dolžnost in obvezo do sponzorjev in podpornih članov. Po vseh mogočih kanalih smo poizkušali priti do naših koles, saj smo že naslednji dan izvedeli, da so skoraj sigurno na letališču v Los Angelesu. Poiskali smo vse možne veze, tako v Ljubljani, Frankfurtu in Los Angelesu (posebna zahvala gre naši Slovenki Lari, ki živi blizu LA), povezali smo se celo z našim veleposlaništvom in tretji dan so fantje po osemurnem čakanju na letališču le prišli do koles. V odpravi je ta dan zavladovalo nepopisno veselje, kot bi zmagali na RAAM-u. Sledila je bitka s časom, saj smo bili v zaostanku več kot dva dni. V času brez

koles smo pripravili vse ostalo – opremili avtomobila in avtodom z vsemi tehničnimi zadevami, od navigacije, radijskih postaj, označitve, ki jih nujno zahteva organizator, itd. Sledila je kontrola, kjer pa smo imeli na veliko presenečenje kar nekaj težav, tako da smo morali za vsa kolesa nabaviti nove zadnje luči za dnevno vožnjo, češ da naše »niso dobre«. Ko smo končno oddali knjigo pregledov z vsemi petnajstimi podpisi, se nam je oddahnilo. Pripravljeni smo bili za start. Sledil je le še skupni sestanek vseh kolesarjev in spremljevalnih ekip. Na tem srečanju, kjer se je zbralo približno 1000 ljudi, sem prebral zahvalno pismo našega predsednika republike v slovenščini, za kar smo poželi velik aplavz. Na tem mestu je treba povedati, da je pokojni Jure Robič še vedno izredno popularen v tujini, še posebej v Ameriki, in za ultrakolesarje še vedno »največji«.

Startali smo kot četrti med ekipami in tako smo imeli možnost lažjega pregleda, na katerem mestu se nahajamo med dirko. Vseh prvih 1000 kilometrov je potekal boj med našo in nemško ekipo »Twenty six«, kot bi rekli navijači, v mrtvem teku. Nekaj časa smo bili mi pred njimi, nekaj časa oni pred nami. Boj, ki ga na tej dirki še nisem doživel; celih 25 ur smo se prehiteli in pozdravljali in vprašanje je, kako bi se stvari obrnile, če bi nam uspelo pobegniti za uro ali dve. Treba pa je priznati, da so bili oni veliki favoriti z veliko boljšo opremo, tako kolesarsko kot tudi ostalo, kar posledično pomeni, da so imeli veliko več financ na razpolago kot mi. Toda način, na katerega so nas dokončno po tolikih urah prehiteli, nam je dal jasno vedeti, da na tej dirki nekatere stvari tokrat ne »štima«. Organizatorji so neverjetno varčevali, tako s sodniki kot tudi z ostalimi stvarmi, proga je bila slabo pokrita s kontrolami kot tudi samim obveščanjem. Skratka, Nemci so nas prehiteli tako, da jih nismo videli, oziroma po našem prepričanju so nas prehiteli po neki bližnjici in ne po načrtani trasi. Fantje so odlično kolesarili in kmalu se je ustvarila četverica, ki je merila na sam vrh. Prva dva dneva je bila največji nasprotnik neverjetna vročina. Prvi dan smo jo skozi puščavo (46 stopinj) pričakovali, ne pa, da bo vroče tudi naprej. Na prelazu Woolf Creek je bilo na višini 3300 metrov ob 11. uri dopoldan celih 17 stopinj, kakšne so bile razmere v dolini, si lahko predstavljate. Čez dan nenehno okrog 35 stopinj, vendar z ogromno vlage, pa tudi ponoči se ni »ohladilo« več kot do 25 stopinj. Po vzponu na prelaz smo se zelo približali Američanom na drugem mestu in sam sem bil prepričan, da jih lahko prehitimo najkasneje zadnji ali predzadnji dan v Apalaškem gorovju, kjer so hudi klanci. Fantje so namreč dokazali, da so v klancih najboljši od vseh. Nemška ekipa

▲ V pričakovanju menjave, na sliki Luka Vodopivec

pa nam je že preveč ušla, tako da o prvem mestu ni bilo več za razmišljati, razen, če se zgodi kaj nepredvidljivega, kar pa se na tej dirki rado dogaja. Prišli smo do Kansasa, kjer je nas in vse ekipe pričakal hud nasprotni in bočni veter, saj je oviral kolesarje celih 24 ur. V manjšem kraju na poti so nam prebivalci ob cesti napovedovali celo tornado, ki pa ga na srečo ni bilo. Ob prihodu v zvezno državo Colorado smo prav kmalu zapeljali v dim, ki se je valil z obrobja velikega požara, katerega smo pravzaprav spremljali šele, ko smo pripotovali domov, in je ogenj zajel velik del države. Nismo vedeli, da kolesarimo na obrobju največjega požara v zgodovini Colorada, ta se je sicer razplamtel do neslutnih razsežnosti, ko smo že prišli v domovino. Tudi ob prehodu velike reke Mississippi, ko je bila za nami že polovica dirke, smo bili na tretjem mestu, Nemci kar tri ure pred nami in Američani uro in pol. Se pa nam je bližala ameriška ekipa na četrtem mestu, tako da je bilo potrebno kolesariti na vso moč. 900 kilometrov pred ciljem se nam je pridružila še naša znanka Jerneja Tomšič s svojim možem Enricom in s svojim avtomobilom pomagala naši ekipi vse do cilja. Jernejo sem prosil, da se je s svojim avtom čim večkrat pokazala Američanom na četrtem mestu, tako da smo jim dali vedeti, da jih spremljamo. S to potezo smo si zagotovili, da nas ne morejo prehiteti na nepošten način in smo si nekako zaščitili hrbet. Fantom sem dejal, da bomo tretje mesto obdržali tako, da bomo napadali drugo mesto in ne branili tretjega. Pripravljali smo se dan pred ciljem za napad v klancih, na kar smo padli v pravo deževno neurje, ki je trajalo kar celo uro in pol, deževalo pa je pet ur.

▲ Branje zahvalnega pisma predsednika Republike Slovenije dr. Danila Türka

Nagradna križanka

						AVTOR BRANKO GOVEKAR	TEVE SPREJEMNIK	TUJEC	CVETLICA	ENOTAZA OBCUTLIVOST FOTOGRAFSKEGA FILMA	NUŠA TOME	ZELENIČA V PUŠČAVI	KRVOLOČNA ŽIVAL	TROPSKA KUKOVICA	ČEBELJI PROIZVOD	DUNAJSKA MESTNA ČETRTEJ	KONEC POLOTOKA		
						ZVERINSKA VRSTA DINOZAVRA													
						PREPROSTOST													
						LOČEN PROSTOR V GLEDALIŠČU				NEMŠKI OPTIK CARL PRAVLJIČNA PRIPLOVED							BIVŠI NORVEŠKI SMUČAR SKAARDAL		
						KIRURŠKA IGLA			DVOJICA ANDREJ KAROLI				PISATELJICA PEROCI PADEČ TEMPERATURE						
						VENEZIA			STO KVADRATNIH METROV STROŠKOVNO MESTO		DRSEČI STROJNI DEL	NAKIT OKRASJE EVROPSKA NOGOMETNA ZVEZA					OZNAKA NIZOZEMSKA ŠPANSKA BALERINA CAROLINA		
						OSTANEK KART PO DELITVI													
FMR-MEDIA	KIRURŠKI NOŽ	STOPNJA POŠKODOVANOSTI VOZILA	PRVI RIMSKI KRALJ	IMPRESIJA	SRBSKA IGRALKA NEDA	→	KOSOVSKI POLITIK VLASI LEŠENA OGRAJA				KRAJ PRI VELENJU NEKDANJI JUGO KAMION								
							NEKDANJI ČESKI SKAKALEC PAVEL ITALSKO Ljudstvo				SOL FOSFORNE KISLINE ŽENSKA REVIA						JEZERO V SEVERNI ITALIJI	LISTNATO DREVO "MED"	
									DELA ZA BREZPOSELNE SREDOZEMSKI OKRASNI GRM										
								NEKDANJA ITAL KOLEŠARSKA EKIPA SKUPINA ORGODI						DRŽAVA OB PERZISKEM ZALIVU					
			PENEČE VINO DEPARTMA V FRANCIJI					IRSKI BRINJEVEC BRIGIT BARDOT			OZNAKA DANSKE JAPONSKA ZNAMKA UR			OBLAČILO RIMLIANOV ZAJEDAVCI V LASEH					
					RAFKO IRGOLIČ ROMANA ŠIRCA			AMERIŠKI PREDSEDNIK OBAMA JAPONSKI OTOK				PETI IN DRUGI SAMOGLASNIK					OLIVER CROMWELT EDVARD KARDELJ		
						MALO GOSPODARSTVO ZACETEK IN KONEC ABECEDE				ANTON ASKERC POSLEDICA UPORABE			PREBIVALCI ŠVEDSKE ŽELEZNA PALICA						
								SVETIŠČE HRAM LETOVIŠČE V ISTRJI				AVT. OZNAKA ŠIBENIKA OPERNO GLEDALIŠČE			ONO OD KRAPANOVH OROŽIJ				
										FRANC. FIZIK IN ASTRONOM JEAN			ROBIN GIBB	SLOVENSKA PISATELJICA VAŠTE		GALIJ AMERIŠKI IGRALEC JAMES			
									ROPARSKA ŽIVAL JERNEJ TOZON									OLIMPIJSKE IGRE	
										NEKDANJI NOGOMETAS ROBERT ZDRUŽENI NARODI "AVG"									
														MUSLI-MANSKI SODNIK					
									OTOK V OTOČJU TUAMOTU					ŽENSKO IME				→	

Rešitvi nagradne križanke iz marčevske številke Komunitatorja sta: **usmerjenost h kupcu in Cerkno.**

Ime in Priimek

Naslov

Pošta

Davčna številka

➤ **Izžrebani reševalci nagradne križanke so:**

Milan Bevk, Grilčeva 24, 5280 Idrija

Albert Kosmač, Meline 7, 5281 Spodnja Idrija

Ela Kovač, Ulica 1. maja 12, 5280 Idrija

Pravilne rešitve pošljite do **1. decembra 2012** na naslov:

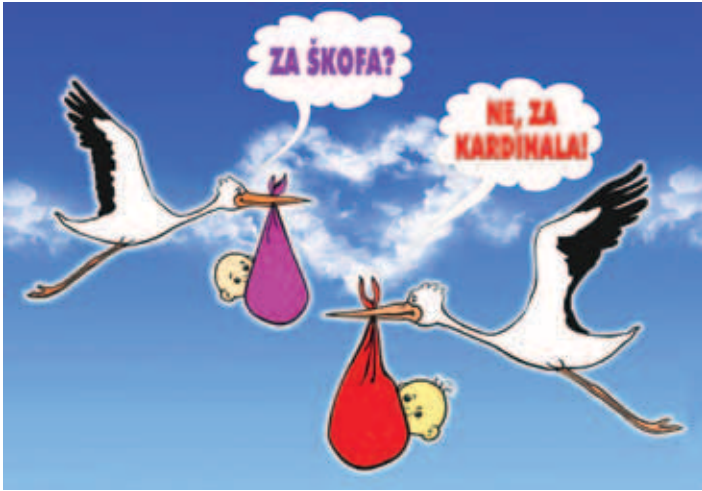
FMR - MEDIA

Arkova 43

5280 Idrija

s pripisom **"Nagradna križanka"**

Izžrebali bomo tri nagrajence, ki bodo prejeli praktične nagrade

Še so »raubšči« med nami. Kaže, da so že nastopili slabi časi in to celo v polno zaposleni Idriji. Nejc Tratnik, ki je nabiral gobe, je naletel na nič kaj human prizor. Nekdo je namreč na zanko ujel srnjaka, ki je upajmo, sicer v mukah izdihnil zaradi žeje in lakote, potem pa so ga dobesedno požrle hijene in podobne zveri. Na območju katere lovske družine se je to zgodilo sploh ni pomembno, pomembno je, da so še vedno med nami nehumani plenilci, ki polnijo zamrzovalne skrinje z divjačino.

Ste danes že jedli ribe?

Zanimiva grafita

Natočim vodo,
dodam dišečo kavo,
počakam.
Spenim mleko,
pogrejem rogljiček,
pobožam gladek pult
in uživam jutro.
Dan bo popoln.

mlinar+mlinar d.o.o. • Vojkova 25, 5280 Idrija • **t** 05 373 47 30 • **f** 05 373 47 38
mlinar+mlinar / Miele center • Župančičeva 18, 1000 Ljubljana • **t** 01 241 65 20 • **f** 01 425 12 33
e info@mlinar-mlinar.si
www.mlinar-mlinar.si

+ mlinar
mlinar